

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Apologia Thomistarum, seu Calvinismi & Iansenismi depulsio

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

APOLOGIA THOMISTARUM,

Seu Calvinismi & Iansenismi depulsio.

PRÆFATIO.

Nter diversas veritatis deserta calumnias, quibus olim à Pelagianis pulsatum cum Ecclesia legimus Augustinum, hæc una cateris acerbior, sepius, & invidiosius repetita, Sanctissimum Virum movebat, quòd tanquam Manichæus palam traduceretur, quasi plus æquo divine gratia, in præiudicium libertatis, faveret. Non poterat Vir Sanctus dissimulare calumniam, & prostratos fidei hostes alloquens, quibus vana sine viribus ira, & una ad conviciandum vox supererat: Vobis (inquit) tam malitiosum venenum antiqui serpentis irreplevit, ut & Catholicos horrore Manichæi nominis infametis.

Et Iuliano, hereticâ, id est perfrictâ fronte, insultanti improperat, solitum nefario vocabulo terrere imperitos, cum diceret, ne igitur vocentur hæretici, fiunt Manichæi.

Nihil habet Schola Thomistica maius, quàm ut in his de gratia & libero arbitrio disputationibus, D. Augustinum magistrum audivat, nec ab ea doctrina, quam totis viribus defendit, & cui immortuus est, vel latum unguem recedat. Sed aliud etiam unde nihilo minus gloriæ in Scholam nostram redundat, licet addere, quod D. Augustino, nedum doctrina, sed & calumniam confortio iungatur; hoc enim habet cum suo Magistro commune, ut consensionis doctrina cum hereticis, ab emulis accusetur.

Quamprimum libris editis vulgata est calumniâ, quam vix unquam S. Augustini, & D. Thomæ Discipuli, sibi importari potuisse credidissent, egregiè depulsa est, plurimorum operâ, ut erat res facili: & inter præcipuos, Collegii Salmanticensis Theologus, & Ioannes à S. Thoma, ita argumenta omnia contriverant, ut ea calumniâ, cum tota lite profligata videretur, nihilque ultra esse metuendum, quàm ut Adversarii suæ famæ potius quàm nostræ causæ nocerent: si eandem accusationem cum suis argumentis, quibus non tam fidem, quàm fucum facerent, instaurarent. Suadebat etiam post ista sibi temperaturos, quòd neminem lateeret, hanc accusationem consensionis cum Calvinò, à sola amolendi Pelagianismi suspicionem necessitate proficisci. Ita enim Episcopus Societatis scriptor, minime suspectæ fidei, & sincera, etiam ultra quam sui forsitan voluissent, viro scripserat, ad hanc accusationem suis fuisse compulsos, necessitate defensionis, quam vix aliunde petissent. Bannez (inquit) & plerique ejus Discipuli, in publicis disputationibus, privatique sermonibus, & scriptis, cæperunt notare illam sententiâ (Molina subicit) Pelagianam. Contra nostri, ut notam Pelagianismi suæ sententiæ vitarent, obijciebant oppositæ notam Calvinismi. Sed demum, præter dubiam spem, certam etiam securitatem assererat, quòd nedum à partium studio remotis, sed ipsi etiam Adversarii probarentur, quæ inter Calvinum & suam doctrinam Thomistâ discrimina designaverant, & quot quot è Societate contra Iansenianos scripserant, etiam Thomistarum patrocinium suscepissent, & ab eorum Scholâ omnem Calvinismi, & Iansenismi suspicionem depulissent.

Verum ut cogitationes hominum, & ipsi homines sapius fallunt, nec ulla est in Adversarii fide victoria spes reponenda, adhuc post ista, post tot præiudicia, quibus non ex vero hanc accusationem proficisci, ipsa Adversarii, quâ nullus gravior aut fide dignior testis haberi potest, confessione, palam omnibus erat; post probatam Adversarii Thomistarum defensionem, post susceptam etiam nostræ Scholæ vindicationem, & navatam præclare operam, quâ nos à Calvinii erroribus, longissimis intervallis secernebant; iterum tamen, atque iterum, tum libris editis; tum scriptis, & sermonibus privatis, Calvinismus obicitur. Justa adhuc est (si Adversario fides) insignum Catholicorum suspicio, quâ nimiam sententiæ Thomistarum cum sententiâ Novatorum affinitatem timet. Justa adhuc defensorum scientiæ mediæ petitiõ, qui post tam longam tot annorum altercationem, adhuc quærent, quæ sit re ipsa differentia inter Adversariorum & Calvinii doctrinam, in eâ præcisè elubitatione, quâ petitur, sit ne aut non sit in homine liberi arbitrii usus aliquis (inquit P. Ananatus, libro pro defensione scientiæ mediæ Tolosæ edito).

Sed necum seniores cordatos viros non dubito, quibus hæc ars negandi & affirmandi, pro ratione temporum, probari non potest, justiore D. Thomæ Discipulos, habere exposulandi rationem, quòd

Tom. 2. di
stus. 118
c. 9. n. 55

Disp. 4. ca.
ultima.

Quòd cum in causa Iansenii, eos in diversam à Calvinii erroribus sententiam abire contendant, & inde tam longo intervallo distare, ut terra potius cælum sociari possit, quàm adeò diversa placita in unam sententiam convenire; adhuc Calvinismum improperent Thomistis, à quibus, si fas est credere, pene Calvinus prodierit, & quibus Trivisus ure societatis suppetitas laturus se se patronum adiunxerit.

Quòd olim, cum primum exorta est inter D. Thomam & Molinam discipulos disceptatio, obijceretur nostra sententia cum erroribus Calvinii consortium, non admodum agrè tulimus; agnovimus defensionis necessitatem, argumentum suggestisse, & eiusmodi esse, qualia obijci solent plurima, qua nec sudore nec labore egeant ut solvantur. Quòd post exortas Iansenianorum cum Molina Discipulis concertationes, Molinista Thomistarum causam agerent, & remotissimos esse à Iansenii partibus contenderent, plurimum gratulabamur; & ita nobiscum reputabamus, vexationem dedisse intellectum, & hoc saltem Adversarios reportasse commodum ex concertationibus cum Iansenianis, ut Catholicam esse Thomistarum sententiam, iustamque defensionem, & agnoscerent, & probarent.

Verùm post agnitam, ac probatam, defensionemque nostrae Scholae doctrinam, & recensita, ac veluti digito designata, plurima inter Calvinum & nostros discrimina, iterum nobis ex Calvinismo consulari invidiam, id sanè nedum Thomistae, sed quidquid est eruditorum hominum, quibus veritas cordi est, agrè ferent; & agnoscent quòd aliquando Ripalda dixit, accusationem non ex sententia qua animo sedeat, sed ex necessitate defensionis proficisci, vel ad creandam in fontibus apud vulgus invidiam; & demum nullam, cur de Calvinismo Thomistis obiecto agitur, Adversariis habendam fidem, à qua exciderint, eà scribendi ratione, qua toties pro ratione temporum sententiam mutat.

Cum primum Theologiae cursum parare cœpi [anni circiter septem inde elapsi sunt] iam tum Apologiam Scholae nostrae, & vindicias meditabar, & quarto Tomo prima editionis pollicitus sum: sed fuit apud me plurimum dubitandi locus, ne periculum esset, si eorum cursum interciperem, qui egregie causam Thomistarum agebant. Sed postquam eò progressi sunt, & adeò calcata est via, ut nullum periculum sit, eos aut revocaturos gradum, aut negaturos eam inivisse viam, opera pretium visum est, & opportunum tempus, quò fidem promissorum absolverem, & in defensionem Scholae nostrae ostenderem, quò tandem pervenissent. Sanè eo pervenerunt, ut causam nostram egregie promoverint, nec felicius unquam, quàm à Molinistis, Thomista defensi sunt; non perfunctorià, aut levi operà, sed toto quo valebant conatu; quod mirari (erudite Lector) desine; ita enim eorum res postulabant, et si forsitan non adeò sua fama consultum sit; vix enim ea scribendi ratio eruditus viris probari poterit, qua neget & affirmet, accuset & defendat, ut viri affectus animi, aut temporum, & rerum occasiones impellunt.

ARTICULUS I.

THOMISTÆ AB ADVERSARIIS DEFEN- si, & vindicati ab errore Calvinii.

Aldis absque dubio nimirum privile-
giis (inquit S. Eucherius) qui
causam de adversarij asserit in-
strumentis. Speciosa victoria est,
contrariam partem cartulis suis,
velut propriis laqueis irretire, &
tephorum suorum vocibus confutare; & emulum
tristius vincere, ut pugnatorem tui argumenta tuis
proferat utilitatibus militare. Hoc unum ago to-
to primo articulo, ubi luce meridiana clariori-
bus testimonio, quæ ex integro, si quidem præ-
teriti syllabâ refero; demonstro egregiam Ad-
versariis in defendendis Thomistis navasse o-
peram; & oprime de nostra Schola meritis, à
qua suspensionem omnem erroris & confen-
sionis cum Calvino & Janzenio longè depule-
runt.

Sed cum inter præcipuos, qui in defensionem
Molinæ, & scientiæ cujus se patronum gloria-
tur, libridij sunt, primo loco reponi debeat li-
ber scientiæ mediæ defensæ, Tolosæ editus à R.
P. Francisco Annato, ubi & eloquentia & ingeni-
ii solertia, & acumen contendunt (nam de ver-
itate non puto expectare à D. Augustini, & S.
Thomæ Discipulo laudem) is etiam præcipuus
est liber, quò validius hoc argumentum contra
Thomistas urgetur ex defensione & fœdere
cum sententia Calvinii, quamvis (inquit) suspensio
judicij, more dubitantiis, expectando solutionem.

Idem argumentum cæteri, licet debilius, in-
torquent, adduntque cum Janzenio confensio-
nem, quem in eadem cum Calvino verari navi,
quem Calvinum contrafactum, Calvinii discipu-
lum, & compilatorem dicunt: quamvis etiam a-
liqui nuper, ut semper tempus novum aliquod
parunt, dicere caperint, Janzenium à Calvino
remotissimum esse, forsitan ut vian sibi parent
ad aliquid gravius, & quod longo tempore &
arte eget, ut aliquando palam asseratur, solum
in Janzenio gratiam per se efficacem damnatam
fuisse. Primo igitur loco, purgatos à P. Annato
Thomistas, & in tuto positos demonstro, nihil-
quæ, eo iudice, Scholæ nostræ cum Calvino &
Janzenio esse commune; & iis quæ libro Tolosæ
edito pro defensione scientiæ mediæ, fusè per
quadraginta tres paginas prosequitur, ex alijs,
quos postea contra Janzenianos edidit, libris, re-
spondeo.

Disputatione igitur quartâ hujus libri quò
scientiam mediâ defendit, objicit Thomista-
rum doctrinam, societate & affinitate cum er-
rore Calvinii & rigidiorum Calvinistarum con-
junctam & fœderatam esse nec nisi verbo tenuis, &
penes loquendi modum, discrepantem. Vtrisque ait
habere in definitionibus Tridentini quod deleri cu-
pant, Trivium Calvinistam, jure societatis,
Thomistarum patronum accessisse. Nullum
Thomistas inter & Calvinum discrimen re-
pertum, nec sibi ab extraneis, nec ab ipsis
Thomistis oblatum; licet repetitis interpellationibus,
opportuna & importuna voce expo-

stulaverit. Amelium & Molinæum ita ardentè
amplecti Thomistarum sententiam de prædefi-
nitione materialis peccati, ut diceret dum quæstio-
nem hanc tractant, in schola Didaci Alvarez, audivisse.
Illos quos Dominicus Soto audire solitus e-
rat in scholis, nimirum Thomistas, damnatos
fuisse in Tridentino. Modum defendendi liber-
tatem, quem Amelius accepit ab Alvare, pertine-
re ad Calvinismum, & consequenter non esse ad men-
tem Tridentini. Deniq; omnes ingenii nervos in-
tendit, omnem eloquentiæ artem, Rhetoricæ
tropos & figuras adhibet, nihilq; non movet, ut
accusationem verosimilem faciat. Sed nescio an
gravius an levis accusacionem Thomistæ ferre
debeant, cum eam postea libris, tum Romæ, tum
Parisijs editis, diligenter amoliantur.

Cum igitur aliud ratio temporum postularet
quod prius scripserat, emendavit in responsione
ad 17. Epistolam Ludovici Montaltii paginâ 61
& 62. Gratia efficax (inquit) duplici modo defendi
potest, quorum unus hereticus est, hereticis principiis
nixus, alter orthodoxus, sancitis autoritate Concilio-
rum principis suffultus. Primum sequitur Calvinus,
& ideo hereticus est. Catholici Doctores, Thomistæ,
Scotista, Sorbonista, Jesuitæ, de secundo consentiunt, &
propterea, variis licet concertationibus distracti, ta-
men in eadem & indivulsa communione Ecclesia per-
manent. Ergo ut explores, an Janzenius defendenda
gratiæ efficacis professione sit immunis, illud indagand-
um, quo pacto illam defendat, tanquam Calvinus, an
tanquam Catholici Doctores?

Calvinus ita gratiam efficacem defendit, ut ab illa
nullam aliam nobis relinqui libertatem putet, nisi il-
lam quæ dicitur à coactione. Cæterum ab ista gratia
necessitatem imponi, quæ potestatem auferat resisten-
di, quamdiu gratia perseverat. Catholici Doctores in-
ter se consentiunt, gratiam per se efficacem, ita rege-
re voluntatem, ut vim & potestatem resistendi ei non ad-
imat; ita at hæc duo inter se componantur, gratia
voluntate, & in eadem voluntate sub gratia constitu-
ta, sufficiens non consentiendi potestas, nec dubitat quin
hic sit verus Tridentini Concilii sensus in istis verbis,
potest dissentire si velit.

Sed ne quid à me tentatum aut temeratum
esse, in referenda Adversarii sententia, Lector
existimet, placuit omnino eadem verba, quæ
Gallico idiomate scripsit, referre.

Il y a deux manieres de defendre la grace
efficace par elle-mesme, l'une qui est hereti-
que, & appuyée sur des principes heretiques
l'autre qui est orthodoxe, souteñue par des
principes établis par les Conciles. Calvin s'uit
la premiere, & en cela il est heretique. Les
Docteurs Catholiques, Thomistes, Scotistes,
Sorbonistes, Jesuites, sont d'accord de la se-
conde, & pour cela, non obstant leurs disputes
particulieres, ils demeurent, tous dans l'unitè
de la Foy, & dans la Communion de l'Eglise.
Pour sçavoir donc si la Doctrine de Janzenius
est à couvert par la profession qu'il fait de def-
fendre la grace efficace par elle-mesme, il faut

let in Bibli
otheca

scavoir de quelle maniere il la deffend; sic est de la maniere de Calvin, ou de celle des Docteurs Catholiques.

Calvin defend tellement la grace efficace par elle mesme, qu'il croit qu'elle ne laisse autre liberte que la liberte de contrainte, nous assu- jetissant au reste à la necessite d'agir, qui nous oste le pouvoir de resister, tandis que la grace persevere. Les Docteurs Catholiques sont d'accord, que la grace efficace par elle-mesme gouverne tellement notre volonte, qu'elle nous laisse le pouvoir de resister, en forte que ces deux choses se trouvent ensemble, la grace dans la volonte, & dans la mesme volonte sous la grace efficace, un pouvoir suffisant pour s'empêcher d'y consentir. Et ils ne doutent point que ce ne soit le veritable sens de ces paroles du Concile de Trente, *potest dissentire, Bannez, & Molina, & tous les Docteurs Catholiques, qui ont les sentimens les plus éloignez, & les plus oppozes sur le fait de la grace, sont toutefois unis en ce point.*

Nihil melius in defensionem Thomistarum adversario dicendum supererat, etsi à Thomistis conductus fuisset, aut in eorum castra pugnaturus transisset.

Pergit adhuc libro quem Romæ edidit de libertate inacta, contra Apologiam Jansenii capite secundo, paragrapho quarto, ubi hæc habet omnino ad gustum & sensum Thomistarum, eorumque principiis planè consentanea: *inde processit error Jansenij (quem dicit eundem esse ac Calvinij) quod putaverit se eodem modo philosophari posse quò Thomistæ, cum tamen diversissima sint eorum principia. Nam Thomistæ cum vitrice concupiscentia verbi gratiâ ponunt sufficientem gratiam ad resistendum, nec putant quidquam requiri in alterutro casu, quòd habeat rationem principij & virtutis activæ; & idèd dicere possunt simultatem esse potentia ad utrumlibet oppositorum immediate ac proximè; neque unquam sensum compositum & divisum sic explicuerunt, ut dicerent voluntatem posse unum in sensu composito, & in sensu diviso, hoc est successive, atque ex hypothesi quòd fiat mutatio in prærequisitis ad agendum. Nunquam Thomistæ ita sensum illum compositum & divisum explicuerunt. Et contra Commentatorem capite secundo, paragrapho primo, Quem invenient Janseniani inter Thomistas, qui concedat ita necessarium consensum, quem voluntas præbet motioni gratiæ, quandiu illa inhaeret, quomodo necessarius est amor beatificus, quandiu durat visio? Quem invenient qui dixerit, voluntatem divinâ gratiâ prædeterminatam, cavere proximâ ad dissentiendum potentia? Quem dabunt qui distinctionem sensus compositi & divisi sic interpretentur, ut sensus sit, voluntatem à Deo motam posse dissentire, quando illa motio abierit, & advenerit alia?*

Quæ hæcenus ex P. Annato summâ fide retulimus, univèrsim Divi Thomæ doctrinam ab erroribus Calvinij sejungunt: nunc ad singulas devenio, quibus controversia omnis constat, & quas non minori studio & curâ defendit. Nemo est qui Divi Thomæ vel Molinæ Scholam è limine salutaverit, qui nesciat præcipuè controversiam versari, an ulla sit in voluntate libertas indifferentiæ, præter indifferentiam judicii? Si nulla sit, nullum etiam inter Thomistarum & Hæreticorum, quos Tridentinum damnat, intercedit discrimen. Si secus, nulla consensio. Scripsit P. Annatus disputatione quarta, capite quarto paragrapho tertio, numero 111. li-

abri Tolosa editi pro defensione scientiæ mediæ (ubi libertatis Thomisticæ quibus voluit coloribus & lineamentis tabellam depinxit) hæc duo solum apud Thomistas reperisse, quæ ad rationem agentis liberi, & liberæ actionis requirunt, nimirum in intellectu indifferentiam judicii, & in voluntate immunitatem à coactione. Postquam (inquit) excusimus omnia ex Adversariorum sententiâ, nihil aliud invenimus, quàm esse Divi prædefinitionem absolutam, efficacem, infallibilem, ex qua sequitur actio voluntatis, seclusâ à coactione omni ac violentiâ, & suppositâ cognitionum mediocritate, &c. Quod idem sapius repetit, ut pene Lectorem fatiget: ex quo demum infert, quod totâ disputatione urget, Thomistas non differre à Calvinio, nisi verbo tenus, & in usu vocum, quia Calvinus utrumque admittit, & ex hac libertatis tabella, nihil prorùs delevit.

Verùm diligentius postea libertatem Thomisticam excussit, & in responzione ad 17. Mortalii, quam supra cum laude retulimus, contendit tertium aliquid reperiri, quod ad libertatem humanorum actuum, præter indifferentiam judicii, & immunitatem à coactione, Thomistæ requirunt, scilicet indifferentiam actualem, seu dissentienti potentiam; ex quo supra intulit, nihil esse Thomistis cum Calvinio commercii. Sic igitur habet: *Calvinus ita gratiam efficacem defendit, ut ab illa nullam aliam nobis relinqui libertatem putet, nisi eam que dicitur à coactione; cæterum ab ista gratiâ necessitatem imponi, que potestatem auferat resistendi, quandiu gratia perseverat. Catholici Doctores, Thomistæ, Scotistæ, Sorbonistæ, Jesuitæ inter se consentiunt, gratiam per se efficacem ita regere voluntatem, ut vim & potestatem resistendi non adimat.*

Tertium item illud quod ad libertatis naturam pertinet, & Thomistæ exigunt, quod forsitan dum eorum sententiâ in libro de scientiâ mediâ excuteret, properantem laruerat, reperit in libro cui titulus, *Augustinus ita Baianis vindicatus*, lib. 7. in præfatione: *Ad errorem (inquit) impunitum Baiani olim damnatum in Massiliensibus, quòd non admittatur auxilium gratiæ ita efficace, ut indifferentiam libertatis absorbeat, impositaque consentiendi necessitate, proximam dissentiendi potentiam consumat; eoque sensu gratiam indifferentem negant: quasi Massiliensium inter & Calvinij sententiâ, nullum esset medium in quo Catholicis consentire liceret. Nam quòd diversa sit hæc sententiâ à doctrinâ Thomistarum, ex eo patet, quia Thomistæ gratiam, quantumvis prædeterminantem, cum indifferentiâ voluntatis, & dissentiendi potentia componunt. Et libro de libertate incoacta, loco jam semel relato: *Quem Janseniani invenient inter Thomistas, qui dixerit voluntatem divinâ gratiâ prædeterminatam, cavere proximâ ad dissentiendum potentia? Item libro cui titulum præfixit, informatio de quinque propositionibus, Parisiis edito anno 1653. dum explicat tertiam propositionem ab Innocentio X. damnatam, Alvarez & Gonzalem, aliosq; Thomistas in testes vocat, ut probet ab univèrsa D. Thomæ Schola, libertati afferri proximam & expeditam potentiam ad operandum vel non operandum, quæ ad naturam libertatis pertineat, & quæ ejus definitio constet. Quæ ergo fide & sinceritate dixerat in libro de scientiâ mediâ, Thomistas duo tantum ad libertatem requirere, nimirum in intellectu indifferentiam judicii, & immunitatem à coactione in voluntate?**

Præter ea quæ hæcenus, impugnatore P. Anno 9 nato

pag. 226.

nato, argumenta objecta sunt, eoque defensore A
soluta, & quæ in eorum argumenta à priori, qualia
Adversariis suppetunt, reponere licet, urget e-
tiam Canonem Concilii Tridentini, & conten-
dit Thomistas, non solum cum Evangelicis, quo
nomine Calvinistas designat, communem esse
sententiam, sed utrosque etiam habere in defen-
sionibus Tridentini quod de se cupiant. Cu-
jus rei iudicem facit Theophilum Brachetum,
vulgo Milletterium. Sed eam accusationem i-
dem Author depellit, eadem responsione ad E-
pistolam Montalcii, quæ Thomistis nihil timen-
dum allerit à fulminibus & anathematismis Tri-
dentini; cum modus defendendi gratiam per se
efficacem, quem docent, orthodoxis sit, & sanctis
sanctitate Conciliorum principis suffulsi.

Utinam à signo & apostolorum argumentum
quod disputatio sapienter citatà libri pro defen-
sione scientie mediae urget, iudicio Amelii rigi-
dioris Calvinista necitur; quem inter & Alua-
rez ita convenire putat, ut in hujus Theologi
libro hæreticus audivisse videatur. Ex quo in-
ferendum quem habet Alvarez explicandi li-
bertatem (quod scilicet liberum arbitrium ita
moveri dicitur, ut Deo moventi dissentire pos-
set) cum Amelio inter Calvinistas rigidiori com-
munis sit, pertinere ad Calvinismum, & subinde
Canonem Concilii Tridentini repugnare, quod nul-
liquam Catholicorum dubium fuit hæreticos
per, cum eo fulmine se ferri ipsi hæretici sen-
tiant.

Hoc argumentum abunde satis infra diluam,
sed hoc in antecessum repono, etiam suo Autho-
ri debilissimum visum fuisse. & libro 4. contra
Barnos capite 8. §. 7. numero 4. quod in libro
de scientia media scripserat, retractasse: *Luthe-
rus inquit & Calvinus, & eorum sequaces, ideo sunt
hæretici, quia non admittunt liberum arbitrium,
quæ populat Tridentinum, nempe quod exercitium
à Deo per gratiam efficacem, possit nihilominus dissen-
sire. Et infra: Consequens ergo est, ut dicamus proxi-
mum dissentendi potentiam; & à Tridentino sanc-
tam, & ab hæreticis hæreticè negatam. Ergo conse-
quens etiam est, modum explicandi libertatem,
& gratiam per se efficacem Alvarez, minimè ad
Calvinismum pertinere, quem si Angelus secu-
tus est, optandum foret perinde cætera à viris
Catholicis accepisse, quorum ductu ad Eccle-
siam suam revocatus fuisset. Imò hac unâ dissen-
tendi potentia, quam voluntas sub motione
gratiæ quamlibet efficacis servat, Catholicis à
Calvinistis feceruntur, quantum ab errore ve-
ritas distat: quod citatus Author observat, tum
locis quæ supra retulimus, tum in exercitatione
Theologica in librum de libertate Dei & crea-
turæ, quam Cadurci edidit anno 1632. sub Eu-
genii Philadelphi nomine, pagina 64. editionis
Parisiensis, ubi sic ait: Cum Thomistæ hac unâ lineâ
quod scilicet prædeterminatione physica non au-
ferat potentiam dissentendi hæc tamen sua doctrina
similè & Calviniana confusa servavit, cre-
dibile admodum est, hunc Authorem (scilicet Guil-
lelmum Gibisium, in quem toto hoc opusculo
invehitur) servummodi lineam prætergressum, in alieno
Catholico fundo laborare.*

Sapè quæ ultimo loco retulimus, ejusmodi
sunt, ut ægrè possint cum superioribus concilia-
ri. Qui enim fieri potest Thomistas, hac unâ lineâ
(potentiâ scilicet dissentendi) sua cum hæreticis
confusa servasse, & tamen modum expli-
candi libertatem ab Alvarez tradidit (quo ni-

mirum liberum arbitrium ita moveri dicitur, ut
Deo moventi dissentire possit) ad Calvinismum
pertinere, & inter Thomistas & Calvinum, in
ea præcisè quaestione, quæ petitur, sine aliquis
liberi arbitrii usus, nullum repertum esse discrimen,
nisi verbo tenus, eadem amborum existente sen-
tentia? Hoc saltem Adversarii ex frequentibus
cum Jansenianis concertationibus commodum
reportarunt, ut eandem Thomistarum senten-
tiam minimè libertatem lacerare probè intel-
lexerint, ut Dionysius Raymundus i. p. capite 4.
articulo 9. egregiè annotavit, his verbis: *Usant
que le Livre de Jansenius au bien ouvert les yeux aux
Jesuites, puisque depuis qu'il a paru, ils ont bien com-
pris comment la Doctrine des Thomistes, touchant la
predetermination physique, ne raynoit pas la liberte,
& estoit differente de celle de Calvin.* Necesse est
frequentem libri Jansenii lectionem Jesuitis o-
culos aperuisse, cum ex eo tempore quod prodiit,
rectè perceperint, quantum Thomistarum do-
ctrina ab errore Calvini differret, eâ parte, quæ
ad prædeterminationem physicam spectat, nec
destrueret libertatem.

Omitto plura ejusmodi quæ pro eodem argu-
mento promptum esset congerere: ex his enim
quæ hæcenus expendimus, satis est intelligi
quod mihi præbandum assumpseram, Tho-
mistas ab Adversariis defensos, & à omni hæ-
resis & erroris, nedum labe, sed & iustione res-
deris & consensionis cum Calvino, rursus purga-
tos. Sed ne causam prodam quam defendendam
incepti, intra inculpata tutela metas, eâq; mo-
destiâ & moderatione animi, quæ inter se Theo-
logos disputare convenit, & eâ lege naturæ infi-
ræ, quæ utrique parti in bello, æquo jure viven-
dum jubet, & ne alteri neger quod sibi quisque
permitterit, non dissimulabo, & facile Lector ipse
consentiet, gravissimam superere Thomistas
expostulandi causam, quod toties contra pro-
prium mentem, dicta, scriptaque, ab Adversariis
Calvinismus improperetur, à quo remotissimos
esse milles scriperint. Et erit sanè major h
ordinem quod hæc omnia à R. P. Annato scripta, re-
tractata, iterumq; confirmata sunt, observemus.

Cadurci scripsit anno 1632. sub nomine Eu-
genii Philadelphi, contra Guilelmum Gibisium,
Congregationis Oratorii Presbyterum, eoque libro
Thomistas inquit hæc constitutâ lineâ potentia
dissentendi gratiæ efficaci, sue doctrina & Cal-
viniana confusa servasse. Post Tolosam
petiit, & libro edito anno 1645. nihil ea mora-
tus quæ Cadurci scripserat, contendit Thomistas
inter & Calvinum nullum adhuc discrimen re-
pertum, nec sibi ab extraneis, nec ab ipsis Tho-
mistis oblatum; licet repetitis interpellationi-
bus, opportunâ & importunâ voce expostularit.

Verum quod tantâ alleveratione scripserat,
cum aliud ratio temporis & causâ privata postu-
laret, visus est sapienter retractasse, tum Roma, tum
Parisiis, pluribus libris editis contra Jansenianos
ut nihil ultra nobis optandum esset, post publi-
cam & iteratam, in duplici orbis theatro retra-
ctationem, præter dictorum equitantiâ. Sed
iterum Parisiis anno 1662. alteram libri Tolosæ
editi editionem adornavit, & ne quidem ex-
punctâ lineâ, aut immutatâ syllabâ, iterum ex-
clamat: *Nonne iusta est defensorum scientia me-
dia petitio, qui post tam longam tot annorum alter-
cationem adhuc quaerunt, quæ sit reipsa differentia
inter Adversariorum & Calvinii doctrinam, in ea
præcisè dubitatione, quæ petitur, sive aut non sit in
homi-*

et in Bibli
thea

pag. 17.

14

15

homine liberi arbitrii usus aliquis? Et tamen nuper libro contra Jansenianos Gallico idiomate scripto, cui titulus, *la conduite de l'Eglise*, inter Thomistas & Calvinistas, quibus totâ tertiâ parte Jansenium adjungit, decem & octo discrimina observat, & diligenter probat.

16 Relinquo cæteris ut de hac scribendi ratione, quam pene in re litteraria & Theologica, id est gravissima, ludum dixeris, quid liceat, aut quod res ipsâ postula verit, statuam; neminem sanè existimo, quamlibet suis partibus additum, quin fateatur, gravissimam esse expostulandi causam, si qua unquam contigit, tam diu Theologorum vulgus, in re tanti momenti illud: nam eruditorum hominum, qui res suis momentis metiuntur, & æquâ lance librant, neminem arbitror, qui non ægrè ferat, Thomistis injuri Calvinismi notam, ab his à quibus sæpius purgati & vindicati sunt.

Dixerat quidam è nostris acuti & festivi ingenii, esse quoddam Adversarij fortuna gratulemur, cum nostra nedum sortis, sed & fidei arbitria fuerit. Dum Tolose privatus in nos acueret, hylum, eo iudice, eramus filij tenebrarum, heretici, Calvinista. Cum vero Regi in urbem & aulam attigit, ejus fortunam secuta est fides nostra, nec minimum mutata sententiâ, effecti sumus ex hereticis, & filij tenebrarum, filij lucis, Catholici, Orthodoxi, non merito aut mutatione nostrâ, qua nulla fuit, imo nec gratiâ Christi, sed Anni. Et enim gratia Christi fidem non largitur, nisi cogitantibus & volentibus; huius vero, nos Fideles ex Novatoribus, non volentes, imò nec cogitantes, effecit.

17 Ego sanè ejusmodi salibus, qui de viro erudito & Religioso, non nihil fortè convitii & injuria reliperent, non mihi uti permitto. Sed ut veris agam, dissimulare non possum, quin id mihi semper gravissimum fuerit, eam scholam hæresis aculari ab his qui probè sciunt, & quod infra demonstrabo, nullam esse in orbe ab erroribus Calvini & Pelagii remotiorem. Belli ut video leges servantur in hoc litterario certamine, cum omni armorum genere, nec solâ argumentorum vi, sed & qualibet arte pugnetur; quamvis non dubitem, alias postulare leges hoc belli genus, quò sola veritas quaeritur.

ARTICULUS II.

Pulsanti Adversario aperiunt Thomista, & designant perita discrimina.

18 Lutherus & Calvinus duo præcipua antiqui draconis capita, in re varias quibus religionem omnem & fidem evertere conati sunt controversias, hanc etiam quâ liberum hominis arbitrium extinguerent, procellam excitarunt; & ut olim D. Augustini temporibus, Adrumetini Monachi, quos variis à se libris editis, gratiâ necessitatem & efficacissimas ejus vires, ut admitterent, Augustinus coegerat; in hoc demum extremum decursum, ut negarent liberum hominis arbitrium posse cum efficaci gratia consistere, quos Augustinus præclarissimo illo libro de gratia & libero arbitrio convicit, & ad fidem à qua errore, non animo deflexerant, revocavit. Ita Novatores, quos aut inscitia, aut malitia, & rerum novandarum cupido adeo tranversos egit, ut invidiam gratiâ necessitatem cum flexibili voluntatis libertate componere, aut non va-

lerent, aut non vellent; in idem extremum precipites acti sunt, ut dixerim efficaciam gratiæ esse libertatis excidium. Pronuntiat Christus (inquit Calvinus) efficacem esse Spiritus sancti gratiam, quâ trahuntur ut necessario credant. Hæc proposita vertitur tota liberi arbitrii potestas, quam sibi sumunt Papista. Et in libro contra Pighium: ita efficaciter formari voluntatem nostram constituo, ut Spiritus sancti ductum sequatur necessario.

Verum non omnem voluntatis libertatem Calvinus sustulit, aliquam etiam libens admisit, & ad suæ religionis fidem necessariam existimavit. Sustulit eam quam vocat indifferentiam libertatem, & quæ determinationem ad unum per modum naturæ excludit; eam vero libertatem quâ voluntas sponte agit suâ, live spontaneitatem, quæ solam immunitatem à violentiâ & coactione importat; eam, inquam, in voluntate mota & excitata per gratiam efficacem, & admittit & populavit. Nam in Antidoto ad canonem 5. sessionis 5. hæc scribit: Quid ergo sibi vult Augustinus, cum de libertate voluntatis loquitur, nempe quod toties reperit, non cogi homines invidiâ Dei gratiâ, sed voluntarios regi, ut sponte pareant ac sequantur. Et libro 2. in Pighium, editionis tertie Genevensis. Si coactionis (inquit) opponitur libertas, liberam esse arbitrium, & constantem assertivo, ac pro heretico habeo, si quis secus sentiat: si inquam sensu liberum vocetur, quò non cogatur, aut violenter trahatur, sed sponte trahatur suâ, nihil miror. Non negat ergo Calvinus in nobis rationem voluntarii seu spontanei, sub tractu & motione efficaci divinæ gratiæ, sed tantum indifferentiam actualem, seu absolutam dissentendi ac resistendi potentiam. Hanc enim non solum respicere, sed detestari etiam se dicit in responsione ad primum articulum de occultata Dei providentia, ubi hæc scribit: Quod de absoluta potestate negantur Scholastici, non solum repudio, sed etiam detestor. Unde Joannes Scarphius, famosus Calvinista, hanc esse totius Calvinisticæ sectæ opinionem, ac præcipuum controversiæ punctum, quo in materia de gratiâ & libero arbitrio Calvinista differunt à Pontificiis, contendit in libello cui titulus est, *Tractatus de misero hominis statu post peccatum*. Nam libro 2. de libero arbitrio capite 1 sic ait: Differimus à Pontificiis. Illi ad liberum arbitrium constituendum aiunt requiri non tantum libertatem à coactione, sed etiam à necessitate. Nos vero dicimus, necessitatem in agendo, liberum arbitrium non tollere. Et capite tertio. Status controversiæ inter nos & Pontificios est, si ne homo post lapsum verè liberi arbitrii in iis rebus quæ pertinent ad salutem, & quamvis nihil possit sine auxilio gratiæ, tamen per gratiam prævenientem excitatus, & à Deo adiutus, ita valeat operari, ut possit non operari? Affirmativam partem teneant Bellarminus & Concilium Tridentinum sessione sexta canone quarta, &c. Nos vero dicimus in homine post lapsum, Deum ita efficaciter agere, & voluntatem sedere, ut homines voluntas, Deum conversionem hominis volentem & operantem non sequi non possit, licet non coacti, sed sponte sequatur.

Idem videre est apud Molinæum in anatome Arminianismi, ubi indifferentiâ liberæ voluntatis agnoscit in actionibus civilibus, item in honestis honestate civili, atque etiam in observatione Ecclesiastica disciplina: in actionibus verò malis & in his bonis quæ ad vitam pertinent æternam, libertatem arbitrii eatenus salvat, quòd homines, esto necessarii agant, agunt tamen cum ratione & ju-

& iudicio, & sine necessitate coactionis; item sine necessitate physica, qualis est gravium & levium ad proprios motus. Idem docet in libro Gallico idiomate scripto, cui titulus est, *Le bouclier de la Foy*, art. 9.

Subscribunt etiam alii Calvinista, ut Chamiærus, Tomo tertio, libro secundo, capite primo. David Pareus libro quinto, de gratia & libero arbitrio capite quarto. Beza in libello questionum & responsum Christianarum, editionis 3, Genevensis, anni 1576. pagina 600. ubi querenti Carthecumeno: *Vis igitur non repugnet libertati necessitate agendi?* Respondet, *Aperit hoc non necessitate, sed coactione demum tolli libertatem & contingentiam.*

Secundus error superiori affinis, & ab eo ut à fonte rivulus manans, in eolus est, quod Calvinus negaverit voluntatem hominis, in salutis negotio, excitanti & operanti Deo liberè cooperari. Impium hoc dogma tuetur libro 2.

lib. cap. 3. ubi & Catholicos ridet, quòd libertatem cum gratia concursum, ex hoc Sancti Pauli loco confirmat: *Plus omnibus laboravi, non ego, sed gratia Dei mecum.* Quem in errorem inducitur fuisse ait ex præpostera versione, in qua greci articuli vis omnia fuit, quæ si exprimitur, hanc sensum efficit: *Non ego, sed gratia Dei, quæ mihi adert.* Quæ de re pluribus agit in Commentariis ad hunc S. Pauli locum.

Item libro 9. Instic. cap. 29. apud Stapletonium in antidoto, ad Rom. 9. hæc scribit: *Verè hic locum habet illud auli: Non est volentis neque currentis, sed non quomodo id vulgo accipiunt, qui inter Dei gratiam hominisque voluntatem ac cursum partiuntur. Exponunt enim de se ferri in hominis ac conatum nihil per se quidem habere momenti, nisi Dei gratia præferatur, sed cum adjuvantur, illius benedictione habere suas quoque partes in comparanda salute condeunt. Quorum cavillum Augustini verbis resellere, quam mea malo. Si enim nihil aliud voluit Apostolus, nisi non esse solius volentis aut currentis, nisi ad sit Misericordiam Domini; retorquere è converso licebit, non saltem esse misericordie Dei, nisi ad sit voluntas & cursus; quod si aperte impium est, non dubitemus, Apostolum omnia misericordie Domini donare, nostris autem voluntatibus aut statibus nihil relinquere. Itaque Calvinianum assertum est, omnia bona opera ita Dei gratia movente & applicante, procedere, ut liberum arbitrium etiam motum & applicatum à gratia, nihil omnino operetur, nec divina gratia cooperetur. Unde sicut dogma Pelagianum est, totum tribuere libero arbitrio, & nihil gratia: ita & Calvinus error est, totum gratia tribuere, & nihil libero arbitrio relinquere.*

Hunc & præcedentem Calvinus errorem profert Tridentinum, sess. 6. can. 4. his verbis: *Si quis dixerit liberum arbitrium à Deo motum & excitatum, nihil cooperari assentiendo Deo excitanti & operanti quò ad obtinendam iustificationis gratiam se disponat & præparet, neque posse dissentire si velit, sed volenti in anime quoddam, nihil omnino agere, mereque passivè se habere, anathema sit.*

His ita breviter prælibatis, facillimum erit pulsanti Adversario respondere, ac petita assignare discrimina. Primum igitur ac potissimum, & quod est cæterorum fundamentum, jam ex dictis constat, Calvinus enim & rigidi quos vocant Calvinista, docent divina prædefiniens aut prædestinantis Dei decreta, & adjuvantis gratia auxilia, ita esse efficacia, ut indifferentiâ omnem humanam voluntatis absorbeant, impossi-

A taque ineluctabili consentiendi necessitate, proximam dissentendi potentiam consumant, solâ spontaneitate, seu immunitate à coactione, relicta. Thomista verò, quibus nullum est cum errore commercium, decreta & auxilia, quantumvis prædeterminantia, cum actuali indifferentia voluntatis & dissentendi potentia, ita componunt, ut hæc duo semper inter se conjungantur, gratia in voluntate, & in eadem voluntate sub gratia constituta, sufficiens non consentiendi potestas. Nec dubitant, quin hic sit verus Tridentini sensus in his verbis, *potest dissentire si velit.* Hoc discrimen de verbo ad verbum ab Adversario desumptum, locis supra citatis minime ab ipso negari poterit, nisi & seipsum, & suam doctrinam abnegare velit.

B Thomista itaque in voluntate creata indifferentiam aliquam mediâ agnoscunt inter constrictam Calvinus necessitatem, & indifferentiam vagam, & effrænam Pelagii, nempe indifferentiam determinatione gratia temperatam: veritas enim, ut virtus, medium tenet, & inter duos errores, ut inter duos latrones Christus, pendet. Nam necessitas Calvinus ita voluntatem ad unum contringit, ut nullam ad oppositum potentiam relinquat. Indifferentia verò Pelagii ita effrænam voluntatem relinquit, ut nec ipsi Deo velit subijci; sed ita, ut sic dixerim, delicatula sit, ut nec ab ipso Deo tangi se sinat, & exclusa efficacis gratia motione, libertatis suæ iura, ut rectè dixit Augustinus, non nisi penè sacrilegio, & summa in divinam providentiam injuriâ, posse servare se putet, & audaci voce dicat, *non serviam.*

C Inter hos duos scopulos navigans indifferentia Thomistarum temperata, & à Calvinus, & à Pelagii erroribus longè recedit. Non tollit enim à voluntate creata absolutam dissentendi potentiam, sicut inducta à Calvinus ineluctabilis operandi necessitas; non excludit etiam divinæ motionis & efficacis gratia necessitatem, ut sacrilega Pelagii indifferentia; sed suavi quadam subiectione ad Deum, cui parere est summa libertas, ut ad primum liberum & primum totius libertatis creatæ principium temperatur. Quo fit ut Calvinus Deo tyrannicum ac violentum, Pelagius civile tantum & politicum, Thomista monarchicum ac regale dominium tribuat, quò Deum magis habere in sua potestate voluntates hominum, quàm homines ipsi habeant, cum Augustino profitentur.

Alterum, & à superiori non omnino alienum quod Thomista à Calvinus distinguit discrimen petitur ex diversa sensus compositi & divisi intelligentia. Cum enim Hæretici divina decreta & auxilia, tantam, adeoque rigidam efficaciam habere putent, rejectâ omni voluntatis indifferentia, ita dissentendi potentiam constringunt, ut non possit dissentire si velit, necessaria ex errore consecutione deducunt, distinctionem sensus compositi & divisi, ita esse accipiendam, ut voluntatem non posse Deo moventi dissentire in sensu composito, sed tantum in sensu diviso, significet, voluntatem carere dissentendi potentia, quamdiu adest & perseverat divina motio in anima, hanc dissentendi potentiam excludens; vel ut loquitur impius Lutherus in libro de servo arbitrio, *Donec durat Spiritus & gratia Dei in homine*, sed solum quando illa abierit, vel abcesserit. Vel ut ait Vincentius Lenus in Epistola Prodroma ad Petavium, posse duntaxat voluntatem dissentire, excussa prædeterminatione,

non retent. Quasi verò tunc possit gratia vera dissentire, cum abest, & motioni gratiae resistere, cum nec etiam à gratia tangitur. Thomista verò cum velint divina decreta & auxilia iraregere voluntatem, ut potestatem resistendi seu dissentendi non adimant; & ad sua principia consentaneè, & ad rectam fidem verissime asserunt, voluntatem non posse Deo moventi dissentire in sensu composito, sed tantum in sensu diviso denotare, quòd quamvis actualis dissensus cum divina motione (utpote ab intrinseco efficaci, & infallibiliter inferente assensum) conjungi & componi nequeat: voluntas tamen, etiam ut gratia subest, ab eaque moventur, atque ad agendum applicatur, retinet absolutam dissentendi potentiam. Nam ut ait sanctus Prosper libro secundo de vocatione Gentium capite vigesimo septimo. *Deus ad obediendum sibi, ipsum velle sic donat, ut etiam à perseverantibus illam mutabilitatem quæ potest nolle non auferat.* Vel ut scribit S. Thomas quaestione vigesima tertia de veritate articulo quinto ad tertium. *Quamvis non esse effectus divina voluntatis non possit simul stare cum divina voluntate; tamen potentia desiccandi effectum divina voluntatis simul stat cum divina voluntate: non enim sunt ista impossibilia, Deus vult istum salvari, & iste potest damnari; sed ista sunt impossibilia, Deus vult istum salvari, & iste damnatur.*

Hoc Thomistica doctrina à Calviniana discrimen, passim exponunt Thomista, præsertim Bannez & Alvarez, duo præcipui physica prædeterminationis, & gratia per se efficaciæ defensores. Primus enim prima parte, quaestione decima quarta, articulo primo, dubio ultimo, sic præfatam distinctionem sensus compositi & divisi explicat. *Neceßitas in sensu composito non est accipienda in illo sensu, quòd stante scientia Dei de Antichristo futuro, nulla maneat contingentia in causis quæ producantur sunt Antichristum, sed sint totaliter determinata ab ipsa scientia Dei, ut necessario producant Antichristum in tempore à Deo disposito: hic enim sensus est falsissimus, ET CONTRA FIDEM.* Secundus verò libro secundo responsum capite primo. *Sensus compositus (inquit) non est ille qui in argumento insinuat, quòd videlicet quando gratia efficax est in voluntate, non possit voluntas non agere actum illum ad quem determinatur, ablatà verò motione, possit non agere: HIC ENIM SENSUS CONFICTUS FUIT A CALVINO.* Et iterum capite quarto dicit, *Calvinus in eo deceptus est, quia putavit illam propositionem (liberum arbitrium motum à Deo gratia efficaci, non potest dissentire in sensu composito) nihil aliud significare, nisi quòd postquam iam gratia efficax in voluntate posita est, non possit liberum arbitrium dissentire ac refragari, ablatà verò motione possit. Et in hac significatione accipere videntur sensum compositum, qui nostram sententiam impugnant. Nos autem aliter intelligendum esse compositum sensum illius propositionis contendimus. Non enim per illam significatur, quòd quando est motio efficax in homine, tunc non possit dissentire aut refragari, ablatà verò motione possit. Si enim hæc semel concederetur, absque dubio everteretur libertas arbitrii, nec posset per distinctionem illam sensus compositi & divisi, eisdem arbitrii libertas concordari cum decreto absoluto voluntatis divine prædeterminantis omnes actus bonos futuros, nec cum efficaciæ auxilii præoperantis gratia. Sensus ergo legitimus illius propositionis in sensu composito accepta est: hæc duo simul esse impossibilia, quòd nimirum auxilium efficax ad consentiendum sit in homine, & homo dissentiat. Quis ergo nisi sponte*

æcus, non videat doctrinam Thomisticam toto celo à Calviniana differre? Admirare Calvinus legitimam hanc, quam ex Alvarez expendimus, sensus compositi & divisi distinctionem, quâ unâ SS. Patres & Theologi usi sunt ad conciliandam libertatem & contingentiam, cum præscientia Dei & efficaciâ divinorum decretorum? Voluit, ne, aut potuit capere, sensum compositum jungere actum actui, divisum autem jungere actum potentia ad oppositum? Nonne dixit in Antidoto super 4. Canonem sessionis & hanc interpretationem esse *Sophistarum inventionem?*

Hæc duo Thomistica doctrina à Calviniana discrimina, adeo manifesta sunt, ut nec ipse Adversarius dissimulare potuerit: nam in libro quem edidit de libertate incoacta pagina 226. utramque differentiam his verbis expressit. *Quem invenient in sententia inter Thomistas, qui dixerunt voluntatem divinæ gratiæ prædeterminatam, carere proxima ad dissentiendum potentia? Quem dabant qui distinctionem sensus compositi & divisi sic interpretentur, ut sensus sit voluntatem à Deo moventi dissentire, quamdiu illa motio aberit, & advenit alia? Quem ergo invenies pariter inter Thomistas, qui Calvinio & rigidioribus Calvinistis consentiat? Quem dabis qui à definitione Tridentina, quâ dicitur liberum arbitrium à Deo motum posse dissentire si velit, aliquid deleri cupiat? Quem reperies qui solo modo loquendi, seu usu tantam vocum (ut tuo verbo utar) à Calvinio differat, eadem existente amborum sententia?*

Tertium discrimen, etiam ex dictis apertum est, consistit enim in hoc quòd Calvinus & rigidiores Calvinista, negant voluntatem nostram in salutis negotio liberè Deo cooperari, Thomista verò hanc liberam cooperationem admittunt; eamque volunt esse effectum divina gratia, liberum arbitrium applicantis, ac facientis ut liberè Deo cooperetur, iuxta illud Augustini super Psalmum 77. *Deus cooperatore sibi facit bonum spiritum in opere bonum factorum.* & illud Divi Bernardi in libro de libero arbitrio, versus finem, *Deus & voluntatem applicat operi, & opus explicat voluntati.* Idipsum disertè docuit olim Capreolus, antiquissimus Thomista, imò & Thomistarum princeps. Nam in 2. sent. dist. 28. quaestione prima, articulo tertio ad duodecimum hæc scripsit: *Non solum juvat nos Deus ad bonum velle partialiter coöficiendo, sed etiam quodam modo speciali, faciendo ipsam voluntatem partialiter concurrere, ita quòd ipsa voluntas partialiter concusat, applicata, & quasi instrumentaliter mota à Deo, ad sic partialiter concusandum.*

Constat itaque ex hæcenus dictis, tria ex Thomistica libertatis tabella, Calvinum delevisse lineamenta; scilicet actuale voluntatis indifferentiam, seu absolutam dissentendi potentiam; veram & legitimam sensus compositi & divisi interpretationem; & liberam in salutis negotio voluntatis nostræ cooperationem. Addunt aliqui, nec immeritò, etiam indifferentiam objectivam iudicii Calvinum sustulisse, saltem implicitè, virtualiter, & arguitivè, ut ajunt. Cum enim indifferentia iudicii regula sit liberæ operationis, & proxima radix indifferentiæ voluntatis, hæc indifferentiæ voluntatis sublatà, illa pariter iudicii indifferentia, arguitivè saltem, & per locum extrinsecum tollitur; unde in motibus primo primis ac purè spontaneis, & non liberis, nullà præsupponitur in intellectu indiffe-

rentia objectiva iudicii. Imò eam expressè nega-
re videtur Calvinus libro 2. institut. cap. 3. ubi
iudicat necessitatem peccandi in nobis, illi simi-
lem que viget in demonibus, vel in Deo se a-
ferentiam praire suae bonitatis amori, nec in
Demone antecedere odium Dei ipsium torquen-
tis. At etiam capite 4. voluntatem nostram mo-
veri à Deo, sicut equus movetur à tessore: quò è-
tiam exemplò, ab homine moto per gratiam, in-
differentiam objectivam iudicii excludere vi-
demur. Unicum ergo, quod ut primum & rude a-
liis opponitur, in libertatis Thomistica tabella
reloquitur Calvinus lineamentum, spontaneitatem
scilicet, seu immunitatem à violentia & co-
actione, quam (ut supra ostendimus) in volunta-
te mota & excitata gratia efficaci non negavit.

ARTICULUS XI.

*Alia discretum à Patre Lemos adductum
refertur, & ab Adversarij censura &
impugnazione vindicatur.*

Quòquam Adversarius §. 3. num. 111. Thomi-
sticæ libertatis tabellam infida manu expref-
sit, omnia actuali voluntatis indifferentia, seu
absoluta dissentendi, vel non agendi potentia,
quam ad veram humanorum actuum libertatem
necessariam Thomistæ postulant, & postea
quam ibidem interrogavit, quid ex illa tabella
Calvinus delevisset? cui postulationi jam satis
respondimus; numero sequenti refert quæ olim
Pater Lemos in Congregatione de Auxiliis,
coram Summo Pontifice Clemente VIII. dum
hæc causa disceptaretur disseruit (etiam scilicet
Calvinum, quòd non distinxerit necessitatem
consequentis, quæ libertatem perimit, à neces-
sitate consequentis, quæ nihil verè libertati de-
perit) subditque, Calvinum hujus controversiæ
iudicem vocans. Audiamus igitur Calvinum 2.
inst. capite 16. §. 9. Interea quod statuit Deus sic ne-
cesse est evenire, ut tamen neque præcise neque sua præ-
natura necessarium sit. Exemplum in Christi ossibus
familiare occurrit. Cum induerit corpus nostro simile,
fragilia fuisse eius ossa, nemo sanus negabit, quæ tamen
frangi sunt impossibile. Vnde iterum videmus, non ce-
nere in scholis inventas fuisse distinctiones de neces-
sitate secundum quid & absoluta, item consequentis &
consequentis. En (inquit) ut Calvinus & distinc-
tionem illam cognoscit quæ se Adversarij salvos putant,
& iuxta illam docet divinum decretum non influere
necessitatem consequentis in actionem ex eo secutam,
sed tantum necessitatem consequentis. Quæ doctrina
quomodo differat ab Adversariorum doctrina, in hunc
modum argumentando querimus.

Necessitas consequentis, quæ excludit necessitatem
consequentis, est necessitas non destruens, sed servans
libertatem, ut loquitur P. Lemos: Necessitas quæ Calvinus
ex Dei decreto in nostras actiones derivari putat
est necessitas consequentis, quæ necessitatem con-
sequentis excludit, ut iam visum est: Ergo necessitas
quæ Calvinus derivari putat in nostras actiones ex
Dei decreto, non est destruens, sed servans potius liber-
tatem.

Antequam huic argumento respondeam, Le-
dorem præmonitum velim, verba illa quæ ex
Calvino refert Adversarius, eo loco quem ad
marginem citat, nempe 2. instit. capite 16. §. 9.

Tomus I.

minimè haberi, sed Calvinum ibi de re omnino
diversa loqui, nimirum de descensu animæ
Christi ad inferos. Unde verisimile est, Adversari-
um oculis alienis legisse Calvinum, aut usum
fuisse illis perspicillii, quibus videntur ea quæ
non sunt, tanquam ea quæ sunt. Neque enim di-
ci potest esse errorem Typographi Tolosani,
cùm eadem citatio marginalis, in editione Pari-
sienfi, ab Authore revisa & recognita, reperia-
tur.

Hoc præmissò & dato verba illa alibi reperi-
ri, non erit difficile argumento occurrere; præ-
cipissima enim est defensio in ea causa, quæ Tho-
mistis cum Ecclesiæ Patribus ac Conciliis ita
conjungit, ut necesse fuerit, si hæc sententia cen-
surâ digna sit, eadem cum Thomistis Patres cen-
surâ notari. Priusquam igitur hoc argumentum
diliamus, ostendendum est breviter, distinc-
tionem hanc necessitatis absolutæ & hypotheticæ,
seu consequentis & consequentis, ita esse cele-
brem, & perantiquam, ut à Conciliis, SS. Patri-
bus, & Ecclesiæ Doctoribus, nec non antiquissi-
mis Scholasticis & Canonistis, ad explicandam
concordiam nostræ libertatis cum divina præ-
scientia, providentia, & prædestinatione, fre-
quenter usurpata fuerit: quò fit, ut si valeat Ad-
versarij argumentatio, aut esset Calvinus cum
Patribus absolvendus, aut essent cum Calvino
Patres proscribendi; liceatq; ea Augustini ver-
ba quibus Julianum alloquitur, contra Adversa-
rium usurpare: *Ostendam prius quantum & qualibus
Ecclesiæ Catholicæ Doctoribus, nomine Manichæorum
(& Calvinistarum) intolerabilem facere non con-
tuleris injuriam, & cum me appetis, in quos tua tela ja-
culeris, &c.*

Occurrit ergo primò Concilium Colonien-
se, quod contra Lutheranos celebratum fuit an-
no 1536. Illud enim non aliter contra illos Hæ-
reticos, divinam præscientiam & prædestinatio-
nem, cum humanorum actuum libertate concilia-
t, quam hæc celebri distinctione necessitatis
absolutæ & hypotheticæ, seu consequentis &
consequentis, ut videri potest in Eucherio
Christianæ institutionis, de Sacramento peni-
tentis, ubi hanc distinctionem tradit & exponit
his verbis: *Duplex est necessitas, absoluta, quam vo-
camus necessitatem consequentis; veluti necesse est De-
um esse, hominem esse animal rationale mortale, nam
hæc aliter se habere nequaquam possunt. Alia est neces-
sitas consequentis, quæ necessarid evenire dicimus, non
quæ sua natura necessaria sunt, sed necessarid sequun-
tur, propter præcedentes causas. Et per hanc distinc-
tionem conciliat præscientiam & providen-
tiam Dei, cum libero arbitrio.*

Eadem distinctione utitur Divus Augustinus,
ut constat ex canone Nabuchodonosor, alias passis
ira, §. quæstio, 23. quæstione quarta, junctâ Glof-
sâ ibidem. In ipso enim textu refert Gratianus
ex Augustino, distinctionem necessitatis abso-
lutæ seu simplicis, & necessitatis conditionatæ,
quæ est eadem ac distinctio necessitatis conse-
quentis & consequentis. Verba textus sunt:
*Quamvis convenienter dicatur, si hæc prædestinata
sunt, vel præscita, necessarid evenient; non tamen i-
deo absolutè verum est necessarid evenire quæ præ-
destinata sunt vel præscita; quia hæc necessitas refer-
tur ad rerum eventum, ubi adiuturum divina præ-
scientiæ. Vnde iuxta Augustinum, dua sunt ne-
cessitates, simplex una, veluti quæ necesse est om-
nes homines esse mortales: altera conditionis, ut si
quem ambulare quis scit, eum ambulare necesse est;*

Uu 2

quod

quod enim quisque esse novit, id esse aliter quam no- rum est nequit; sed hac minime secum illam simplicem tradit. Hanc enim necessitatem non propria facit natura, sed conditionis adjectio. In illa autem verba Glossa, verbo quamvis, hæc scribit: Ad huius paragraphi intelligentiam nota, quod omnes tales locutiones sunt duplices: si Deus prævidit aliquid, necessarium illud eveniret, quia si hæc dictio (necessarium) determinat totalem consequentiam, locutio est vera; & tunc talis est sensus in consequentia, si Deus prævidit aliquid, illud evenire est necessarium. Si autem hæc dictio (necessarium) determinat ipsum consequens, est falsa. Et iterum. Nota quod talis argumentatio non valet, si Deus prævidit aliquid, necessarium illud eveniret: Ergo si Deus prævidit aliquid, necessarium est illud evenire: quia modo hæc dictio (necessarium) non potest determinare ipsam consequentiam, sed tantum consequens.

36 Favet etiam Venerabilis Beda in Axiomatibus Philosophicis, littera O. ubi ait: Omnia futura de necessitate evenient 1. Periberm. Verum est in sensu composito, non autem in sensu diviso. Vel verum est ex hypothesi, non autem simpliciter.

37 Celebris etiam & frequens hæc distinctio apud veteres Scholasticos fuit. Ea utitur in terminis Scholasticorum Princeps & Coriphæus Divus Thomas, quaestione vigesima quarta de veritate articulo primo ad decimum tertium, ubi ait: Ex præscientia Dei non potest conclusi, quod actus nostri sint necessarii necessitate absolutâ, quæ dicitur necessitas consequentis, sed necessitate conditionatâ, quæ dicitur necessitas consequentiæ. Et in primo sentent. dist. 47. quaestione prima, articulo primo ad secundum. Quamvis voluntas Dei sit immutabilis & invincibilis, non tamen sequitur quod omnis effectus eius sit necessarius necessitate absolutâ, sed solum conditionatâ. Item prima parte, quaestione decima nona, articulo octavo, sibi primo loco obijcit dictum illud Augustini, Nullus sit salvus, nisi quem Deus voluerit salvari, & ideo rogandus est ut velit, quia necesse est fieri, si voluerit. Et respondet, quod per illud verbum Augustini intelligenda est necessitas in rebus volitis à Deo, non absolutâ, sed conditionalis, necesse est enim hanc conditionalem veram esse, si Deus hoc vult, necesse est hoc esse. Et in resp. ad 3. ait: Ea quæ sunt à voluntate divina, talem necessitatem habent, qualem Deus vult ea habere, scilicet vel absolutam, vel conditionalem tantum, & sic non omnia sunt necessaria absolutè.

38 D. Thomæ concinit sanctus Bona Ventura in 1. dist. 47. articulo primo, quaestione prima ubi quaerit, Vtrum voluntas beneplaciti Dei possit impediri? Et respondet, voluntatem absolutam necesse est se impleri, conditionalem verò minime. Ac subdit: Sed attendendum, quod est necessitas consequentiæ, sicut supra dictum est de præscientia; ipsa enim non habet necessitatem consequentis, sed consequentiæ, quia necessarium infertur, & sequitur, Deus præscit hoc, ergo hoc erit; sed tantum non necessarium præscit, quia in actu præscienti frequenter notatur effectus contingens: sic in voluntate intelligendam est, quod voluntas Dei absoluta connotat eventum rei, & ideo est ibi necessitas consequentiæ, sed non consequentis, &c.

Hanc Div. Bonaventura doctrinam luculenter exponit Petrus Trigolus Cappuccinus, in Commentariis super summam Theologiæ hujus Seraphici Doctoris, prima parte, quaestione decima quinta, articulo secundo, dubio primo, conclusione secunda his verbis: Effectus contingentes & liberi, si comparentur ad scientiam, providentiam, & voluntatem Dei, dicuntur necessarij se-

cundum quid, sive ex suppositione, quæ necessitas vocatur conditionalis, & consequentiæ, non tamen absoluta, seu consequentis. Designat rationem: Quoniam ista consequentia sunt optima, Deus præscit hoc futurum, ergo hoc erit. Deus vult aliquid fieri, ergo fiet eo modo quo voluerit, & quando voluerit, quia non stat dari antecedens verum, & consequens falsum.

Eandem distinctionem & doctrinam tradunt Magister in 1. dist. 38. Albertus Magnus, Aletis, Scotus, Durandus, Egidius Romanus, Capreolus, Cajetanus, Ferrariensis, alique antiqui Scholastici, quos refert & citat Alvarez dist. 25. de Auxiliis.

Vix tot Patrum, tot Scholasticorum testimonia obtineant ab Adversario, ut eam distinctionem, quam à Patribus Thomistæ acceperunt, sustinendam concedat; damnabitque potius totam antiquitatem cum Calvino, quam Calvinum à Thomistis se junctum fateatur; adeo nihil est quod tenacissimum ingenium non teneat. Sed erigatur quioris animi Lector, & quam merito Thomistæ hæc distinctio se salvos putent, cum tot & tales habeant suæ securitatis præfites ac fidei iustos, facile perpendat. Nobis interim his Augustini verbis Adversarium compellere licebit. Vide cum quibus sit mihi causa communis, quam nullâ consideratione sobriâ pulsare calumnias & expugnare conaris. Certe quam tibi pernitiosum sit tam horribile crimen obicere talibus, & quam mihi gloriosum sit, quodlibet crimen audire cum talibus, &c. Iterum te admoneo, iterum te rogo, aspice tot ac tales Ecclesiæ Catholice defensores. Vide quibus tam gravem, tanque nefariam irrogat injuriam, libro primo contra Julianum capite quarto.

Sed propius ad rem, & in primis contendo, quod si Adversarii argumentatio contra Thomistas concludat, concludit doctrinam Conciliorum, Sanctorum Patrum, veterum Scholasticorum & Canonistarum, à doctrina Calvinini discrepare, sic enim cum Adversario argumentando quæro. Calvinus ex Dei decreto non aliam in nostris actus liberis ex Dei præscientia & decreto inducit necessitatem, quam consequentiæ, & secundum quid, teste P. Annato, ubi supra: Sed eandem necessitatem Concilia, SS. Patres, antiqui Scholastici, & Canonista, docent in actus humanos derivari ex Dei præscientia & decreto, ut constat ex testimoniis jam adductis: Ergo Concilia, SS. Patres, & antiqui Scholastici, eandem quam Calvinus asserit necessitatem, ex Dei præscientia & decreto, in actus humanos derivari existimant.

Vel iterum, ut eandem formam & feriem verborum, quæ Adversarius contra hos utitur, ultro impem. Necessitas consequentiæ, quæ excludit necessitatem consequentis, est necessitas non destruens, sed servans libertatem; ut docent Concilia, SS. Patres, antiquiores Scholastici & Canonista supra relati: Necessitas quam Calvinus ex Dei decreto in nostras actiones derivari putat, est necessitas consequentiæ, quæ necessitatem consequentis excludit, inquit P. Annatus ubi supra: Ergo necessitas quam Calvinus derivari putat in nostras actiones ex Dei decreto, non est destruens, sed servans potius libertatem.

Vides ergo (Amice Lector) quò tendat tota hæc Adversarii ratiocinatio. Puto quod cum animi sui & ingenii impetus, ultra quam voluisset impulerit: ad hoc enim degnum hæc argumen-

ratio pervenit, ut aut Calvinum ab errore absolvi, aut Concilia, SS. Patres, & antiquos Scholasticos, & Canonistas, simul cum illo damnari necesse sit. Sanè potiori jure quam de Salmanticensibus Adversarius dixerit, reponam, quod concilium Thomitas incautiùs infectatur, & Calvinum absolvit à magna sui erroris parte, & D. Thomam, S. Bonaventuram, & omnes ferè antiquos Scholasticos, ipsiùque deum Augustinos accusat, illosque Calvinistis consentientes non accusat, illosque Calvinistis possimus, quòd faciunt, merito illis gratulari possimus, & aliquando etiam Jesuitas proprios habeant, & remanent à Jesuitis, quòd sui non tentarent, Calvinum scilicet, vel invitum, cum Patribus componere.

44 Neque verò respondere Adversarius potest, Concilia, SS. Patres, & antiquos Scholasticos, locis supra relatis, non loqui de necessitate consequentia orta ex decreto Dei, sed de illa tantum que sequitur ex ejus præscientia. Nam præterquam quòd eadem est ratio de præscientia & decreto, cum scientia Dei libera, quæ approbationis dicitur, ut applicata per decretum, in causa rerum, juxta SS. Patres disp. 3. relatos) hæc responsio aperte repugnat testimoniis quæ adduximus. Nam Concilium Colonienfe dicit necessitatem consequentia eam esse, quæ necessitate evenire dicimus non que sua natura necessaria sunt, sed necessario sequuntur, PROPTER CAUSAS PRÆCEDENTES, inter quas divina voluntas præcipue numeratur, cum juxta Apostolum, Deus operetur omnia juxta consilium voluntatis suæ. Unde Gratianus loco citato ait: *Quamvis convenienter dicatur, si hæc PRÆDESTINATA SUNT, vel præscita, necessario evenient &c.* Item D. Thomas asserit hæc conditionalem esse veram: *Si Deus hoc vult, necesse est esse.* Et D. Bonaventura docet, quòd sicut ex Dei præscientia, ita & ex ejus voluntate, inferunt necessitas consequentia, sed non consequentis. Ejus etiam Commentator ait, quòd *effectus contingentes & liberi, si comparentur ad scientiam, PROVIDENTIAM, ET VOLUNTATEM DEI, sunt necessarij necessitate conditionalis, & consequentis, non tamen absolutæ, & consequentis.* Ergo prædicta responsione non potest Adversarius eludere vim argumenti propositi.

45 Ad testimonium verò Calvinij, cui P. Annati ratiocinatio inmittitur, dupliciter responderi potest. Prima & verior responsio est, quòd apud Hæreticos solemne & frequens est, Calvinum minime sibi constare, sed sibi aperitissimè contradicere. In primis enim libro 2. insit. cap. 3. §. 5. hæc scribit: *Porro quòd libertate abdicatam voluntatem dico necessitate trahi vel duci, mirum est si cui videatur aspera locutio, que nec absolum habet quidpiam, nec à Sanctorum usu aliena est. Offendit autem eos qui inter necessitatem & coactionem distinguere nesciunt. At si quis eos interroget, an non Deus necessario bonus sit, an non diabolus necessario malus, quid respondeant? sic enim annexa est Dei bonitas cum divinitate, ut non magis necessarium sit ipsum esse Deum, quam esse bonum: Diabolus autem per lapsum, sic ab omni boni communiione alienatus est, ut nihil quam male agere possit. Quòd si quis sacrilegus obganinat, Deo parum laudis ex sua bonitate deberi ad quam servandam cogatur; cui non erit prompta responsio, immensæ eius bonitate fieri ne male agere possit, non violent à impulsione. Ergo si liberam Dei voluntatem in bene agendo, non impedit*

A quòd necesse est ipsum bene agere: si diabolus qui non nisi male agere potest, voluntate tamen peccat, quis hominem ideo minus voluntarie peccare diceret, quòd sit peccandi necessitas at obnoxius? Quibus verbis contendit, tam hominem divinâ gratiâ ad bene agendum excitatum, necessario agere, quam necessario Deus bonus est: tã hominem ad malè agendum, & ut alibi dixit, ad perpetranda facinora impulsum, malè agere, quam necessario diabolus malus est. Quis verò dixerit, eam esse solum necessitatem consequentia, quâ Deus bonus est, aut diabolus malus? Non puto Adversarios concessuros. Constat igitur Calvinum admisisse quòd divina motio & decretum non solum necessitatem consequentia, sed & consequentis in actus humanos inducit.

Deinde, unum ex præcipuis Calvinianæ doctrinæ principiis est, divina decreta & auxilia ita esse efficaciacia, ut omnem voluntatis indifferentiam absorbeant, & absolutam dissentienti potentiam excludant: imò in hoc (ut passim docet Adversarius in libris quos adversus Jansenianos edidit) consistit totius hæresis Calvinianæ, in materia de gratiâ & libero arbitrio, summa. Ex hoc autem principio erroneo manifestè sequitur, ex Dei decreto, non solum necessitatem consequentia & hypotheticam, sed etiam consequentis & absolutam, in actus humanos induci. Sic enim arguo. Necessitas quæ omnem voluntatis indifferentiam, & absolutam dissentienti seu non operandi potentiam tollit, est necessitas absoluta & consequentis, & non solum hypothetica & consequentia, consentientibus omnibus Theologis: sed Calvinus docuit ex divino decreto oriri necessitatem quæ tollit omnem voluntatis indifferentiam, & absolutam dissentienti potentiam, solamque spontaneitatem, seu immunitatem à coactione relinquit, ut constat ex locis supra adductis, & fatetur ipse Adversarius: Ergo Calvinus re verâ ex divino decreto necessitatem non solum consequentia, seu hypotheticam, sed etiam consequentis, sive absolutam, induci putavit.

Itaque cum solum consequentia necessitatem ex divinis decretis oriri dicit, loco ab Adversario allegatò, ludit verbis, illuditque Lectoribus, sibi manifestè contradicit. Unde Jacobus Gualterius Jesuita, in Anatomia Calvinismi, ducentis dilemmatibus ex ejusdem Calvinij principiis, vel assertionibus, magna ex parte desumptis, omnes ejus hæreses eliminat. Quòd idem facit Nicolaus Romæus in libro qui inscribitur, *Calvini effigies*, spectaculo nono & decimo, quorum titulus est, *Calvinus sibi discolor*, ubi ostendit, librum institutionum Calvinij esse centonem contradictionum, numeratque viginti primarias, & plusquam sexcentas sectarias.

49 Certè sincerior est & candidior Lutherus, & magis ad suum errorem consequenter loquitur, dum in libro de sermo arbitrio, distinctionem hanc, ut merum phantasma, & inutile figmentum irridet. *Senserunt*, inquit, *Sophiste* (sic Catholicos Doctores appellat) *in invitam, & insustentabilem huius argumenti, ideo sincerunt necessitatem consequentia & consequentis, sed quam nihil HOC PIGMENTUM efficiat, supra docuimus. Et post pauca. Necessitas verò consequentia, quâ illi se solantur, MERUM PHANTASMA EST.*

Tom. 1.
in 1 p.
disp. 20.
art. 7.

Accedit etiam quod Driedo, Doctor Lovanienſis, & acerrimus Calvinistarum impugnator, relatus à Joanne à S. Thoma, profiteretur quòd ſemper Hæreticus hanc negavit diſtinctionem, per quam omnia Hæreticorum ſophiſmata diluuntur.

48 Mirum ergo eſt, quòd Adverſarius adeo in Thomiſtis obſervandis oculatus, ut videat quæ non ſunt: minimè tamen adverterit, quàm varium ac verſatile ſit ingenium Calvini, eadem pro libito & negantis & aſſerentis in hac quaſtione de gratia. Et major admirationis ratio accedit, quòd hanc animi inſtantiam, circa eandem diſtinctionem neceſſitatis abſolutæ & hypotheticæ, conſequentis & conſequentiæ, Twiſſio Calviniſta, & Calvini (ut ipſe putat) veſtigis inhærenti, improperaverit; eumque non injucundè Morioni euidam comparaverit, qui ſe Catholicum & Huguenotum, alternis vicibus fatebatur. Verba ejus, quia elegantiffima & lepidiſſima ſunt, placet hîc tranſcribere, *Memini* (inquit) *me viſſe olim Morionem in aula viri nobilis, à quo cum peteretur, an eſſet Huguenotus? Reſpondebat, minime: Catholicus ergo? Ita inquebat. Rurſus inverſa ſtatim interrogatione, cum urgeretur, an eſſet Catholicus? Minime verò inquebat. Huguenotus igitur? Ita eſt. Vide, Lector, quantum ab eo diſſerit Huguenotus iſte Levarà enſis: à quo ſi peto, an debeat aliud decretum admitti circa eos actus, quàm quòd ſalvetur eorum libertas? Non debet inquit. Nullam ergo decretum hoc imponere debet neceſſitatem? Reſponder, nullam. Rurſus interrogo, num incertum eſſe poſſit hoc decretum & fallibile? Dicit non poſſe: Ergo inquam imponit aliquam neceſſitatem? Reſpondet, imponit etiam multiplicem. Porro neceſſitas illa nunquid eſt attemperata & congruens creatæ libertati? Proſus ita eſt, inquit, & idè eſt neceſſitas modalis. Sed ille modus diminuet fortè ſe vim voluntatis? Eſt modus (inquit) qui vocatur irrefſibilitèr. Placet conſulere libertati creaturæ? Eſt neceſſitas hypothetica & conditionalis. Non placet? Eſt abſoluta. Si lubet, & ita commodum eſt, eſt neceſſitas ſecundùm quid: ſi ſecus, eſt neceſſitas ſimpliciter. Denique Twiſſius minime malus, ut pote nova legis Apoſtolus, omnibus omnia factus eſt, ut omnes ludos faciat.*

Diſp. 1.
cap. 6.
ſ. 1.

49 Laudo ſanè & gratulor Adverſario non deeſſe eloquentiam, quàm Hæreticos exagitet, & quàm Twiſſium ad omnem auram pro commodo ſuo vertibilem, lepidè laeſſat & ſugillet. Sed cur amabo eandem animi inſtantiam circa eandem diſtinctionem in Calvino non adverteat, Lynceus Diſcipulo, & cæcus Magiſtro? Cur, inquam, manifeſtam in Calvino contradictionem docente divina decreta imponere & non imponere neceſſitatem, diſſimulat, quam improperat Twiſſio? Non error eſt niſi quem certa voluntas, & Thomiſta læceſſendi ſtudium facit; neque virum perſpicaci adeo ingenii, & qui etiam in Thomiſtis, ea quæ non ſunt, ſcilicet hæreſum ſordes, videri; inadvertentiæ accuſandum puto, ſed calliditatis, & non ſatis ſincera fidei, quam ſub illo adverſantium verborum conflictu lætantem, fortè minùs cautus occultaret. Negat igitur eam ſe in Calvino contradictionem detexiſſe: quàm mente? quia ſi fateretur Calvinum admiſiſſe neceſſitatem conſequentis, non poſſet Thomiſtis cum Calvino conſentionem in ea parte imponere, cum eam conſequentis neceſſitatem ubique Thomiſta negent. Sed quia Twiſſius diſtinctionem illam D. Thomæ amplecteba-

tur, dicebatque Deum neceſſariò quidem cum cauſis neceſſariis, unde neceſſitas abſoluta & conſequentis dicitur, liberè verò cum liberis agere, unde modalis ſolum, hypothetica, & ſecundùm quid, neceſſitas appellatur, quæ eſt neceſſitas conſequentiæ, voluit pugnantem ſecum Twiſſium offendere, ut à Twiſſio in Thomiſtas accuſatio reſiliret, & eadem contradictione, D. Thomæ & Thomiſtarum doctrinam involveret.

Ceterum eadem arte ac figurâ, quàm D. Thomæ & Diſcipulorum ejus doctrinam, ut libi contradicentem traducere molitus eſt, ejus contradictiones, & à ſeipſo diſſidia, nobis etiam liceret exprimere, illumque iſdem quæ nobis tendit retibus implicare; niſi ſupra articulo primo, multiplicem in eo diſſidentium verborum & cogitationum pugnam oſtendiſſem, & ad inſtitutum redeo, & ruriſus dico, Calvinum ſcripiſſe pugnantia, dum ex una parte docuit eam eſſe divinatorum decretorum efficaciam, ut omnem voluntatis indiſſerentiam, ac diſſidentiendi potentiam excludant; & ex alia aſſeruit ex Dei decreto, ſolam neceſſitatem conſequentiæ, & non conſequentis, in actus humanos derivari: ſublata enim voluntatis indiſſerentiâ, & diſſidentiendi poteſtate, relinquitur in ejus actibus neceſſitas conſequentis & abſoluta, ut ipliſ etiam Novitiis & Tyronibus compertum eſt.

Sed demus etiam Adverſario, & effuſâ ſupra verum charitate, ei concedamus, nullam in hiſ Calvini dictis eſſe diſcordiam, nullam in eo diſſidentium cogitationum pugnam; at tam celebrem hanc diſtinctionem neceſſitatis conſequentiæ & conſequentis longè aliter Calvinus uſurpavit ac Thomiſta; ſubindeque eos eſt iſdem diſtinctionis diverſâ intelligentiâ, ſatis ſuperè diſtinguit. Thomiſta enim neceſſitatem conſequentiæ eam eſſe dicunt, quàm conſequentis ita inſallibiliter ſequitur ex antecedenti, ut abſolute non ſequi, & oppoſitum contingere poſſit; ut Deus prædeſtinavit Petrum, inſallibiliter gloriâ conſequetur; ſi vocet Paulum in vocatione efficaci, inſallibiliter conſentiet; inſallibilitas enim horum eſſe certum, quæ ex divina voluntatis efficaciâ oritur, non tollit (in ſententiâ Thomiſtarum) facultatem & potentiam ad oppoſitum. Calvinus verò hanc neceſſitatem conſequentiæ appellavit, quæ ex divino decreto, ſeu ex divina voluntatis efficaciâ conſequitur, quamvis diſſentiendi, ſeu non operandi potentiam in voluntate non relinquat. Conſequentis verò neceſſitatem, ſeu abſolutam, eam tantum eſſe voluit, quæ oritur ex natura rei, vel ex influxu ſyderum, qualem olim Stoici & Manichæi ſingebant. Neque aliena à mente Calvini hæc interpretatio exiſtimanda eſt; ſic enim ſatis aperte mentem ſuam declarat; loco ab Adverſario allegato: & ipſa ejus verba hanc explicationem ultro offerunt, dum ait: *Inter ea quod ſtatuit Deus, ſic neceſſe eſt evenire, ut tamen neque præciſè, neque SUAPTE NATURA neceſſarium ſit &c. unde videmus non temerè in ſcholis inventas fuiſſe diſtinctiones de neceſſitate ſecundùm quid & abſoluta, item conſequentis & conſequentiæ. Hæc enim verba (neque præciſè, neque ſuapte natura) non obſcure ſignificant, hunc Hæreticum, per neceſſitatem conſequentis & abſolutam, eam tantum intellexiſſe, quæ oritur ex ipſâ natura rei, ad bonum, vel ad malum determinata, qualem ponebant olim Manichæi: per neceſſitatem verò*

consequentia, illam quæ non ex natura rei, sed ex divino decreto emanat, quamvis indifferentiam voluntatis, & dissentiendi potentiam absumat, qualem nec Stoici ipsi negassent à fato relinquit.

¶ Tres igitur sunt necessitates ei non ex, & libere arbitrio repugnantes: Stoica scilicet, seu Fatalis, Manichæa, & Calvinistica; quæ in hoc uno omnes conveniunt, quod quilibet illarum tam recta est, tamque valide hominem in operando ad unum contrahit, ut facere non possit oppositum illius ad quod per illas determinatur: differunt vero invicem, penes causam seu originem à qua procedunt. Stoici enim necessitatem in fatum reducebant, quo fati nomine seriem inevitabilem causarum naturalium, & præcipue celestium influxum intelligebant. Unde hæc Stoicorum vox (ut refert D. Thomas quæst. 6. de malo art. unico) *Calus est voluntas in hominibus, qualem induxit pater virorum, deorumque*, id est celum, vel Sol, ut ibidem explicat S. Doctor. Manichæi vero necessitatem ingenitæ & naturalis malitiæ animæ tribuebant, quæ ita animam hominis bonam, vel contagione inficeret, vel virobiperet, ut non fineret nisi malum velle. Sed Calvinista demum necessitatem nostrorum actuum ad causam increatam, videlicet efficaciam divinæ voluntatis decretum, referunt. Unde Calvinus 1. Instit. cap. 16. sect. 8. sic loquitur. *Nos aut de verbis non litigamus, fati tamen vocabulum non recipimus: tum quia est eorum in genere, quorum prophetas novitates refugere nos Paulus docet; tum quia eius odio conantur gravare Dei veritatem. Dicitur vero falso ac malitiose obiectari, non enim cum Stoici necessitatem comministimur ex perpetuo causarum nexu, & implicita quidam serie, quæ in natura continueatur: sed Deum constitutum arbitrum ac moderatorem omnium, qui pro sua sapientia ab æterna æternitate decrevit quid facturus esset, & nunc sua potentia quod decrevit exequitur.*

¶ Quare totum hunc articulum concludo eo Syllogismo, cuius majorem propositionem suggerit P. Lemos apud Joannem à S. Thoma. Si Calvinus verè ac sincere, sine dolo, & sine repugnantia ad sua principia, doceret ex divino decreto non aliam in actus humanos in dæci necessitatem, quam consequentia, non erraret, sed verè doctrinam Catholicam teneret: At Calvinus non docet verè & sincere, sed cum dolo & repugnantia ad sua principia, ex divino decreto non aliam quam consequentia in actus humanos induci necessitatem, ut pluribus ostensum est: Ergo Calvinus errat in materia libertatis nec Catholicam doctrinam sequitur.

¶ Ex quo intelliges, quam perspecta fuerit doctrina Calvinii P. Lemos, homini licet Hispano, in Hæreticorum tamen doctrina versatissimo, & quam verosimillimum sit quod narrat Joannes à S. Thoma, quòd cum perorasset, ita contigit Cardinalis Perronius à quo fuerat interceptus, ut etiam annuere visus sit. Quin etiam hoc quoque addendum est, quam incognita sit doctrina Calvinii P. Annato, & quam non solum æstherit, Calvinum libertatem indifferentiam, ac dissentiendi motioni divinæ gratiæ potestatem abstrulisse, & nihilominus non aliam quam consequentia, quæ libertatè non destruit, in actus humanos induxisse ne cessitatem. Quæ etiam iniqua sit defensorum scientiæ mediæ petitio, quæ cum aperta adeo, ac cuiuslibet, etiam minus

A perito & tyroni, obvia Thomistarum inter & Calvinii doctrinam discrimina sint, in ea præcisè dubitatione quæ petitur, sit-ne aut non sit in homine liberi arbitrii usus aliquis, adhuc ea quarunt, aut quarere simulant.

Intelliges demum, quam bellè Adversarius 54 disp. 1. cap. 1. libri de scientia mediæ dixerit, quod scientia mediæ magnas habet opportunitates: hominum enim sortem ac fidem domesticâ utilitate meretur; & pro varia rerum, temporum, occasionum, & utilitatum combinatione. Thomistas (quamvis antiquæ suæ doctrinæ mordicus adherentes, & immobili stabilitate fixos in fide) modò hæreticos, modò orthodoxos prædicat, ut causâ suæ viderit expedire.

ARTICULUS IV.

Corollaria seu illationes præcedentis doctrinæ.

FACILIS est veritati aditus, quòd sese ab eorum 55 manibus subducatur, quibus injustè vexatur, eludatque non fuga, sed exitu eorum conatus. Plures aliæ Thomistarum responsiones sunt, quæ cum iis quas jam satis defendimus, solum loquendi modo discrepant, & eadem facilitate à censura & impugnatione Adversarii deridenduntur. Altera igitur est quam ex Joanne à S. Thoma P. Annato refert num. 113. Calvinum scilicet errasse, eo quod posuerit decretum prædeterminans voluntatem, sed extinguendo & non servando libertatem, seu (ut alii dicunt) posuisse decretum, quò voluntas ad necessarium non ad liberè agendum impelleretur, & non differre à decreto Thomistarum, quòd non extinguere, sed causat, & fovet libertatem, nec ad necessarium, sed liberè agendum impellit. Ad idem pertinet quòd ex Thomistis alii dicunt, decretum prædeterminans Calvinisticum, attingere solam substantiam nostrorum actuum, & non curare de modo libertatis: prædefinitiones verò quas docent Thomistæ, ad utrumque se extendere, nec solum substantiam, sed etiam modum libertatis, in nostris actibus efficere.

Satis ex jam probatis hoc discrimen Thomistarum inter & Calvinii sententiam, velut corollarium consequitur; libertas enim, seu modus libertatis, in Thomistarum sententia, tria includit, unum ex parte intellectus, indifferentiam scilicet objectivam iudicii, & duo ex parte voluntatis, nempe immunitatem, tum à coactione, tum à necessaria determinatione ad unum: id est spontaneitatem, & actualem voluntatis indifferentiam, seu potentiam ad oppositum: Ergo idem est dicere, Calvinum errasse in eo quòd posuit decretum prædeterminans, non servando libertatem, vel decretum non attingens modum libertatis, ac asserere illum esse hæreticum, eo quòd actualem voluntatis indifferentiam, seu potentiam ad oppositum, in voluntate prædeterminata negaverit: in quo (ut refert Adversarius locis supra relatis) totius Calvinistici erroris summa consistit.

Nec verò in hoc est, ut ipse putat, ineptus aliquis verborum circulus: etenim cum à Thomistis queritur, quid sit actio ut liberam, seu cum modo libertatis, prædefiniri? Respondet facile, esse voluntatem sic agere, vel sic ad agendum impelli, ut sub divina motione, non solum spon-

et in Bibli...

spontaneitatem, seu immunitatem à coactione, sed etiam actualem indifferentiam, & proximam dissentendi potentiam retineat & conseruet, quod tantum à Calvino Thomistas sejungit, quantum ab errore veritas sejuncta est. Certe tota potius Adversarii argumentatio inepto quodam verborum circulo & voluitur & revolvitur super hæc duo falsa principia, quæ semper supponit, & nusquam probat. Alterum; Thomistas ad humanorum actuum libertatem, duo tantum requirere, nempe indifferentiam judicii, & immunitatem à coactione; alterum verò, Calvinum solum necessitatem consequentia, & non consequentis, ex divinatorum decretorum efficacia in actus humanos induxisse; quæ duo quantum à veritate distent, jam satis probatum est. Unde non habet magnam vim, & in levissimum fumum resolvitur ejus argumentatio, dum sic discurret num. 116. *Prædefinitio actuum eliciendorum, stante indifferenti ex parte intellectus propositione obiectorum circa qua illi actus versantur, est prædefinitio actuum ut liberorum, seu cum modo libertatis, juxta Thomistas: Sed prædefinitio Calvini est prædefinitio actuum, stante indifferenti ex parte intellectus propositione obiectorum circa qua illi actus versantur; ille enim nullo unquam loco negavit indifferentem illam obiectorum propositionem: Ergo prædefinitio Calvini, est prædefinitio actuum ut liberorum, seu cum modo libertatis, qualem docent Thomista.*

58 Huic enim argumento, quod ita à veritate deviat, ut & Major & Minor falsa sint, dupliciter respondetur. Primo itaque Majorem negant Thomista, eâ præcisione sumptam, ut prædefinitio quæ nihil aliud, præter propositionem indifferentem obiecti assert, sit actuum liberorum prædefinitio, juxta Thomistas; mistes enim dictum est, ad prædefinitionem actuum liberorum, seu cum modo libertatis, præter indifferentiam obiectam judicii, ex parte intellectus, æqualem indifferentiam, seu absolutam dissentendi potentiam, ex parte voluntatis juxta Thomistas, requiri. Cùm eam igitur Calvinus supra relatus, non solum ut inutilem repudiet, sed etiam ut monstrum detestetur; manifestum est Calvinum Thomisticam actuum liberorum prædefinitionem minime admisisse.

59 Sed præterea Majori propositioni falsa etiam Minor propositio, ut rectè cohæreant, falsa subjicitur. Negatà itaque Majori, iterum Minorem nego. Calvinus enim (ut supra art 2. ostendimus) negavit in lumine mote per gratiam indifferentiam obiectivam judicii; & quamvis eam expressè & formaliter non negasset, illam tamen sustulit implicite, virtualiter, & in actu exercito, eo ipso quòd docuit, voluntatem à Deo moveri solum spontaneè, & non liberè, sicut bruta incitatur ad pabulum, vel sicut equus movetur à sessore; sublata enim voluntatis indifferentia, arguitivè, & per locum extrinsecum, indifferentia obiectiva judicii tollitur; cùm repugnet in intellectu esse indifferentiam obiectivam judicii, & in voluntate solum spontaneitatem, seu determinationem ad unum per modum naturæ, ut supra ostensum est. An verò non potuerit Calvinus contra rationem errare, qui erravit contra fidem? Duplici errore, ut sapius diximus, & malus Philosophus, & pejor Hæreticus peccavit. Contra fidem, negando in voluntate libertatis indifferentiam. Contra rationem, dum admittebat in intellectu indifferentiam judicii,

A indifferentiam quæ necessario sequitur in voluntate negavit.

Consequitur iterum ex dictis, Calvinum trassè & apertè contradictione semetipsum implicasse, & à principiis positis recessisse, dum docuit lib. 3. Instir. cap. 23. Deum prævidisse lapsum Adami, quia decreto suo sic ordinat, illumque non modo primi hominis casum prævidisse, sed & arbitrio quoque suo id dispensasse. Quæ enim ratione hoc cohæreat cum eo principio quod alias toties statuit, nulla fuisse in statu innocentia efficacia decreta? Etenim si nulla pro eo statu decreta efficacia fuerint, non potuerit aliquo decreto casum Adami dispensasse, hoc enim decretum esset efficax. Quod si decreto efficacia Adami lapsum dispensavit: Ergo pro eo statu decreta efficacia sunt. Sanè non componeret Calvinus hæc duo principia, licet ad excogitandam concordiam, totius orbis ingenia vocaret. At verò quòd negaverit Calvinus pro statu innocentia decreta efficacia, notissimum est, & multis ostendit P. Dechams, novissimus Societatis scriptor, lib. 1. de Hæresi Janfeniana cap. 3. ubi notat Calvinum plus vices negasse auxilia efficacia (quæ decretorum efficaciam executiones sunt) in statu innocentia; voluitque (quod Augustini esse putavit) Adamum in eo statu habuisse solum auxilium sine quo non, seu purè sufficiens, subditum ejus libero arbitrio, quantum ad efficaciam & usum; nos autem in statu natura lapsæ recipere ex meritis Christi adjutorium quò, sive efficax, quod necessitate voluntatem ac dissentendi potentiam absorbet. Imò hoc uno ferè argumento, Tridentini decretum quò statuitur hominem præveniendi gratia dissentire posse, si velit, oppugnat.

Rectè igitur P. Lemos (referente Joanne à S. Thoma) Cardinali Perronio in Congregatione de auxiliis respondit, quod Calvinus aliter locutus est de Adam ante peccatum, & aliter de homine post peccatum. De Adam enim ante peccatum dixit habuisse libertatem, nec Deum determinasse quid esset acturus &c. Hæc enim est apertissima Calvinii doctrina libro 2. Instir. cap. 3. ubi ait: *Voluntatem movere Deus, non qualiter multis sæculis traditum est & creditum, ut nostra postea sit electio, motio aut obtemperare aut refragari. Talem fuisse hominis adhuc stantis conditionem concedimus, ut potuerit ad alterutram partem inclinare, sed cùm suo exemplo diceret, quàm miserum sit liberum arbitrium, nisi Deus in nobis & velit & possit; quid fiet nobis, si ad eum modulum suam gratiam nobis impertitur. Quare immeritò responsum P. Lemos, reprehendit, & sigillat P. Annatus & virum sapientissimum, quem scholasticarum quæstionum nihil latebat, in doctrina Calvinii peregrinum dicit, ut ipse Hominem Hispanum, qui etatem contriverat in umbra scholarum & pace, sine ullo cum Hæretico commercio. Imò certe Jesuita Gallus, inter ipsos Hæreticos degens, & hoc Calvinianæ doctrinæ principium ignorans, Hispano Dominicano cessante laudem omnem detestata hæresis reliquit viro, qui in umbra scholarum & pace, sine ullo cum Hæretico commercio, hæresis tamen omne verum de-textit.*

ARTICULUS V.

Responsio ad testimonia Calvinistarum ab Adversario obiecta.

Quid non in desperata causa patrocinium contemnit Adversarius, caelo terraque evocatis copiis in nos insurgens; Infelici glutine, Patribus Hæreticos; Orthodoxy molles, rigidosque Calvinistas atrox; illudque furens Deum, cum Poeta exclamasse dixeris,

Flecti si nequeo superos, Acheronta movebo.

Verum inter extremos æstantis animi impetus moderatior Juno: ab Jove liquidem initium bellum impicatur, advocatque primò in patrocinium cœlestis numen; nec nisi substracto hoc perenne, interpellat Acherontem, Acheronti prius detulisse videtur Adversarius: nam Moliniam, Amelium, Tivillium, simileque cultinæ pravitatis Novatores, & inferni satellites ac ministros, supplex sibi pugna in Thomis patros primò accitit; nec nisi negato aut evacuato simili hoc auxilio, cœlos pulsar, vocatque ultimos desperata cause suæ protectores, licet invitos, Waldensem, Bellarminum, Perronium, Sotum, viros inclitæ fidei, consummataque sapientie, nulloque jurè Hæreticis non dico postponendos, sed nec componendos; maxime à viro Catholico & Religioso.

Obicit ergo primò judicium Petri Molinæ, qui in Anatomie Arminianismi, dum explicat quanam sint illi Pontificii, qui suæ, hoc est Calvinistæ doctrinæ, repugnant, eos esse dicit, qui Pelagianismum ita interpolant, sicut Arminiani Pelagianum. Unde cum Arminiani in materia de gratia & prædestinatione, Molinæ & Jesuitarum doctrinam sequantur, concludit Adversarius: *Quis non videt Pelagianismum, hoc est non Calvinismum, converti cum doctrina Jesuitarum? subindeque Thomistarum doctrinam adversam, ad non Pelagianismum sed Calvinismum pertinere.*

Verum non habet magnum pondus ab Hæretici autoritate petita argumentatio: quid enim si respondeam, *nisiquam tuto credi iis hominibus, qui Deo credere noluerunt.* Agnoscat hæc verba, & probabit forsitan Adversarius quæ scripsit disp. 1. cap. 1. libri de scientia media. Sanè non posset esse iniquior Catholicorum conditio quam ut Hæreticos, qui fidem omnem & aequitatem abiecerunt, iudices haberent.

Secundò, si hoc Molinæ testimonium vim aliquam habeat, non minùs Adversariis quam Thomistis negotium faceret. Nam Arminiani non solum rejiciunt prædefinitiones absolutas, & à prævisione scientiæ mediæ independentes, sed etiam prædestinationem gratuitam, & præscientiam meritorum antecedentem. Ergo si quidquid Arminiani docent in materia de gratia & prædestinatione ad Pelagianismum pertineat, & oppositum ejus ad Calvinismum, illud etiam consequitur, doctrinam de gratuita prædestinatione electione, ad non Pelagianismum, seu ad Calvinismum pertinere: quod quam temerarium esse asserere, facile Adversarius advertet ex his quæ de prædestinatione gratuita Bellarminus dixit libro 2. de gratia & libero arbitrio c. 11. *Hæc inquit sententia, non quorumvis doctorum opinio, sed fides Ecclesie Catholica dici debet.* Tum etiam, quia

Tom. I.

A ipsemet Adversarius supra pagina 512. editionis Tolosanæ, Scripturæ, Augustino, & aliis probatoribus Theologis, hæc sententiam conformiorem esse fateretur. Tum denique, quia Suarez, Bellarminus, Toletus, Ruizius, Salmeronius, Maldonatus, alique celebriores Societatis Theologi, ei adherent. Unde si illa ad non Pelagianismum, seu Calvinismum pertineret, sequeretur Doctrinam Societatis, cum non Pelagianismo, seu Calvinismo converti.

Tertiò, ut verissimam solutionem subjungam, dupliciter potest aliqua sententia dici pertinere ad Pelagianismum. Primò quia à Summo Pontifice, tanquam de fide certa sancita ac definita est. Secundò, quia ab illo & Romana Ecclesia toleratur, aut permittitur. Si Pelagianismus primò modo sumatur, neutra opinio vel affirmans vel negans scientiam mediæ, aut prædefinitiones absolutas & efficaces, potest dici ad Pelagianismum pertinere, cum neutram tanquam de fide tenendam, Romanus Pontifex definierit. Si verò Pelagianismus secundo modo sumatur, utraque sententia & affirmans & negans, ad Pelagianismum pertinet, quia Summus Pontifex utramque approbat & permittit, ac disputationi Theologorum relinquit. Dicimus igitur, etiam salvâ Adversariorum pace, Pelagianismum totum intra Jesuitarum Scholam minime concludi, sed etiam ad Pelagianismum pertinere, tum ab Ecclesia Romana, Pontificibusque Thomæ & Thomistarum doctrinam probari; neque Arminianos duntaxat, quibus jam novus Molinistarum titulus accessit, sed & Thomistas, & quotquot Catholici sunt, Calvino repugnare.

Sed demùm, si quid authoritati tribuendum est perditæ fidei homini, & hæretico, Virum Religiosum, integræque fidei oppono, ut constet Arminianos, non Pelagianismum interpolasse, ut falso Molinæ scriptis, sed Semipelagianismum restituisse Testem adduco Patrem Franciscum à S. Augustino Macedo, Franciscanum Observantem, Magistrum Artium, & Sacræ Theologiæ Professorem, nec non Serenissimi Lusitanæ Regis Historiographum Latinum: hic enim in libro cui titulus est, *Mens divinitus inspirata Sanctissimo Patri Domino nostro Innocentio X. super quinque propositiones Jansenii*, quem Londini edidit inter ipsos, ut ait, tum rigidos Calvinistas, tum Arminianos, & Socinianos degenis, quæ unica art. 1. testatur Arminianos & Socinianos, in materia de gratia & prædestinatione, Semipelagianos esse: *Arminiani inquit & Sociniani qui quid SEMIPELAGIANI SUNT, plures damnari volebant Jansenii propositiones.* Et art. 5. circa quartam propositionem Jansenii, distinguit inter Semipelagianos puros & mixtos, & docet quòd primi semen fidei & bonæ voluntatis in nuda natura ex integro ponebant; alii verò naturæ gratiam adjungebant, sed eam talem esse dicebant, ut subiecta arbitrio, ab ea penderet, idque probat pluribus argumentis, quorum quartum sumitur ab eorum inquit exemplo, qui hodie Semipelagianismum profitentur, partimque cum Pelagianis in nudis naturæ actibus (cujusmodi sunt Sociniani) partim in natura adiutâ solâ communi & indifferenti gratiâ (quales sunt Arminiani) meritum ponunt, ac utriusque suam usdem rationibus tuerentur sententiam, quibus olim Semipelagianis mixti & puri tuebantur. Doceant ergo NOVI SEMIPELAGIANI, quid de antiquis illis sentiendum sit. Et infra. *Cum duo sint errores extremi circa gratiam, unus qui eam necessitantem & irresistibilem, ut aiunt, facit, in quo est Lu-*

XX

liberius

therus, & Calvinus, & Asecla, qui Manicheismum invexerunt. Alter qui eam facit pedissequam, & servam voluntatis (verribilem appellant) qui est Socini, Arminii, & Remonstrantium, a quibus est SEMIPELAGIANISMUS RESTITUTUS.

67 Patet ergo ex huius Authoris testimonio, cui fidem adhibere æquissimum est, utpote viro religioso, & docto, inter Thomistas & Jesuitas constituto, ac neutrius partibus, ut inquit, affecto, & qui Jansenii doctrinam minimè adhareat, sed eam toto hoc libro impugnet. Patet, inquam, Arminianos, non Papismum (ut ait Molinaus) sed Semipelagianismum interpolasse, eosque, Leopoldos & Pelagi-Calvinistas, posse meritò nuncupari. Unde mirum est, tantoperè Adversarii & sibi & suæ Scholæ gratulari, quòd defensoribus scientiæ mediæ novi illi Semipelagiani sese adjunxerint, & degeneres illæ vesperæ apud examibus se ultro miscuerint. Meminisse debuerat eorum quæ scripserat disp. 1. c. r. libri citati: Cum in omni fœderum genere, fides Hæreticorum meritò suspicanda sit, neque unquam tunc credatur in hominibus qui Deo credere noluerunt, in hoc certè bello Theologorum adeo sunt periculosa eorum auxilia, nihil ut metuendum sit magis, quàm ne cum illis, vel causæ communionem, vel armorum societate coniunctus esse videatur.

68 Objicit secundo Adversarius: Amesium Calvinismi conscium, ac professorem, ac verissimam esse Alvaris sententiam, quæ homo ita liber esse defenditur, ut dissentienti tantum potentia stare dicatur cum auxilio quò ad consentiendum movetur, ex eoque validissimam, ut putat, argumentationem, quæ Thomistas impetatur, conficit. Sic igitur arguit: Calvinus & Calvinista rigidi, in modo libertatis quem servat liberum arbitrium, motum & excitat à divina gratiâ, dissentiant à Tridentino: Amesius est Calvinista rigidus, in hac controversia de gratiâ & libero arbitrio, & adheret Calvinis: Ergo Amesius in predicto libertatis modo dissentit à Tridentino, minor (subdit Adversarius) tantum egere videtur probatione, sed re verâ non eget, scripsit enim Amesius post schisma Arminianorum, qui à Calvino recesserunt in hac controversia, & ita scripsit, ut eos impugnet, nec quidquam occurrit in eius scriptis, unde colligi possit displicuisse illi Calvinis sententiam.

Iterum verò ita ratiocinari licet. Modus ille libertatis quem admittit Amesius tanquam verissimum, pertinere videtur ad Calvinismum, & consequenter non esse ad mentem Tridentini, ut probatum est: Modus ille quem admittit, ut ipse quidem fateatur, est acceptus à Didaco Alvare: Ergo ipsius iudicio, modus Didaci Alvarez pertinere videtur ad Calvinismum, & consequenter non esse ad mentem Tridentini.

69 Miror hic Adversarii artem, qui hoc quod potissimum probandum erat, cum efficax probatio deesset, ita certum supposuit, & ita velut in transitu libavit, ut nec etiam probatione egere dixerit, Amesium in materia de gratiâ & libertate, rigidiorum fuisse Calvinistam. Ego contra Amesium, hac in parte, à Calvino defecisse confido, & plura in eius scriptis reperiri, quæ manifestissimè convincant, & Calvinii & rigidiorum Calvinistarum ipsi displicuisse sententiam. Item, ut jam & multis & sæpius probatum est, hæc præcipua sunt in materia de gratiâ & libertate, Calvinistica doctrinæ capita, ut faciliè etiam mecum Adversarius consentiet.

A Soli spontaneitate, seu immunitate à coactione, libertatem perfici.

Omni gratiam quæ hominibus in statu naturæ lapsæ tribuitur, esse irrefragabilem.

Gratiâ efficaci libertatem penitus destrui.

Bos qui per talem gratiam ad bonum supernaturale non movetur, carere omni ad actus supernaturales eliciendos potentia.

In salutis negotio voluntatem humanam Deo non cooperari.

Hæc verò indubitata Calvinii principia, ita expresse Amesius rejicit Tomo 4. Bellarmini enervati, ut à convincendum hominem solum qui oculos habeat, desiderare debeam.

In primis enim lib. 4. cap. 1. num. 2. hanc positionem seu Theorem Bellarmini approbat: ad arbitrium liberum constituendum omnino requiritur libertas à necessitate, neque sufficit libertas à coactione. Et subdit. Per calumniam tribuitur nostris, quòd libertatem statuant à coactione tantum; si volunt enim semper qui illa phrasæ utuntur, libertatem voluntatis à necessitate naturalis determinationis ad unum. Et infra: Nos concedimus liberum arbitrium, quando agit, liberum esse ab omni necessitate. Et cap. 3. num. 3. Non negamus voluntatem habere dominium sui actus, sed dominium illud subiectum & subordinatum esse dicimus primo & absoluto domino Dei.

Secundo idem Amesius lib. 3. cap. 2. num. 1. agnoscit in statu naturæ lapsæ gratiam interiori cui de facto resistitur, & potentiam aut facultatem faciendi bonum supernaturale, in his qui actu per gratiam efficacem non moventur. Ait enim: Apud nos non omnes illi qui a Deo moventur, necessario bene agunt; novimus enim multos tam externe quàm interne moveri ad bene agendum, qui tamen motionibus illis resistunt. Adicitque ibidem: Apud nos etiam qui non moventur ad hoc aut illud bonum, sæpe tamen potentiam aut facultatem habent faciendi bonum quòd non faciunt.

Tertio ibidem cap. 3. num. 4. docet libertatem non tolli, sed perfici per gratiam efficacem, probatque ibidem doctrinam Alvaris disp. 18. dicens: Per efficaciam præparativam gratiæ non destruitur, sed potius roboratur & perficitur nostrum arbitrium libertas. Prædet erminat Deus voluntatem ad alteram partem, non ex necessitate, sed iuxta propriam naturam ipsius voluntatis, efficit ut voluntas liberè, sed insalubriter semetipsam determinet ad alteram partem. Et libro 4. cap. 3. libertatem non tolli dicimus per gratiam, sed perfici.

Quarto, idem Amesius libro 4. cap. 3. num. 6. ab illo errore Calvinii & rigidiorum Calvinistarum, quò asserunt voluntatem in negotio salutis liberè Deo non cooperari, manifestè recedit: docet enim quòd Deus facit bona nostra opera, ut causa simpliciter principalis: homo ut causa subordinata, & subdita virtuti & gratiæ Dei.

Denique, sensum compositum & divinum intelligit & explicat eodem planè modo quò Thomista, non verò sicut rigidi Calvinista, ut videri potest libro 4. cap. 3. num. 1. & 8.

Nullum ergo superesse dubiū potest, Amesium displicuisse Calvinii & rigidiorum Calvinistarum in materia de gratiâ & libertate doctrinam, illumque felicius à Calvino recessisse, quàm Arminium: iste enim ita Calvinismum deseruit, ut Semipelagianismum interpolaret, ut supra ostensum est: Ille verò à Calviniana, ad Augustinianam & Thomisticam de gratiâ efficaci doctrinam transi-

transivit, ut ex locis jam inductis patet. Unde in forma ad primum Adversarii argumentum, ita breviter, & unico verbo respondeo, concessa Majori, distinguendo Minorem. Amelius est Calvinista rigidus, & adhæret Calvinio, in materia de gratia & libero arbitrio, nego Minorem. In aliis quaestionibus & controversiis, transeat Minor, & nego Consequentiam.

76 Ad secundum, nego Majorem, nam tantum abest quod modus ille libertatis quem ex Altave docet Amelius (quod nimirum voluntas ita sequitur Deum moventem, ut sequi non possit: seu quod potentia ad non operandum, stat simul in eodem subiecto cum gratia & auxilio quod ad operandum requiritur) pertineat ad Calvinismum, & menti Tridentini repugnet: quin potius contendo, illum esse Catholicum, & Orthodoxum, ac menti Tridentini consonum. Nec potest Adversarius id negare, nisi seipsum abneget, sibi que apertissime contradicat: ait enim libro 4. contra Bajanos cap. 8. §. 7. num. 4. Lutherus & Calvinus, & eorum sequaces, ideo sunt heretici, quia non admittunt liberum arbitrium, quale postulat Tridentinum, nempe quod excitat a Deo per gratiam efficacem, possit nihilominus dissentire. Et infra: Consequens ergo est, ut dicamus proximam dissentientem potentiam, & à Tridentino sanctam, & ab hereticis hereticè negatam. Idem asserit in responsione ad 17. litteram Montaltii, his verbis, que supra art. 1. retulimus: Catholici Doctores inter se consentiunt, gratiam per se efficacem ita regere voluntatem, ut vim & potestatem resistendi non adimat: ita ut hæc duo inter se componantur, gratia in voluntate, & in eadem voluntate sub gratia constituta, sufficiens non consentiendi potestas; nec dubitant quin hæc sit verus Concilii Tridentini sensus, in istis verbis, potest dissentire si velit. Quæ ergo fide, & quæ sinceritate hic asserit, libertatis modum quem Amelius accepit ab Alvaro (quod scilicet voluntas ita sequitur Deum moventem, ut sequi non possit) pertinere ad Calvinismum, & Tridentino repugnare? Certè ad illud verba Prosperi ad Collatorem, merito dirigere possumus: Quoquo ver sum te conferas, à temet ipso & vincis & vinceris.

77 Obicit tertio: Twissius in libro quem adversus scientiam mediam edidit, ait suam sententiam de gratia & libero arbitrio ruerè, si doctrina de scientia media, facta testaque, conservetur, illa verò profligatà, inconcussa persistere: Sed Twissius loquitur tunc ut Calvinii Discipulus, & quidem Magistro suo impensè addictus, inquit disp. 1. c. 1. num. 5. Ergo Calvinii sententia ruit, si doctrina de scientia media facta testaque conservetur, & inconcussa stat, si illa profligetur, & tollatur de medio. Adeò sibi eà rationatione gratulatur P. Annatus, ibidem num. 12. dicat, quòd hæc digna est que imprimatur in Academiarum omnium frontibus persusio: Profligat à scientià medià, Calvinii sententiam de gratià & libero arbitrio inconcussam persistere.

78 At hæc facillè dissolvuntur, negando minorem, quòd scilicet Twissius ibi loquatur ut Calvinii Discipulus, & Magistro suo impensè addictus: Tum quia toto illo libro vix meminit Calvinii: Tum etiam, quia Twissius, sicut & Amelius, à Calvinio & rigidioribus Calvinistis, in materia de gratia & libero arbitrio recessit. nostra enim libertatis concordiam, cum auxilio gratiæ, cum scientià divini, & decretis efficacibus, toto illo

A opere repetit ab omnipotentissima virtute, quæ Deus res facit, eo quo placet modo, liberè, necessariò, aut contingenter: Calvinus verò, & rigidus Calvinista, ejusmodi concordiam non curant; imò docent decreta & auxilia divini, ratione suæ efficacis, omnem voluntatis indifferentiam, ac dissentienti potestatem consumere, ut supra ostendimus.

79 Addo quòd Twissius ibidem, non tam Calvinii, quam Scoti Discipulum se proficitur, aitque Scoti subtilitatem sibi placere, & hac de scientià Dei tractatione, Divo Thomæ antepone, eumque velut duces & magistrum sequi; unde si quæ ex Twissii confortio noxa timeatur, in Scotum & ejus Discipulos potius quam in Thomistas casura est. Quæ omnia Adversarius mirà arte & calliditate dissimulavit, ut in Thomistas vehementius invehi posset.

80 Sed quidquid sit de mente & doctrina Twissii, dico sententiam negantem scientiam mediam magis repugnare errori Calvinii, magisque esse idoneam ad illum confutandum, quam sententiam affirmantem, & admittentem in Deo scientiam mediam, quòd hoc syllogismo evinco. illa scientià quæ negat & destruit principium in quo tota Calvinii de gratia & libero arbitrio hæres fundatur, magis repugnat errori Calvinii, magisque idonea est ad illum confutandum, quam quæ eale principium admittit, statuit, & confirmat: At sententia negans scientiam mediam, præcipuum Calviniani erroris principium & fundamentum negat, convellit, ac destruit: è contra verò sententia affirmans, illud concedit, statuit, & confirmat: Ergo sententia negans scientiam mediam, magis repugnat errori Calvinii, magisque apta & idonea est ad illum confutandum & evertendum, quam sententia affirmans, & admittens in Deo eam scientiam. Major videtur manifesta. Minor verò in qua est difficultas, sic ostenditur. Primum Lutherana & Calviniana hæresis principium, illud est: Arbitrii nostri libertas, cum decretis & auxiliis ex se & ab intrinseco efficacibus stare non potest. Ex hoc enim principio tam Lutherus quam Calvinus suam hæresim de libertatis excidio deduxerunt; sic enim discurrebant. Secundùm Scripturam, & SS. Patres, præsertim Augustinum, datur gratia ex se & ab intrinseco efficax, liberum hominis arbitrium præveniens, & ad volendum ac operandum prædeterminans voluntatem: Neque enim (inquit Calvinus) secus accipi sententia Christi potest, omnis qui audit à Patre & didicit, venit ad me, quàm ut efficacem à seipsa Dei gratiam docet, quemadmodum & Augustinus ostendit. Ergo libertatis indifferentia nulla est, & sola spontaneitas, seu immunitas à coactione, in voluntate mota & excitata divino auxilio relinquitur. Unde ibidem subdit: Medium quem Sophista imaginantur motum, cui obsequi, vel quem repellere liberum sit, apertè excludi videmus, ubi asseritur efficax ad perseverandum constantia. Impegit in eundem scopulum Lutherus, & ex eodem principio totam de libertatis excidio doctrinam deduxit. Sic enim in libro de servo arbitrio, post medium, & eversa mentis Philosophus, & perfrixæ frontis hereticus, perversè discurret: Gratia (inquit) predicatur: Ergo liberum arbitrium tollitur. Auxilium gratiæ commendatur: Ergo liberum arbitrium destruitur. Et iterum: Quorquò sunt loca in Scripturis divinis, quæ meminerunt auxilii tot sunt quæ tollunt

Lib. 2. in fine. cap. 31.

collunt liberum arbitrium. Tandemque sic concludit: *Hac est sane collectio & rata consequentia, quam nec inferorum porta subvertent.* Constat igitur Calvinum & Lutherum, suos ex eo principio errores deduxisse, atque hoc primum fundamentum jecisse: *Arbitrii nostri libertas, cum decretis & auxiliis ex se & ab intrinseco efficacibus stare non potest.* Atqui hoc etiam principium scientiæ mediæ defensores admittunt, obijciuntque toties Thomistis, nullâ ratione cum iis decretis & auxiliis ab intrinseco efficacibus, posse libertatem conciliari, sed eam efficaciam esse & libertatis humanæ ruinam, ipsique ultimum vulnûs inflictum: è contra verò Thomistæ, principium illud ut falsum, & erroneum rejiciunt, & rectè conciliari putant eam efficaciam gratiæ cum libertate indifferentiæ; imò divinæ voluntatis efficaciam, primam totius libertatis & contingentiæ radicem agnoscunt siquidem ut profunde Angelicus Præceptor 1. p. quæst. 19. art. 8. ad 2. discurrit: *Ex hoc ipso quod nihil voluntati divinæ resistit, sequitur quod non solum fiant ea quæ Deus vult fieri, sed quod contingerent vel necessarîo quæ sic fieri vult.* Igitur sicut qui fundamentum alicujus domûs evertit, vel radicem arboris evellit, statim totam domum, & arborem destruit. ita quoque Thomistæ perversum illud Lutherana & Calviniana hæresis fundamentum evertentes, & ad radicem hujus arboris securim adhibentes, hunc errorem radicibus tollunt, & funditus evertunt. Unde nobis illud Adversarii priori jure usurpare licet: *Hac digna est que imprimatur in Academiarum omnium frontibus persuasio, prostrigatâ doctrinâ Thomisticâ, Lutheri & Calvinii sententiam de gratiâ & libero arbitrio inconcussam, persistere.*

81 Objicit quartò Adversarius testimonium Theophili Bracheri, vulgò Millererii, qui in libro quem inscripsit, *Christiana concordia inter Catholicos & Evangelicos instituende consilium*, dum tractat de prædestinatione, de fidei per Christi gratiam dono, discrepantes Authorum sententias, in hunc modum repræsentat: *Singularem nec eam communem interne gratiæ vim, apud eos qui convertuntur à Deo adhibitam, asstruunt nonnulli ex Catholicis, cum Evangelicorum plerisque, qui ab Ecclesia Romana secessionem passi sunt. Quamquam hac quidem in parte, Sedis Romane sententiæ prisca, necdum immutata, B. Augustini definitio-nes amplexa, singularis gratiæ defensionem retinere videatur. Communem verò paremque gratiam cum iis communicari, apud quos dispar interdum sequitur eventus, contendunt plerique omnes Catholicis, & Evangelicorum iam non pauci, partim ex iis qui in Germania Lutherum Magistrum deserentes, ad communem Catholicorum sententiam redierunt; partim ex iis qui in Belgio, Arminium Doctorem sequuntur, Remonstrantes dicti, eidem sententiæ adstipulantur, eamque evertunt mordicis, In quibus verbis (subdit Adversarius) non est difficile conspiciere, qui sint nonnulli illi Catholicis, qui singularem illam gratiam cum Calvinistis rigidioribus asserunt, significat enim Thomistæ &c.*

82 Respondeo Authorem illum hac scripsisse, dum adhuc caligine involutus esset, nec satis Catholicorum calleret sententias: necdum enim noverat, præter Dominicanos, omnes Patres ex calceatos Carmelitas, & à Mercede Redemptorum, Academiis Lovaniensem & Duacensem, ex Clericis Regularibus, Patres Oratorii, Barnabitas, Patres doctrinæ Christianæ, aliosque

A plures, Augustinianos esse, & gratiæ per se efficacis defensores acerrimos. Ignorabat etiam, Arminianos, & Socinianos, ita à Luthero & Calvino recessisse, ut ad Pelagium & Faultum Regiensē accesserint, & Semipelagianismum interpolarent, ut supra ex Francisco à S. Augustino Macedo demonstravimus. Illud magis videtur ex caligine profectum, quod Concilii Tridentini emendationem tentaverit, quasi ejus decretum cum gratiâ Augustiniana non admodum consentiat, & verba ista, *per voluntariam receptionem gratiæ & donorum*; sicut & ista, *iuxta cuiusque dispositionem & cooperationem*, ex Tridentini canonibus & decretis delenda dixerit. Sed quid hæc ad Thomistæ? Quis illorum negat, hominem voluntariè gratiam, & alia Spiritus Sancti dona recipere, atque ad illa se disponere, eique cooperari? Si quid in Millererio dignum laude sit, illud est, quod gratiæ efficaciam Augustinianam, seclusâ scientiæ mediâ, semper fuerit videt acerrimus, quod ab eodem, suiipris teste locupletissimo, in colloquiis familiaribus apud Fontem Bellaguensem habitis, ipse sæpius accepi. Nec ipsum adhuc in caligine positum lateere potuit Augustini mens, sed verbis illis supra relatâ, apertè indicavit: *Sedis Romane sententiam prisca, necdum immutatam, B. Augustini definitio-nes amplexam, singularis gratiæ defensionem retinere.*

C Antequam hunc articulum concludam, ut argumentum quod ex Arminianorum accessu ad defensores scientiæ mediæ, & Twissii ac Amelii cum Thomistis consensu, in rejicienda scientiâ mediâ, & gratiâ per se efficaci amplectenda, sæpe repetit & inculcat Adversarius, confingatur & convellatur penitus, placeat hic subnectere, & transcribere egregium P. Baronii discursum, quem habet libro sæpè à me citato & laudato, de libertate humana & gratiâ divina. Certum est (inquit) Calvinistarum sectam in tres, Gommaristarum, Arminensium, & Dordrechtani Conciliabuli divisam sectas, primam & præsertim ad causæ suæ præsidium Thomistæ Arminensium alteram scientiæ mediæ patronos advocare. Quos vero ex his Calvinistis assertoribus, patet Adversarius ab Ecclesia Catholica sensu longius abesse? Non dubito quin Gommaristas cum Dordrechtanis, in Arminensium gratiam pronuntiet, sed quis non videat, iudicium istud non carere gravi & iustâ, gratiæ & odis suspitione, quod Gommaristæ cum Dordrechtanis in Thomistæ promiores, ad decreta confugiant: Arminenses decretis insensu, uno scientiæ mediæ præsidio sustententur?

Quid ad ista dicent Catholicis, à partium studio remotiores? Eodem loco reponent Arminenses eam Gommaristis; & inde vel nihil mali Thomistis creari, ex Dordrechtanorum in illos inclinatione; vel periculum & damnum ascisci dicent Recentioribus, ex Arminensium in illos studio & affectu. Quare vel deserenda est hæc in Thomistæ accusatio, ex Gommaristarum consensu, ficto aut vero; vel subemenda est similis ex Arminensium in illos consensione.

Nodum istum exolvere velim, salvâ aequitate, neque ex præiudiciis propria sententiâ: Arminenses Catholicos pronuntiar, quia sibi concordant, nec damnari Gommaristas quasi hereticos, quod ad Thomistarum videantur partes accedere. Si contendas ita pronuntiar, quod Twissius, & Molinæus, Amelii, ex Thomistis arripiant argumenta in Adversarios; ego huic iudicio

dicto intercedam, aut diversum feram, quoddam
 edis Arminius, & illius affectu Perichystrus, Ar-
 molus, Vofius, Grosius, Molinam laudent,
 Penotum diu nocturne legant, Saarem sibi in Ma-
 gistrum & Patronum afciscant; quod scientia me-
 dia sit illis loco elypei & teli, quod Adversarios de-
 pellant & laceffant. Si dicas Arminenses non longè
 esse a regno Dei, & inde putes tuis sensa commen-
 dari, quod minus ab illis factio Arminensis abhor-
 reat; idem de Gommaristaram in Thomistis propen-
 sione, praedictum pro nostra sententia arripam.
 Igitur hic a quo Marte aeternum certabimus, nisi a-
 licunde probes Arminenses Calvinistas, aequitate cau-
 sae Adversarios esse superiores. Sed hoc non evinces,
 nisi aducas vos longius, quam Thomistas ab errore
 abesse; quod unum nostra controversia caput est, ha-
 bitum non probatum, neque illud confessione hereti-
 corum unquam evincendum. Nonne praestaret hic
 utrumque pacis praesere, quam aeterna discordia semi-
 nare & fovere? Per me non stabit, quin per-
 petuam pacem incemus, in commune Ecclesia Ca-
 tholica bonum, cum aliqua causa nostrae noxia, com-
 pensanda utilitate religionis. Ego sane nihil dubito
 politeri, meo, omniumque Thomistarum nomi-
 ne, Arminenses pro Catholicis nos habituros, si
 alios erroribus abdicatis, ad Ecclesiam redeant,
 quamvis ad partes Molinae de gratia, praedestinat-
 ionis, & liberae arbitrio accedant. Sed à vobis exigo
 simile studium pacis, nec vobis heretici sint Amicus,
 & Molinae, quamvis de gratia, praedestinat-
 ionis, & liberae arbitrio, cum Divo Thoma, Alva-
 res, alique Thomistis, idem loqui & sentire vi-
 si fuerim; neque hoc nomine, si ceteros errores e-
 jecerint, ab Ecclesia exclusos velit. Has utrin-
 que conditiones pacis acceptas habemus, nec nimio
 praedictarum opinionum amore, incendium, quod
 à multis annis flagrat Ecclesia Catholica, miremur
 extinguere, vel augere. Per me non stabit,
 quin à matris accusationibus, in Religionis Catho-
 licae perniciem, & Haereticorum scandalum absti-
 nemus; nec Arminenses nos depellemus, quod
 scientia mediâ patenti: sibi munire ad avitam Ec-
 clesiae fidem, dummodo vos eodem animo excipiat
 Gommaristas, & Dordrechtanos, si à suis errori-
 bus patientur decretis Scholae Thomisticae, se ad fi-
 dem Catholicam trahi. Certè à nullâ iam aequum
 passu in eundem medium rejici potest, nisi ab his, a-
 pui quos praesudicatarum opinionum amor, adver-
 sus antiquae traditionis, & tranquillitatis Ecclesiae stu-
 dium invalescit.

ARTICULUS VI.

Qua ex Catholicorum testimonio Adversa-
 rius obicit, breviter diluuntur.

Validius argumentum obijci Thomistis vi-
 detur, ab his Authoribus peritum, quorum
 pietas & religio recusare auctoritatem vetat.
 Obicit itaque in primis Adversarius, quod an-
 tequam nasceretur Calvinus, Thomas Walden-
 sis, Carmelitarum in Anglia Provincialis, tomo
 primo doctrinalis fidei, querebatur magnos ali-
 quos viros periculosè philosophari in admit-
 tendâ necessitate agendi, quae foret extra homi-
 nis potestatem, & penes Deum: hi autem qui a-
 lii esse possent, praeter Thomistas, est quorum
 Schola circa illa tempora prodiit Bravardinus,
 is cujus doctrinam tantopere ac tam saepe lau-

A dat Twissius, sicuti jam tunc nascituris faveret
 Calvinistis?

Admodum etiam scire cupit Adversarius, 87
 quoniam illi sint quos indigitat Dominicus Soto,
 dum dicit libro primo de natura & gratia ca-
 pite decimo quinto. *Quin etiam sunt inter Catho-
 licos, quos vivâ voce dogma hoc asserentes, nobisque re-
 clamantibus, defensantes audivimus; puta quod Deus
 quaedam nos vi ac necessitate ad se pertrahat; ita ut in
 nostra conversione merè habeamus nos passivè, & re-
 ceptivè, de quo idcirco Sacrosancta Synodus sessione
 sexta. Nimirum (subdit P. Annatus) idem erant si-
 ne dubio quorum meminit idem Soto capite sequenti,
 dum dicit: Sunt ergo inter Scholasticos, qui docent, po-
 sito concursu Dei, non esse utrumque in potestate e-
 voluntatis agere & non agere; ob idque secundo ajunt,
 hujusmodi concursam non connumerari inter requisi-
 ta ad agendum: imò dicunt, ut sua ut amur voce, con-
 comitari actionem ipsam. Horum autem duorum, vel
 utrumque nunquam intellexi, vel neutrum unquam
 credam. Quid autem crederet, explicuerat paulò ante
 his verbis: In adultis reddenda est proxima causa, cur
 cum duos aequè sit Deus paratissimus convertere, praesentissimâque utrumque misericordiâ aspirer, hunc
 trahat, illum non trahat: quae reverà reddi non potest,
 nisi quod alter praebeat assensum, & cooperatur, alter
 verò minime.*

Hoc testimonium viri primarios inter Tho- 88
 mistas clarissimi, facit ut Adversarius credat, a-
 more veritatis magis quam partium, scripsisse
 Bellarminum id quod legitur libro 1. de gratia
 & libero arbitrio cap. 12. nempe quod senten-
 tia quae docet gratiam efficacem esse qualitatè
 Dei physicam, quae determinat voluntatem ad
 volendum & eligendum bonum, videtur aut ef-
 se omnino eadem cum errore Calvini & Luthe-
 ri, aut parùm ab illis differre.

Idem sensisse Cardinalem Perronium probat 89
 ex Authore Galliae purpuratae, qui refert ipsum
 Cleinenti VIII. ad partes Dominicanorum incli-
 nanti, pro physica gratiae motione, significasse
 se imperatorum ab omnibus Europae Sectariis,
 ut huic determinationi subscriberent.

Denique inter ipsos quoque D. Thomae disci- 90
 pulos, nonnullam esse hujus cum Calvinistis
 concordiae suspensionem, probat ex Campanella,
 qui in libro de praedestinatione & reprobatione
 testatur plerosque ex Calvinistis gloriari de con-
 sensu cum Thomistis, in materia de gratia &
 praedestinatione, & ex Joanne Gonzale, & Joane
 Vincentio, qui à communi Thomistarum
 sententia recesserunt, ne Calvinismi notam, vel
 suspensionem incurrerent.

Haec omnia P. Annatus objicit, quae veluti ag-
 mine facto opponere placuit, ut majores vires
 habeant. Haec tamen non multùm urgent, neque
 insudandum erit, ut solvantur.

Ad primum igitur respondeo Thomam Wal- 91
 densensem, magnum suae patriae, & familiae Carme-
 litanae ornamentum, praefato libro doctrinalis
 fidei, disputare contra Wicleffum, qui jam Cal-
 vino praeludebat, dicebatque Dei praesentiam tol-
 li liberum arbitrium, & omnia necessario, neces-
 sitate absolutâ contingere: unde ibidem con-
 queritur, magnos aliquos viros huic errori fave-
 re, eò quod illi etiam ex divino decreto neces-
 sitatem quandam absolutam & praecedentem in
 actus humanos inveheret. Sed quid haec ad Tho-
 mistas? An fortè eandem necessitatem ex divina
 voluntatis & motionis efficaciam in actus nostros
 derivari existimant? Saepius diximus, esse om-
 nium

nium Thomistarum sententiam, divina decreta & auxilia ita esse efficacia, ut tamen actualem voluntatis indifferentiam, seu absolutam dissentientiam potentiam, à voluntate non auferant. Et certè nusquam existimasse Waldensem, Thomistas suà de gratia efficaci sententià, favere Wicleffo, & necessitatem absolutam & præcedentem in actus humanos invehere, omnino convincit, quòd etiam ille in libro de Sacramentalibus capite 7. 8. & 9. gratiam per se efficacem, voluntati dominantem, & velle ac operari in nobis operantem, cum Augustino agnoscat, illudque Augustini de correptione & gratia in principio, sæpiùs repetat. *Non se itaque fallant qui dicunt, ut quid nobis predicatur atque precipitur ut desinamus à malo, & faciamus bonum, si hoc non agimus, sed id velle & operari Deus operatur in nobis? sed potius intelligant si filij Dei sunt, spiritu Dei se agi, ut quòd agendum est agant. Aguntur enim ut agant non ut ipsi nihil agant.*

92 Sed hic Adversarium sui meminisse vellem, dum innuit, Thomam Waldensem, cum permagis illos viros, quos periculosè philosophari scribit, in admittenda necessitate agendi, quæ foret extra hominis potestatem, & penes Deum intelligere physica prædeterminationis, & absolutarum prædefinitionum assertores. Qui enim fieri potest, ut Dominicus Bannez primus fuerit physica prædeterminationis inventor, ut Theophilus Raynaudus, aliiq; ex Societate communiter dicunt, si jam tempore Martini V. & Concilii Constantiensis, quò Waldensis contra Wicleffum scribebat, id est centum quinquaginta tribus annis, ante evulgata Bannis opera, in quibus decreta & auxilia efficacia & prædeterminantia statuit, Waldensis ipse, permagis aliquos viros prædeterminationem docentes audiverit? Sanè ut id conciliet Adversarius, hoc unum superest, ut dicat Waldensem hac in parte prophetasse, & prævidisse Dominicum Bannem, & post centum quinquaginta tres annos futurum audivisse. Nam Thomas Waldensis, ex Posssevino, obiit anno 1430. Bannez verò edidit Commentaria sua in primam partem anno 1583. id est centum quinquaginta tribus annis post ejus mortem. Alterum igitur ab Adversario concedendum est, vel doctrinam de divinis prædefinitionibus, & physica prædeterminatione, antiquissimam esse, & à ducentis triginta sex annis floruisse, atq; à magnis & doctis viris eo tempore fuisse propugnatam, non verò à Banne anno 1583. excogitatam, ut Patres Societatis causantur; aut magis illos viros, de quibus Waldensis Tomo 1. Doctrinalis fidei conqueritur, non esse divinarum prædefinitionum, seu physica prædeterminationis assertores, ut innuit hic Adversarius. Quòd horum electurus sit, planè non video, ut illud Susannæ locus sit usurpandi, *Angustia sunt undique.*

93 Atque hic etiam est quòd Adversarii fidem & sincerum animum, neq; dolo pugnantem, Thomista desiderent. §. 2. num. 100. innuit, Bravardinum, Cantuariensem Archiepiscopum, fuisse ex Schola Thomistarum, & tamen in libro quem nuper idiome Gallico scripsit, & cui hæc titulum præfixit, *La conduite de l'Eglise, part. 2. cap. 4.* deridet ac fugillat Antonium Arnaldum, quòd Bravardinum inter Thomistas numeraverit. Verba ejus hæc sunt: *Cum Dominus Arnaldus spem fecisset exponendi nobis Thomistas omnes, nullo excepto, idem cum eo sentientes, e mentris duntaxat milites, in*

Thomistas larvatos exhibet. At quòd quæsit Bravardinum, ponendum in capite omnium Thomistarum? Et quomodo id, si asringeretur, probarè? nisi forte quia valde violenta videtur conjectura) suaderet Bravardinum Thomistam, quòd Avenioni factus Episcopus, voluerit in Cordigerorum Ecclesia consecrari?

Le sieur Arnaud nous ayant fait esperer, qu'il seroit montre de tous les Thomistes qui sont de son avis, nullo excepto, ne nous fait voir que des Passe-volans travelis en Thomistes. Mais où est-il allé chercher Bravardin, pour le mettre à la teste des Thomistes? Et comment seroit-il, s'il estoit obligé de le prouver? Sinon peut-estre qu'il vouloit se servir de cette conjecture, qui paroist bien violente, pour persuader que Bravardin estoit Thomiste, c'est qu'estant fait Eveque en Avignon, il vouloit estre sacré dans l'Eglise des Cordeliers?

Quantum ad Dominicum Soto, levior est suspicio, ut ad certum judicium in re adeo gravi, & ad improbandam Thomistis cum Hæreticis confessionem, sufficit. Unde enim Adversarius colligit Sotum indigitare juniores Thomistas, cum allerit se contra quosdam Catholicos reclamasse, quorum doctrinam à Tridentino proscriptam existimabat? Nihil enim eo loco Sotus refert quòd oppositum non convincat. Tria his Authoribus Sotus tribuit, quantum unquam Thomistarum, aut re ipsa, aut in specie docuisse, Adversarius reperiet. In primis ait loco ab Adversario citato, illos Catholicos docuisse, quòd *Deus nos vi & necessitate quadam pertrahat.* Secundò, quòd in nostra conversione *merè habeamus nos passivè ac recipientes.* Tertiò, capite sequenti de eisdem Scholasticis loquens, dicit illos existimasse, *posito Dei concursu, non esse utrumque in potestate voluntatis agere & non agere, & propterea illum non numerari inter requisita ad agendum, sed actionem ipsam concomitari.* Quem verò ex Thomistis (nullum excipio) reperiet, qui his subscribat? Qui Deum nos vi & necessitate pertrahere existimet? Qui putet voluntatem in conversione, nullo conatu, nullà cooperatione adhibita, solum passivè se habere, & qui sentiat demum non esse utrumque in potestate hominis, posito concursu agere & non agere? Quem Adversarius inveniet (ut sua etiam ipsius verba iterum reponam, & sui parum meminisse ostendam) quem inquam inveniet, qui dicat voluntatem divinà gratià prædeterminatam, carere proximà ad dissentendum, seu non agendum potentia? Quem dabit qui doceat Dei concursum non esse prævium, sed tantum simultaneum, & actionem ipsam, prioritatem saltem naturæ & causalitatis non præcedere? Hæc equidem Adversarii conjectatio levis est, sed tamen gravissimam contradictionem ostendit.

At demum, si damnatam à Tridentino promotionem Sotus existimasset, non erat adeo hebes vir excellentis ingenii, & de quo aliquando dictum est, *Qui scit Sotum, scit totum*, ut proscriptam à Tridentino sententiam teneret cui intererat, nulli etiam in explicandis, defendendis, elucidandis Theologia difficultatibus secundus, qui ob insignem in propaganda fide, fugandisque Hæreticis ardorem, illustri meruit stemmate à Tridentinis Patribus donari: flammæ scilicet & duarum manuum conjunctione erumpetis, cū hac Epigraphe: **FIDES QUÆ PER DILECTIO.**

TIONEM OPERATUR. Promotionem verò
 tenuisse Sotum, ignorare minimè Adversarius
 potest, cum eodem loco quem refert ex capite
 decimo sexto libri de natura & gratia (quod o-
 pus in ipso Concilio Tridentino Sotus edidit, &
 a legatis Concilii approbatum fuit) post ea ver-
 ba quæ supra retulimus, statim subdat. Etenim
 non est dubium quin concursus Dei, licet comitetur,
 ut aiunt, aduentionem, sit nihilominus cuique causa
 requisitus ad agendum, IMO VERO ET NA-
 TURA PRÆREQUISITUS, quoniam non so-
 lum Deus est causa effectus secundæ causæ, verum ipse
 etiam MOVET EAM AD AGENDUM. Et
 rursus, loquens de actibus nostris liberis, ait:
 Non prius tempore à Deo, quàm à nobis, sed simul à
 Deo & à nobis sunt, ab eo tamen PRIUS NATU-
 RA. Item cap. 18. agens de concursu Dei ad a-
 ctus malos & peccaminosos; hæc scribit. Haud
 equidem dissentient Theologi, entitatis (ita vocant)
 quæ est peccatum, Deum esse causam, eo efficientiæ ge-
 nere, quò cuncta animantia & inanimata, AD
 SUAS NATURALES ACTIONES PERMO-
 VET. Quæ verba non possunt intelligi nisi de
 promotione physica, cum agentia naturalia &
 rationis expertia, motionis moralis capacia non
 sunt.

96 Nec quemquam movere debet, quod idem
 Author ait cap. 15. nempe è duobus quos Deus pa-
 ratissimus est aequè convertere, præsentissimamque mise-
 ricordiam sperat, reddendam causam proximam, cur
 hæc trahat, illum non trahat, quòd alter præbeat as-
 sensum, & cooperetur, alter minimè. Consulto enim
 causam proximam assignat hujus discriminis,
 non primam radicem: absque enim à D. Augustini
 & S. Thomæ Discipulo, ut in voluntatem crea-
 tam referat, id de quo Paulus querit, quis te di-
 fferuit? Adde quòd in fine Commentariorum
 super librum quartum sententiarum, id quòd in
 libro de natura & gratia dixerat, exponit de
 causa solum materiali & dispositiva, & ait:
 Quamvis causa prior efficiens quæ nos convertit, sit
 merito Dei preveniens, tamen dispositio materialis, quæ
 hoc modo dicitur causa, est assensio nostra. Sicut causa
 efficiens preveniens cur fenestra aperitur, est aer in-
 trans, & causa materialis cur aer intrat, est quia fe-
 nestra aperitur.

97 Plurimum P. Annato debeo, quòd Bellarmi-
 num adjecerit: hoc enim suâ objectione egit, ut
 eodem capite duodecimo libri primi de gratia
 quem citat, ac rem ejus censuram repererim, cu-
 jus fortè non meminisse, quàm Molinæ senten-
 tiam excipiat. Audiat itaque quid suæ Societa-
 tis Bellarminus de opinione Molinæ sentiat.
 Prima opinio eorum est, qui gratiam efficacem consti-
 tuunt in assensu & cooperatione humana; ita ut ab e-
 ventu dicatur gratia efficax, quia videlicet sortitur
 effectum, quia voluntas humana ei cooperatur. Hæc o-
 pinio aliena est à scientia Augustini, & etiam Scriptu-
 rarum Divinarum, exertit fundamentum prædestina-
 tionis divinæ, & abicitur voce gratiæ efficacis. Quid
 Lessius, Martinus, aliique Molinæ defensor-
 res, huic Bellarmini censuræ opponunt? Dicent
 haud dubiè, in hoc Bellarminum excessisse.
 Quoniam ergo idem Thomistis respondere lice-
 bit (quorum non magis quàm Patrum Societa-
 tis interest, Bellarmini honori consulere) ver-
 baque ista Magistri à Lorca, Cisterciensis, disputa-
 tione vigesima prima de gratia conclusione
 secunda illi opponere. Nimis excedunt illi, qui in-
 superabilis contentione defendunt, physicam prædeter-
 minationem quam docent Thomistæ, auferre liberta-

tem, & sententiam quæ illam asserit, NIHIL AUT
 PARUM A CALVINO DIFFERRE. Cùm e-
 nim evidens sit ESSE S. THOMÆ DOCTRI-
 NAM, & plurimum ex antiquis Scholasticis, nullà ra-
 ri ne timendum est, aliquid inesse periculi; sed potius
 credendum est, esse fidei Catholicæ consonam. Et his cen-
 suris uti, NEC PIE NEC PRUDENTER FIT.

Verum existimare malim quod plures senti-
 unt, nusquam ea verba quibus gravius quàm par-
 esset, sententiam D. Thomæ & Thomistarum
 notasset, piissimum juxta & doctissimum Bellar-
 minum scripsisse, sed à quibusdam Jesuitis Ger-
 manis, qui impressioni libri controversiarum e-
 jus præerant, intrusa fuisse. Neque hujus fraudis
 & adulterationis evidens argumentum deest:
 triplex enim habeo. Primum est, quòd Fuliga-
 nus, & Sylvester à Petra sancta in vita Bellarmi-
 ni, libro 2. c. 5. pag. 100. editionis Latinæ Ant-
 uerpiensis, narrant modestiam Eminentiissimi
 hujus Cardinalis, maxime tunc apparuisse, quan-
 do (inquunt) eum volumina controversiarum
 essent disposita, ut in lucem edi possent, non mo-
 dò æquanimiter (sicut ipsemet deinde Benedicto
 Justiniano testatus est) sed cum hilaritate etiam
 passus est, à Patribus Societatis in Germania,
 quoad pauculas opiniones immutari, in spem
 fructus inter Hæreticos uberioris.

Secundum ejusdem fraudis argumentum est,
 quòd in editione Lugdunensi apud Pilehotte an-
 no 1593. quædam circa hanc materiam habeantur,
 quæ minimè reperiantur in editione Parisi-
 ensi anni 1608. & è contra, ut videre poterit Le-
 ctor, utriusque editionis collatione, ad finem ca-
 pituli 14. libri 4. de gratia & libero arbitrio.

Sed demum quòd ea verba in libro contro-
 versiarum Bellarmini, à Correctoribus Germa-
 nis, vel aliis Jesuitis intrusa fuerint, non levis
 conjectura, sed evidens argumentum ex eo su-
 mitur, quòd Bellarminus infra libro quarto, ca-
 pite decimo sexto sententiam Thomistarum ut
 probabiliorè in amplectatur, his verbis: Altera
 ratio conciliandi libertatem humanam, ET FOR-
 TE PROBABILIOR, est iuxta sententiam S. Tho-
 mæ, qui docet cooperationem divinam ita concurrere
 cum causis secundis, etiam liberis, ut non solum eis de-
 derit & conservet virtutes operativas, sed etiam EAS
 MOVEAT ET APPLICET AD OPUS, ut
 cognosci potest ex 1. p. quæst. 105. art. 5. & lib. 1. con-
 tra Gentes cap. 70. & in quæstione 3. de potentia art.
 7. Quæ sententia videtur valde consentanea tum Scri-
 pturæ, quæ dicit nos in Deo esse, vivere, & moveri. A-
 ctorum 17. tum etiam rationi & ordini quem habet
 prima causa cum secundis.

Addit tamen ibidem, motum seu applicatio-
 nem quæ voluntas efficaciter movetur & applica-
 tur à Deo, pendere à negativa quadam dispo-
 sitione, quæ homo Deo non resistit, sed sinit se ab
 illo moveri & applicari; & per hoc humanam
 libertatem cum divina motione conciliat. Ubi
 licet quòd addit ad conciliandam libertatem,
 minus probabile sit, & à Thomistis, aliisque gra-
 tiæ per se efficacis defensoribus rejiciatur com-
 munitè; eò quòd D. Augustinus de prædestin.
 Sanctorum cap. 8. dixerit negationem resisten-
 tiæ esse effectum ipsius gratiæ efficacis, non ve-
 rò dispositionem ad illam requisitam: Hæc gra-
 tiæ (inquit) quæ occultè humanis cordibus divinam lar-
 gitate tribuitur, à nullo duro corde respuitur, idcirco
 enim tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur:
 Constat tamen Bellarminum, sententiam Di-
 vi Thomæ probabiliorè existimasse. Neque
 Ad-

Adversario similem Bellarminum putaverim, qui sibi contradicat, & eandem sententiam probabiliorum inter Theologos, & ab errore Calvinii minus remotam, dicat.

99 Ad id quod de Cardinali Perronio ex Gallia purpurata P. Annatus refert, in primis dico Authorem hujus libri fuisse Jesuitam, & in favorem Jesuitarum aliqua in vitis Cardinalium Dossati ac Perronii scripsisse, à veritate penitus aliena: unde hæc narratio in eodem prædicamento reponenda videtur cum peregrinatione Pythagoræ ad montem Carmeli, ex quo Philosophiam deduxisse creditur, ut verbis & exemplo Adversarii utar: præsertim verò, cum Perronius nunquã in tot epistolis ad Henricum Magnum conscriptis, quibus eum de minimis etiã quæ in Congregatione de Auxiliis agebantur negotiis certiorum facit; de hoc tamen, quod potissimum erat, ne verbum quidem dixerit.

100 Deinde respondeo, quamvis hæc narratio vera esset, sententiam Clementis VIII, sapientissimi & eruditissimi Pontificis, ad partes Dominicanorum pro physica motione gratiæ propendentis, Cardinalis Perronii iudicio anteposendam esse, maxime cum ab ipso hæc de gratiæ & libero arbitrio controversia, eã ubertate doctrinæ, & vi argumentorum, quã ceteras explicat, non pertractetur, ut mirum aut incredibile non sit, ipsum latuisse discrimina inter Thomistam & Calvinistam à me demonstrata, præsertim veram & germanam sensus compositi & divisi intelligentiam; cum plures viri doctissimi, omnesque Societatis Theologi, qui de hoc scripserunt, nimirum Suarez, Lessius, Molina, Vasquez, Merati, Ocinchus, & alii, in hujus celebris distinctionis intelligentiã, ex qua tota pendet hujus difficultatis resolutio, & libertatis cum efficacia gratiæ concordia, hallucinati fuerint, ut in Tractu de prædestinatione fuse ostendimus.

D. p. 6.

Art. 4.

101 Non est etiã, cur Campanellam nobis opponat Adversarius: Sciunt quos veritatis & antiquitatis amor tenet, hunc Authorem liberioris semper fuisse sententiæ, & scientiarum novandarum cupidissimum: nec mirum cuique esse debet, illum temerè adeo scripsisse de nostris dogmatibus, cum non dubitaverit totam Aristotelis Philosophiam damnare, omnesque ejus positiones, *assumtas* appellare, & asserere D. Thomam nunquam legisse Aristotelem, quod suarum esset constitutionum observantissimus, quibus cavetur, Ne fratres nostri libros Gentilium legant. Utinam cum magnitudine ingenii, quã ferè sui sæculi miraculum in Philosophicis videri poterat, parem habuisset erga antiquitatem & SS. Patres reverentiam.

102 De Gonzalis opinione breviter dico, eam nihil aut parum à communi aliorum Thomistarum sententiã discrepare, ille enim negat dari in Deo scientiam modicam, admittit prædefinitiones absolutas, gratiam efficacem Augustinianam & physicam prædeterminationem, quam non vult consistere in motione virtuosa, aut in qualitate fluente & vitali, sed in actibus indeliberatis, qualis est intentio finis, in quo ab Alvare & aliis Thomistis dissidet. At hoc parum refert, nec minus disputari potest, salvã causã & doctrinã communi inter Thomistas, quã à defensoribus scientiæ mediæ disputatur, in quo medio Deus futura contingentiã cognoscat, circa quod inter se ita divisi sunt, ut in quinque vel sex diversas cogantur abire sententiã, ut disputa-

tionem quartã, articulo secundo ostensum est.

Demum Joannes Vincentius Asturicensis, quem ultimo loco nobis objicit Adversarius, admittit, omnino prædeterminationem physicam, respectu actuum bonorum; hoc uno differt quod probabilius existimet, Deum non prædeterminare physicè voluntatem creatam ad substantiam & entitatem actus peccati, ut refert Ledesma in Tractu de auxiliis.

Sed æquum forsitan fuerit, ut Adversario mutuatam vicem rependamus, & ut ipse duorum Cardinalium & quorundam Thomistarum testimonia nobis objiciat; ita & nos totidem Cardinalium & Jesuitarum testimonia illi pariter opponamus.

Primum itaque ex Sacro Purpuratorum Patrum senatu Baronium oppono, cujus pietas, & doctrina non minor toti Ecclesiæ notissima est, & qui Molinæ doctrinam suã novitate periculosam existimavit. Etenim in Epistola quam ad Dominum de Vilars Archiepiscopum Viennensem misit, & quã refert Dominus Mattheus historiæ Gallicæ scriptor, Tomo 2. septem annorum pacis, ita quid de Molinæ sententiã existimet, metuatque, declarat. Hæc quæ appono, hujus Historici verba sunt: *Vidi ego litteras Cardinalis Baronij, manu propria scriptas ad Dominum Petrum de Vilars, Archiepiscopum Viennensem, verè alterum Gallia Hilarium; & quem Magnus ille Cardinalis vocat lucernam pedibus suis, dum per obscura Theologiæ contigerit ambulare. Et sanè ab omnibus habetur ex doctissimis totius Ecclesiæ Episcopis. Conqueritur ille, quod Molinæ questionem excitavit, quã Ecclesiæ Catholice non erat opus, atque sub finem ait, quod licet diligat & colat ex animo Jesuitas, sibi que injuriam reputat quidquid eos offendit, nihilominus eos admonuit, ne existimationem suam defendendo sententiam Molinæ, discrimini exponant. Ad marginem verò ipsa verba Epistolæ sic refert: Vale Pater amantissime & doctissime, lucerna pedibus meis, dum per obscura Theologiæ contigerit ambulare. Monui Reverendos Patres meos Societatis Jesu, ne existimationem suam in defensione librorum Molinæ periclitari sinant, & in discrimen adducant. Colo ipsos omnes ut Patres, Deus scit, ut de ipsis illud usurperet, Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.*

Proximum Baronio, & æqualis dignitas, & eadem sententiã Cardinalem Contarenum facit, qui libro de prædestinatione, quantum à Pelagianis Recentiores recedant, his verbis explicat. *Orri quidam sunt, qui se Lutheranorum hostes atque Adversarios, Catholiceque veritate patronos esse prostentur, qui statim atque de natura humana imbecillitate, de arbitrii ægritudine, verba apud populum fieri audiunt, Lutheranorum doctrinam esse clamant, & cum pertinaciter arbitrii libertatem asserere volunt, hominem paulatim extollunt, divinam gratiam deprimunt, ipsi ex Catholicis Pelagianos sese faciunt; & ne, quod in Christiana Religione caput & radix est, propagetur, & latius diffundatur impediunt, &c. Nos tantum verba referimus, non censuramus, & id nobis licere puramus; quod Adversarius sibi licere existimat.*

Cardinalem Berullium, ceteris dignitate non inferiorem, parentiam, aut forè superiorem fecit studium defendendã gratiã per se efficacis, ut refert Guillelmus Gibiufus, Congregationis Oratorii insignis Theologus, lib. de libertate

Dei & creaturae, in Epistola dedicatoria ad Urbanum VIII. ubi ait, quod huius sententia ad (Cardinalis ille) studiosus fuit, ut se à contraria alienissimum profiteretur, est enim cultores quidem admodum probaret, quod tamen ad illas mente in huiusmodi sententiam descendisse animadverteret, ut rationi humana gratificari non adverteret, & organum am liberaliores essent; nec originem illam, nec dogma inde derivatum, probare unquam potuit. Quam magno animi ardore (ita enim erga gratiam & veritatem affectus semper fuit) & repugnante ipse, & alios quoscumque occasio tulerat, abhorrebat.

107 Nec utique adeo Ludovici Molinae opinio hinc placuit, ut à veteri & communi Theologorum sententia abduci eà novitate sese omnes permitterent. Reclamarunt multi, inter quos primus ac precipuus fuit Henricus Henriquez, cui honore Molinae charior veritas fuit. Ille enim libro de ultimo fine hominis, capite quarto expressè rejicit scientiam mediam, & docet scientiam futurorum conditionatorum in decreto conditionato fundari, & illud prius ratione in Deo presupponere: Necessè est (inquit) in significatione supponere liberam quandam Dei conditionalem prædeterminationem, quâ postea novit quid fieri facturus in tali rerum concursu & occasione. Et iterum: Rectè concors Theologorum sententia docet, Deum habere prædeterminationem bonorum efficacem, ex providentia perfectâ ab æterno, in qua & per quam, tanquam per rationem, certò omnià sciat. Et ibidem loquens de sententia alienentium propositiones de futuro contingenti in signo rationis, antequam concipiatur ulla divina voluntatis prædeterminatio, veras esse, & præsciri in seipsis, subdit: Quasi rem novam se invenisse putant, nam in hac antiqua controversia non confundunt universales Patres & veteres Theologi ad conditionatam præscientiam. Ac mox parographo secundo, hac sententia non est necessaria pro asserenda homini libertate, & in multis deficit. Et in Compendio litteræ C. Haec disputatio de præscientia futurorum conditionatorum à nobis (id est Jesuitis) ante viginti annos excitata est, & contra votum nostrum suscepta est in Italia sententia, de qua in textu.

Nec vero scientiam duntaxat mediam rejicit, sed ita ex professo admittit prædeterminationem physicam, ut purissimum Thomistam patet, nam ibidem initio capitis sexti ait; Non tam difficile est intelligere, ut quidam putant, quod salvo usu nostra libera cooperationis, Deus temperans vim sui concursus, efficaci auxilio moveat, tum physice ex parte potentia, tum moraliter ex parte objecti. Et ibidem, ne quid addendum relinquat, solvit argumentum potissimum contrariae sententiae. Obijciunt (inquit) quidam, si causa efficax & suppositio ex qua infallibiliter sequitur effectus, est iam posita in actu, nec ea est aut unquam fuit in libertate mea; qui fieri potest ut effectus & actus sic à Deo prædefinitus antecedente voluntate, & mandandus executioni cum efficaci auxilio prevemente, manet nunc in libertate nostra voluntatis? Quibus respondeo primò, antecedens esse causam rei, cum suo modo libero, atque ita insert effectum liberum; alioquin Deus non assequeretur modum quem suâ providentiâ, & suavi merore intendit, nempe ut effectus in exercitio liberè fiat per usum proximam.

108 Nec denum censuram omisit, quâ Molinae & Lessii sententiam, ut Divi Augustini, & sancti Tomæ I.

A Thomæ doctrinæ adversam notaret, subdirenim capite vigesimo quarto. In eum finem hac disputant hi Authores, ut pro libero usu nostra voluntatis, quem aliter vix salvari putant circa implerionem præcepti, aut vitiationem peccati, dimicare se putent contra impium Lutherum. Nesciunt aliter contra Hereticos salvare usum nostra libertatis in exercitio, quam negando ullum auxilium esse aut dici preveniens, quod sit causa proxima prædeterminans & efficacax nostra libera cooperationis & conversionis, sed esse tantum auxilium sufficiens, aut concomitans, quò homo potest uti & converti, si velit.

Nuper etiam prodiit liber de ordine, deque priori & posteriori, à Claudio Tiphano Societatis JESU Theologo editus, in quo per multa capita scientiam mediam impugnatur, & capite vigesimo quarto, numero quarto dicit, Nullum alium Theologum, ante Molinae, ne per somnium quidem de illa cogitasse; nec eam ullibi vel supposuisse, vel adhibuisse ad ullam sive Scriptura Sacra sive Theologiae Scholastica difficultatem expediendam. Et initio capitis sequentis profiteretur, Sententiam negantem scientiam mediam, & antiquitate, & defensorum numero ac autoritate, longè esse meliorem. Et capite vigesimo sexto post relata verba Molinae dicentis, Triplicem scientiam in Deo esse distinguendam, nisi periculose in concilianda libertate arbitrij nostri & contingentia rerum cum divina præscientia, hallucinari veremus, & c. statim addit. In qua Molinae doctrina multa occurrunt improbanda: ac primò id periculi in concilianda sine eius distinctione nostra libertate, cum præscientia divina, quò minus cautos, minisque intelligentes terrere se putat; non ego solus non video, sed neque ulli ante eum Doctores Scholastici, aut SS. Patres animadvertunt. Quasi verò Deum causis sive liberis sive necessariis agendi modus ex nostra mente, nostraque cogitandi, fingendi & distinguendi modis pendeat. Nam voluntas creata, in eo statu in quo scientia mediâ videri dicitur, id est libera, quia in eo si vellet, re ipsa posset facere oppositum eius quòd pro innata sua libertate factura dicitur; cum in eo etiam statu, in quo per scientiam visionis videretur, pro sua eadem libertate posset etiam, si vellet, non facere quòd facit, vel oppositum facere; quidni sine addita vel cogitata ulla scientia mediâ, aut alia conditione posita, verè & perfectè fuerit libera? Demum capite quadagesimo primo, numero tertio ait, Concor diam præscientia, providentia, & concursus divini, cum nostra libertate, ab antiquis & præstantissimis Theologis, longè melius, solidiusque declarari, quàm ab ullis Recentioribus. Unde Mariana libro quarto de regimine Societatis capite quarto acriter Socios reprehendit, quòd antiquam Divi Thomæ & Thomistarum sententiam deseruerint, ut novitias opiniones, ex unius privati hominis cerebro progenitas, amplectantur. Ab hoc (inquit) præclaro fonte emanarunt illi turbines & procellae, quibus nostra Societas tentavit exagitare Sapientissimos Dominicanæ familiae Theologos, quos potius venerari debebat, ut purioris doctrinae Antistes, quàm sequi hecæsterna Ludovici Molinae commenta, cuius viri libellus ab examine Theologorum Sacrae Inquisitionis delatus fuit Romam, ubi modo liberum arbitrium acerrimè contra gratiam pro palma luctatur. Et libro de morte & immortalitate capite sexto & octavo, ubi dixit sententiam Divi Augustini videri nonnullis horridam, subdit; Video quæ à Castano dicta sunt omnia de gratia & libero arbitrio, à viris eruditissimis àtate defendi, quasi pietati consona, neque destituta à fidei regula sancta.

D Ex quibus facile (Amice Lector) intelliges, non

Ex quibus facile (Amice Lector) intelliges, non

yy

non

non usque adeo securam esse, aut existimatum fuisse, etiam à suis, Molinæ sententiam, ut non aliquid merendum sit, & nonnullam etiam inter ipsos Patres Societatis, hujus de qua disputamus cum Hæreticis Pelagianis, aut Semipelagianis, concordia suspicionem esse. Nos verba referimus, non censuramus, & quod Adversarius licet, nobis etiam licere putamus; ac in iurium, si quod sit, vitio coarctamur alieno, ut agebat Hilarius de Trinitatis arcano cum Arrianis disputaturus.

ARTICULUS VII.

Alter accusatio Calvinismi, à lesa Sanctitate Dei, ex prædefinitione actus peccaminosi, & concursu ad illum, breviter depehitur ac profligatur.

DUO sunt præcipua Calviniani erroris capita, unum circa liberum arbitrium quod destruit; alterum circa peccati malitiam, quam in Deum refundit, quo volente, quo iubente, quo infligante, peccata omnia perpetrari docet. Quæ circa primum caput objecit Adversarius, jam expedita sunt: hoc unum modo superest, ut quæ circa alterum opposuit, pariter refellamus.

Sic ergo discurret paragrapho tertio, numero 121. Restat aliud caput de Authore peccati, de quo etiam perunt propugnatores scientia mediæ, quid minus ea de re Adversarij quam Calviniste dixerint. Atque hæc proprie est objectio illa quæ in supradictam vocat Ioannes à Sancto Thoma. At autem Calvinum ex Belcario Episcopo Merensi censuisse, Deum necessitare miseris ad flagitia. Bez. im autem dicere, omnia necessario evenire ex immutabili Dei decreto: Christum necessario proditum à Iude, à non utrum à Pilato, &c. Sed hæc iam expedita sunt, dum ostendimus Calvinum, non aliam intelligere necessitatem, quam eam quam Adversarij non negant, nempe necessitatem consequentia.

Addit autem Pater Lemos, errasse Calvinum quia dixit, Deum ita movere ad malum, sicut ad bonum, quod nesciret distinguere inter actionem & entitatem, ut est entitas & actio, & inter peccatum: non erraturum, si diceret concurrere Deum ad entitatem, nullo autem modo movere ad peccatum. Postea quædam Calvinii testimonia adducit, quibus docet Dei voluntatem nunquam tendere in actum malum ut malus est, ita ut malitia possit ei attribui, quam vult totam penes hominem residere, penes Deum non esse nisi legitimum illius usum: diversâ omnino ratione Deum atque hominem circa eandem actionem versari, quando illa mala est; & ita quæsem ut Deus hominum perfidia nolit, ut ei non placeant mali actus, quatenus mali sunt; ut in eis inculcata maneant Dei iustitias, habere tantum idoneos fines, bonos, sanctos, Deo dignos, propter quos decernat actus qui mali sunt, atque ad eos efficaciter moveat. Quibus expeditis, tandem quasi ovans ac triumphans exclamat: Et postquam de actionis & malitiae distinctionem apud Calvinum, P. Lemos in facie solis huius, dicere non est veritus, idè illum errasse, quod nesciret distinguere inter actionem & entitatem, ut est entitas & actio, & inter peccatum. Videat æquus Lector, & iudicet, atque hoc etiam recolat, quod dicit P. Ioannes à Sancto Thoma, audito Patre Lemos, qui sic

erat exorsus ad Cardinalem Perronium, Illustrissime Domine, ego dicam omnia quæ Calvinus dixit in hac materia, facuisse Perronium, & amittere visum. His præmissis.

Sic ratiocinatur Adversarius numero 121. Calvinus verò negat, re autem ipsa fatetur, Deum esse Authorem peccati; quod facere non potest, nisi concipiendo in Deo, quendam modum se habendi circa vitales actiones, cui proprie conveniat hoc quod est esse Authorem peccati. Querimus ergo quis sit ille modus, & quid super addat ad eum etiam modum quem Adversarij maximam partem concipiunt? Dicunt enim illi Deum decernere antecedenter & absolute, atque efficaciter, ut homo faciat actionem quæ mala est; & ut necessarii necessitate consequentia, oriã ex tali decreto, illam faciat, & ut faciat cum cognitione prohibitionis & malitiae, ac proinde in omnibus circumstantiis à quibus est impossibile malitiam abesse, atque in eum finem imprimere homini motionem efficacem. Et licet homo nequiter sequatur illam motionem, Deum tamen iuste id facere ac sanctè, quod & idoneis habeat in adiis sapientia sua ita faciendi rationes, idoneasque fines intendat, & modis etiam idoneis servet in huius operis executione. Querimus inquam, quid ultra citra ve Calvinus dicat, nam quod negat liberam esse hominis actionem hanc, constat non rejicere eam illam quæ apud Adversarios est libertas, quæ sibi excludit tantum coactionem, & ut ipsi putant, necessitatem consequentia, servatque in differentiam iudicij. Cetera verò utriusque sententia, inter se in quo discrepent, inquirimus.

Nec quisquam dicat (subdit P. Annatus) ut est varium, incertumque, ac versatile ingenium hæreticorum, Calvinum dicere contraria, & quæ astruunt locis quæ à nobis allata sunt, aliis destruere. Proposita enim essent testimonia illa priorum destrudenda, quæ nunquam tunc extant. Et cum nos contra aditionis alteram partem aperte producimus, Adversarij nisi producant alteram causam nobis erit adiudicanda. Præsertim cum & Calviniste rigidi, qui contra molles Calvinisti inhaeserunt, solvenda huius difficultatis rationem, quam illi exhibuerunt contra quos disputamus, ardentè amplectuntur; ut videre est apud Amestum contra Bellaminum, & Molinaem in Anatome Arminiani, quos quos diceret, tum questionem hanc tractant, quibus in Schola Bidaci Alvarez.

Mirum est sanè Adversarium, qui ex sermone Calvinii lectione verum ejus sensum eruisse se putat, Calvini tamè modum non advertisse scribendi varia, opposita & pugnancia; vel ut ratio diversa rerum ferretur, vel ut spiritu suo vertiginis agebatur. Et crevit admiratio, dum legi caput quartum libri secundi institutionum, ex quo P. Annatus desumpsit præcipua testimonia quæ nobis objicit: nam in eodem capite plura scribit Calvinus, ex quibus manifestè colligitur, ipsum totum quod in peccatis tam de materiali quam de formali reperitur, Deo ut auctori tribuere. Nam ibidem docet, Deum duobus modis excercare mentes infidelium, & indurare corda peccatorum. Primò subtrahendo auxilium divinae gratiæ illuminantis mentes hominum, & emollientis corda illorum: quem modum Catholici cum Augustino admittunt. Secundò, quia ad excercanda sua iudicia, per ministrum trahebat, & voluntates eorum destinat quod visum est, & voluntates excitat, & conatus firmat. Sic ubi recitat Moyses, Sehon Regem transiit non dedisse populo, quia inderaverat Deus spiritum eius, & cor obfirmaverat: sicut consilij mox subiungit, ut daret eum in manus nostras inquit. Ergo quia perditum Deus volebat, obfirmavit

Beza ibi & Calvinus lib. 2. cap. 4. sect. 2. negant A
Deum esse authorem peccati, quasi peccatum ut ma-
lum & malè Deus velit, aut ad illud ut malum moveat.

121 Idem luculenter confirmat Becanus, qui plu-
res etiam cum Lutheranis & Calvinistis in Ger-
mania concertationes habuit, tomo 1. Summæ
Theologiæ cap. 16, testimonio Davidis Paræi,
famosi Calvinistæ, imò & Calvinistæ factionis
in Germania Primpili. Verba ejus, quia lepidis-
sima sunt, placuit hic transcribere. *Noster* (inquit)
Serarius & ego eramus Autumnno superiori apud ac-
cidulas Schualbacenses. Ibi commode incidimus in Da-
videm Paræum, Calvinistam, Professore Heidelberg-
ensem. Salutavimus hominem perhumaniter, & ille
vicissim nos. In progressu amicè & modèstè mibi obie-
cit, quòd in quadam disputatione, quæ typis edita est,
scripsissem, Deum Calvinistarum esse authorem pecca-
ti. Respondi me solidè id probasse ex verbis & sententiis
Calvini. Tum ille, esto sanè, inquit, sit ista Calvini sen-
tentia, at non Calvinistarum. Hic subridens Serarius,
ita subjecit: Domine Paræe, hæc tibi facile inter vos, ut
video, componetur. Sola particula STARUM ex-
pingatur. & res erit salva. Placuit hoc Paræo, & col-
loquium solutum est. Vix Moguntiam reversi eramus,
cum ecce Paræus ad me Epistolam dat, in qua inter a-
lia monet nos nostri officij, hoc carmine:

Vos quoque promissi memores delete litura,
Ingenua, STARUM, impegistis quòd malè no-
stris.

An non fateatur hoc carmine Deum, ex sententia Cal-
vini, esse authorem peccati, tamen si Calvinum in hoc
sequi ipse non velit? Hæc Becanus. Ubi ex ipsa
Calvinistarum confessione convincit, Calvi-
num revera Deum fecisse authorem criminum,
& in eo errore, quem vel ipse aures horrent,
Calvinistarum plurimos à Calvino defecisse. Ut
quid igitur P. Annatus absolvit ab eo crimine
Calvinum, quem nec ipsi rigidiores Calvinistæ
absolvunt? Certe & Calvino merito tandem
gratulari possumus, quòd aliquem ex Jesuitis si-
bi propitium habeat, ipsiq; Adversario, Calvi-
num defendenti, hæc Augustini verba contra
Julianum rursus objicere: Monstrabo tibi quòd tu
ipse sic aduersus Hereticorum damnabilem & nefanda
impetraris errorem, ut nullum talem patronum nec in
suis dilectoribus valeant invenire.

122 Ex his facilè intelligitur, Calvinum triplici
titulo facere Deum Authorem peccati. Primus
ac præcipuus, & qui cæterorum radix, & funda-
mentum est, sumitur ex eo quòd docuerit Deum
movere voluntatem hominis ad actus malos, so-
lùm spontaneè, & non liberè, ut jam satis mul-
tis ostendimus supra, & ipsemet apertè profite-
tur libro 2. Instit. capite 3. §. 5. his verbis: *Volun-*
tatem autem necessitate in malum trahi vel duci,
quamvis libertate abdicatâ, ostendit eos qui inter ne-
cessitatem & coactionem distinguere nesciunt, &c.
Supposito enim quòd Deus voluntatem mo-
veat ad actus malos & peccaminosos, eâ motio-
ne quæ indifferentiam voluntatis auferat, &
quæ voluntatem necessitet, evidenter sequitur,
malitiam & deformitatem peccati non posse in
voluntatem creatam, sed solùm in Dei motio-
nem reduci; quia voluntas motu solùm sponta-
neo mota & excitata, & carens indifferentiâ a-
ctuali, & potentiâ ad oppositum, non potest in
suos actus influere malitiam moralem, quæ sine
libertate indifferentiæ, & potentia ad opposi-
tum, subsistere nequit; ut in motibus primò pri-

mis, & actibus indeliberatis constat. Unde si qua
malitia moralis in ejus actibus reperitur, debet
in Deum ut in Authorem necessariò refundi. Si
ergo Calvinus alicubi negat, Deum esse Autho-
rem peccati, hoc solùm negat quoad verborum
sonum, & re ipsa rationem prædictæ causæ etri-
buit, eo ipso quòd docet voluntatem hominis ad
actus malos spontaneè solùm moveri, aut sibi
manifestè contradicit, cum hæc nullâ ratione
conciliari possint.

In eadem contradictione versatur Beza (quòd
Calvino in hoc errore adhaesit, ut testatur Va-
lentina supra citatus) dum in responsione ad Se-
bastianum Castellionem, de æterna Dei præde-
stinatione in refutatione secundæ calumniæ, hæc
scribit: *Querenda est virij origo in instrumentorum*
SPONTANEO, MOTU, quòd sit ut Deus iuste de-
creverit quòd illi iniuste fecerunt. At dices non potue-
runt resistere Dei voluntati, id est decreto, fateor, sed
non potuerunt, ita noluerunt. Verùm non poterant
aliter velle: fateor quoad eventum & energiam, sed
voluntatem Adami COACTA NON FUIT.
Hæc enim duo sibi invicem opposita sunt, homi-
ni malitiam actionis imputari, & ab ea abstinere
non posse, quia nemo peccat in eo quòd vitare
non potest.

Altera ratio est, quâ non potest Calvinus non
efficere Deum authorem peccati, quòd docuerit
ipsum movere voluntatem hominis ad actus ma-
los, motione morali, præcipièdo diabolo ut ho-
mines teneret & ad peccatum inducat; motio
nim moralis, cum non sit præcisiva, sicut motio
physica, non solùm ad entitatem & substantiam
actus, sed etiam ad ejus malitiam & deformita-
tem, secundariò saltem & indirectè, se extendit,
ut declarabitur Tractatu sequenti, disp. 8. ubi
de modo, quòd actus mali divinæ subjiciuntur
providentiæ, fusè agemus.

Tertiò Calvinus Deum fecit authorem pecca-
ti, eò quòd docuerit ipsum non solùm permitte-
re, sed etiam velle peccatum, non reduplicativè
ut malum est, sed quarepùs induit quandam ra-
tionem boni, seu ut est medium quoddam con-
ducens ad manifestationem suæ iustitiæ, vel mi-
sericordiæ, ut ex Valentina, his in rebus fide dig-
nissimo, & infirmam ad Hereticorum mente ver-
satissimo supra declaravimus. Unde juxta Cal-
vinum, Deus ad omne genus peccati, etiam cum
deformitate sumpti, comparatur sicut ille qui
ligit mendacium, alicujus commodi & utilitatis
causa honestatum; sic enim ille Hæreticus vult
Deum velle non solùm malum poenæ, sed etiam
culpæ, & ad istud etiam interdum hominem in-
vitare atq; stimulare, quatenus ad boni suæ ju-
stitiæ vel misericordiæ còducatur; ex hoc per-
versissimo errore, non alio ordine reprobationis
ad poenam æternam, quàm quòd prædestinationis
ad gloriam disponit, quia perinde cenfet ad re-
probi poenam Deum peccata ut media velle &
eligere, uti bona opera ad gloriam conducunt.

Ex quibus facilè intelliges, non minus vastum
Chaos inter nos & Calvinum jacere, quàm quòd
Abraham epuloni in clamabat, illum à Lazaro
distare & esse semotum: Thomistæ enim, nec do-
cent Deum movere voluntatem ad actus malos,
eâ motione quæ solam spontaneitatem relinquit,
adimatq; indifferentiam, & potentiam ad oppo-
situm, ut fateatur Adversarius, locis supra relatis
neque existimant Deum motione morali, id est
præcepto & suasionem, ad actus malos inducere;
aut ipsum velle peccatum, ut induit quandam
ratio-

rationem boni, & ut est medium quoddam A
conducens ad manifestationem suae iustitiae, vel
misericordiae. Nec denique eodem modo de re-
probatione, quod de praedestinatione loquuntur:
nam merita quidem volunt esse praedestinati-
onis effectus, non tamen peccata reprobationis,
sed duntaxat ipsorum permissioles: de quo in
Tractatu de praedestinatione. Unde quadruplex
ad minus Thomistas inter & Calvinum versatur
discrimen, quod tantum eos separat, quantum ab
errore veritas distat: quare non immerito Joan-
nes à S. Thoma Adversariorum argumentum *su-*
perius appellat, illa enim Thomistica & Calvi-
niana doctrina discrimina aded manifesta sunt,
ut nemo, nisi omnino barbatus, aut solidus, non
valeret percipere.

127 Ex his etiam Adversarii objectiones nedum
solvantur, sed etiam sponte liquefcunt, & in fu-
mum & atras resolvuntur. Patet enim discrimen
quod ex Belcario Episcopo, Metensi Joanne
à S. Thoma refert, nempe Calvinum dixisse,
Deum necessitate miseris ad iugum & c. num esse
verum & legitimum, sed etiam radicem & fun-
damentum ceterorum: error enim quod Calvi-
nus Deum facit autorem peccati, ut rivulus à
fonte promanat, ex alio quò asserit Deum mo-
vere voluntatem hominis, ad actus sive bonos si-
ve malos, solum spontaneè & non liberè, ut su-
pra ostensum est. Unde Tridentinum, ut erro-
rem illum penitus elideret, & in suo fonte &
principio praevocaret, sess. 6, can. 6. sic definit:
Si quis dixerit NON ESSE IN POTESTATE HOMO-
MINI, VIAS SUAS MALAS FACERE, SED MALA OPERA ITA UT BO-
NA DEUM OPERARI, NON PERMISSIVÈ SOLUM, SED ETIAM PRO-
PRIÈ & PER SE; adeo ut sit proprium eius opus non mi-
nus prodivo iude, quam vocario Pauli, Anathema sit.
Quibus verbis, Calvinum idcirco in fide errasse
ostendit, & Deum non minus malorum quam
bonorum actuum autorem fecisse, quod do-
cuerit non esse in potestate hominis vias suas
malas aut bonas facere: nimirum quia Deus ad
actus sive bonos sive malos spontaneè solum &
non liberè voluntatem hominis movet, nec po-
tentiam ad oppositum relinquit. Unde loco
supra adducto inquit: *Voluntatem necessitate in ma-*
lum trahi, quamvis libertate abdicata, ostendit eos qui
inter necessitatem & coactionem distinguere nesciunt.
Et Beza, qui Calvinum mordicus in hoc errore
adhæsit, ait ubi supra: *Quærendam esse vitii origi-*
nem in instrumentorum spontaneo motu &c.

128 Constat etiam ex dictis, optimum esse discrimen
à Patre Lemos adductum in Congregatione
de auxiliis, dum asseruit: *Errasse Calvinum,*
quia dixit Deum movere ad malum, sicut ad bonum,
quod nesciret distinguere inter actionem & entita-
tem, ut est entitas & actio, & inter peccatum: non
erraturum, si diceret concurrere Deum ad entitatem,
nullo autem modo movere ad peccatum. His enim
verbis, eximius ille Theologus, secundum &
tertium discrimen supra adductum insinuat:
nimirum quòd Calvinus erraverit, & Deum fe-
cerit autorem peccati. Tum ed quod docue-
rit ipsum movere voluntatem hominis, motione
moralis, ad actus malos, sicut ad bonos, præci-
piendo diabolo ut homines tentet, & ad pecca-
tum inducat: Tum etiam, quia existimavit,
Deum velle non solum solum malum poenæ, sed etiam
culpe, quatenus aliquam rationem boni condu-
centis ad manifestationem divinæ iustitiæ vel
misericordiæ induit, subindeque intrinsecam
entitatem & deformitatem peccati non distinguit, sed

utramque in Deum ut Authorem retulit.

Nec valent Calvinii testimonia quæ P. Anna-
tus in contrarium objicit. Tum quia id quod his
locis Calvinus astruit, in aliis supra à nobis ad-
ductis penitus destruit. Tum etiam, quia id non
potest stare cum eo errore, quò asserit Deum ad
actus sive bonos, sive malos, spontaneè solum
movere, ut supra ostensum est. Addo, hæc loca
facile posse exponi, dicendo cum Valentia supra
citato, quòd quando Calvinus ait Dei voluntatem
nunquam tendere in malum, nec velle homi-
num malitiam; solum intendit Deum eam
non velle per se, & quatenus formaliter habet
rationem mali; sed per accidens tantum, & in-
quantum induit rationem boni, seu medii ad ma-
nifestationem suæ iustitiæ, vel misericordiæ
conducentis. Et mirum est, quòd Adversarius ad
hoc non adverterit, & Calvinum ab eo errore
absolvere, atque, ut ita dicam, Æthiopem illum
lavare tentaverit, ut in Thomistas vehementius
involveretur, eorumque doctrinam ut Calvinia-
nam traduceret. Sed certè operam & lixivium
perdidit: scriptum est enim Jeremiæ 13. *Nam-*
quid Æthiops potest mutare pellem, aut Pardus varie-
tates suas? Videat ergo æquus Lector, & judi-
cet, an non verisimile sit quòd refert Joannes à
S. Thoma, Cardinalem Perronium, auditis his
quæ P. Lemos de doctrina Calvinii exposuit,
tacuisse, & annuere visum. Nihil enim verius,
quam errasse Calvinum, quòd non solum entita-
tem, sed etiam malitiam peccati in Deum ut
autorem reduxerit.

Ex dictis etiam liquet, quàm frivola sit Ad-
versarii ratio, supra relata; facile enim
respondetur, modum quò Calvinus docet Deum
concurrere ad malas actiones, tria superaddere
ad eum quem Thomista admittunt, nimirum
necessitatem absolutam, & excludentem indif-
ferentiam actualem, seu potentiam ad opposi-
tum; motionem moralem ad entitatem actus
peccaminosi; volitionem peccati, ut induit ali-
quam rationem boni, & habet rationem medii
conducentis ad ostensionem divinæ iustitiæ, aut
misericordiæ, ut supra ostensum est.

Nec obstat quòd Amesius & Molinæus, sen-
tentiam Thomistarum amplectantur; illi enim,
& multi alii ex Calvinistis, errorem Calvinii, ut
fœdum & execrandum, ejuratunt, ut supra ex
Valentia & Becano visum est. Utinam in aliis
etiam fidei controversiis à Calvinii doctrina ab-
horrent, & Scholæ Thomisticae adhererent,
non longè essent à regno Dei. Utinam etiam So-
ciniani & Arminiani, in quæstionibus de gratia
& libero arbitrio, in Scholâ Didaci Alvarez au-
diissent: in ea certè non didicissent Semipelagia-
nismum, quem inter polarunt; nec femina fidei
& gratiæ in nuda natura collocarent, neque gra-
tiam naturæ pedisequam facerent; aut eam,
quantum ad efficaciam & usum, libero arbitrio
subjicerent, ut supra ex Francisco à S. Augustino
vidimus.

ARTICULUS VIII.

Depulsio Jansenismi.

Liberius interdum aliqui familiaribus, aut ea-
rundem partium studio conjunctis insur-
rant, Thomistas in eodem cum Jansenio luto hæ-
rere; ac majori arte aut dolo alii, dum toto
impetu

impetu, totisque viribus in Jansenium ferri simulant & videri volunt, obliquè & per latus Thomistas petunt; & sibi viam parant, ut quod animo diu meditantur, aliquando palam faciant, & fidem non ægrè reperiat cujus toties periculum fecerint, aut gustum aliquem dederint; Thomistas à Jansenii sententia, nec quantum latus unguis est, in diversum abire. Sed dum eorum artes, quæ nos minime latent, ridemus, & fidei ac Scholæ nostræ doctrinæ securi, expectamus ut ab his latebris in apertum veniant; interim Catholicam de decretis & auxiliis per se efficacibus Thomistarum sententiam, à Janseniana doctrina discrepare plurimum, nihilque eum ea habere commercii, breviter demonstrandum suscipio.

131 In primis, Cùm juxta Patrem Annatum, & alios Societatis Theologos, qui contra Jansenium scripserunt, idem sit, in quæstione de gratia efficaci Jansenii & Calvini error: omnia quæ hucusque adduximus ad probandum Thomistas differre à Calvino, pariter demonstrant eos differre à Jansenio; & Pater Annatus pugnantia scribit, dum eos Calvinistis implicat, & à Jansenianis sejungit.

132 Deinde, Idem author locis supra adductis varia Jansenium inter & Thomistas assignat discrimina: nam in libro de libertate incoacta contra Apologiam Jansenii cap. 2. §. 4. hæc scribit: *Inde processit error Jansenii, quod putaverit se eodem modo philosophari posse quod Thomista, cum tamen diversissima sint eorum principia: nam Thomista cum vitricæ concupiscentiæ verbis gratiâ ponunt sufficientem gratiam ad resistendum, nec putant quidquam requiri in alteratro casu, quod habeat rationem principii & virtutis activæ, & ideo dicere possunt similitudinem esse potentiam ad utrumlibet oppositorum immediatè ac proxime; neque unquam sensum compositum & divisum sic explicuerunt, ut dicerent voluntatem posse unum in sensu composito, & in sensu diviso, hoc est successive, atque ex hypothese quod sit mutatio in prærequisitis, posse alterum, Nunquam Thomista ita sensum illum compositum & divisum explicuerunt.*

Et contra Commentatorem cap. 2. §. 1. *Quem invenient Jansenianæ inter Thomistas, qui concedat ita necessarium esse quoddam exercitium consensus quem voluntas præbet motioni gratiæ, quandiu illa inchoaret, quomodo necessarius est amor beatificus, quandiu durat visio? Quem invenient qui dixerit voluntatem divinam gratiâ prædeterminatam, carere proximâ ad dissentiendum potentiâ? Quem dabunt qui distinctionem sensus compositi & divisi sic interpretetur, ut sensus sit, voluntatem à Deo motam posse dissentire, quandiu illa motio aberit, & advenerit alia? Quibus verbis tria inter Jansenium & Thomistas assignat discrimina, quæ ex supra dictis patent. Item in libro Gallico idiomate scripto, cui titulus est, *La conduit de l'Eglise*, parte 2. decem & octo doctrinæ Thomisticæ à Janseniana differentias indicat, & elegantè ac eruditè prosequitur. Qui plura cupit legat librum à Patre Bernardo Guiart, Doctore Parisiensis editum, etiam hunc titulum præfixit: *Discrimina doctrinæ Thomisticæ à Janseniana*. Legat etiam librû P. Baronii de libertate humana & gratiâ divina, disp. 1. §. 3. ubi conferendo doctrinæ Thomisticæ & Jansenianæ principia, validissimè repellit fictitium illum cum Jansenio consensum, quem Theophilus Raynaudus in libro contra Cyriacos fingulis Diatribis, ac penè paginis nobis objicit.*

A Tertiò, Thomistarum doctrinam de gratia per seipsam efficaci, nihil cum Janseniano dogmate habere commercii, ex eo patet, quod Innocentius X. post editam adversus quinque Jansenii propositiones Constitutionem, scriptis vivæ vocis oraculo declaravit, se non intendisse doctrinam de gratia per seipsam efficaci, directè, vel indirectè attingere, sed id duntaxat definire, in quo Thomista & Jesuitæ conveniunt, ut ingenue fateatur P. Annatus, in libro cui titulus est, *Cavilli Jansenianorum*, pagina 29. ubi hæc scribit: *Id in quo convenimus (Thomista & Jesuitæ) sancit Pontifex; id in quo disidemus, disputatæ nostræ reliquit. Sed est, inquis, necessaria consequentia à positione illorum principiorum, ad negationem gratiæ prædeterminantiæ? Respondeo hoc inter nos disputari, an scilicet necessaria sit illa consequentia; nobis videtur necessaria, illis non videtur. Viri melius sentiant, nondum definitum est. Vicerint illi qui suam sententiam melius probaverint, meliusque defenderint. Atque hoc est Pontificem attingere noluisse controvertendam inter nos & Thomistas disputatam de gratia per seipsam efficaci. Et reverà ab hoc alienam penitus fuisse mentem Pontificis, non solum plura vivæ vocis oracula testantur, sed etiam decretum ab ipso editum in Congregatione generali Sanctæ Inquisitionis, habita die 23. Aprilis anni 1654. quò declaravit se celeberrimam illam de gratia per se efficaci controvertentiam, in eodem in quo erat in Congregatione de auxiliis statu relinquere; sancitque in ea quæstione debere observari decreta Pauli V. & Urbani VIII. quæ strictissimè prohibent, ne quis sententiam affirmanti vel neganti gratiam per se efficacem, aliquam erroris notam inturatur.*

C Sanctissimus etiam Pontifex Alexander VII. qui feliciter Ecclesiam regit, doctrinam de gratia per se efficaci, sanam & catholicam esse declaravit Brevi dato Romæ die 26. Julii anni 1663. & ad Venerabiles Archiepiscopos & Episcopos Regni Galliæ directo. Cùm enim quidam articuli, doctrinam gratiæ per se efficaciæ, in eo sensu quò in Schola Thomistarum docetur, continentès, ab illustrissimo & eruditissimo viro, Domino Gilberto de Choiseul, Convenarum Episcopo, ad ipsum fuissent transmissi, gratulatus est Pontifex Prælati Gallicanæ Ecclesiæ, quòd eorum exemplo, consilio, & operâ plures ad saniorè doctrinam fuissent inducti. Verba Pontificis sunt.

Venerabiles Fratres, salutem, & Apostolicam benedictionem. Ut nulli vestrum incomptum esse quantà sollicitudine Innocentius X. felicis recordationis Prædecessor noster, Jansenianam hæresim radicatus evellere conatus fuerit; quantà nos ipsi curâ & instantiâ idem propositum indefinenter prosequi non destiterimus: ita nobis probè comptum est, atque perspectum, quàm indefesso studio plerique vestrum Constitutiones Apostolicas in Jansenii causa editas executioni mandari procuraverint. Illud autem non mediocri gaudio animum nostrum persudit, quòd litteris ex Gallia recens allatis, accepimus illorum in dies crescere numerum, qui rectè sapiunt; præfatis Constitutionibus sese ultro submittentes; illorum verò decreta, qui à veritate auditum avertunt, & variis inanum interpretationum argumentis decipiunt, Decretis Apostolicis resurgant. Is fuit egregius sanæ laborum vestrorum fructus, maioris scilicet & prioris partis, ut vultis, sique caterorum nomine Primarii, exemplo vestro, consilio, & opera AD SANCTI-REM

REM DOCTRINAM INDUCTI, ea qua par A
estur credimus, animi bene, sese paratissimos exi
biturum ad illa omnia praestanda, qua ipsi a Sede A
postolica praescribentur.

Articuli vero illustrissimo Convenarum E
piscopo oblatis, & per eundem ad Summum
Pontificem transmissi, isti sunt.

I.

Cum ex sancti Augustini sententia, quam tota san
cta Thoma Schola defendit, gratia efficax volun
tatem inanimabiliter & infallibiliter, & determi
nata, vi divina motionis flectens & determi
nans, ut singulos Christiana pietatis actus necessaria
fit, necesse est, ut vel oremus, sicut oportet,
ut in ea operetur ut oremus, nobisque interpellan
do, ut oremus, inspirat affectum, nec ut Dei mandata
sermo, nisi cum illa facit ut in eius praeceptis ambu
lemus, nec demque ut inimici tentationes superemus,
nisi cum nobis victoriam largitur. Et tamen cum non
tamquam in tentationibus succumbant, & in varia
pauca prolabantur, etiam cum illa vitare imperiecte
ac rem se volunt atque cogitant, manifestum est in
se in illis imperiecte ac remissa voluntatis statu, vitio
hinc suo mandatum violantibus, efficacem illam & vi
dentem, qua praesente nunquam vincimur, gratiam
non adesse.

De his ergo iustis, quibus illa magna non adest gra
tia, sicut parva & imperfecta non desit, vere utrum
que dici potest, & potuisse illas Dei mandata servare,
tentatione resistere, eosdemque alio sensu non po
tuisse. Poterunt enim prorsus: quia non solum liberi
arbitrii virtutem & gratiam habitalem habuerunt,
sed etiam gratiam actualem, qua sufficiens dici potest,
Thomistarum sensu, qui gratia per se efficaci neces
sariam supponit.

At quia absente gratia efficaci, nunquam conringit
ut voluntas sicut oportet tentationi resistat, constans
quod est apud Thomistas dogma, gratiam sufficientem ab
efficaci separatam, non complecti omnia ad pro
agendum necessaria: ideo usitatis sima Scripturis, Patribus
quae locutione, & Thomistis omnibus probata, hoc sensu
dici potest, iustos illos eiusmodi sufficienti gratia in
structos, tentationi cui succubuerunt resistere non po
tuisse: quia minimum eiusmodi potestatem non habue
runt, qua complecteretur omnia ad agendum necessa
ria, cum gratiam efficacem, ad agendum utique neces
sariam, non habuerint.

Quare cum dicimus nos sine gratia per se efficaci
non posse agere, id hoc non sensu intelligimus, eum cui
desit gratia illa per se efficax, non habere omnia qua
requiruntur ad actu agendum.

II.

Gratia interior duplex est: alia efficax, qua semper
producit illum effectum ad quem impellit voluntatem:
alia inefficax, qua voluntatem excitat ad effectum
quem non producit.

Prior gratia ea est quam simpliciter proprie, & ab
solute efficacem Thomista vocant: huic resisti quidem
semper potest, ut idem docent, at nunquam ita resisti
tur, ut effectus illi privetur, ad quem impellit volun
tatem: quod alia verbis exprimitur, ut resisti posse di
cant in sensu diviso, non autem in sensu composito.

Secunda autem ea est quam tum excitantem, tum
inefficacem, tum sufficientem, id est significans ver
bis, vocant: huic vere resisti ac renititur voluntas,
eamque effectus privat ad quem excitat, & ad quem
potestatem largitur, superius explicato Thomistarum

sensu sufficientem. Potest quidem illi voluntas consen
sire, nec tamen, si absit gratia efficax, nunquam consen
sit: non defectu antecedenti potestatis, sed libera sui
ipsius in oppositum determinatione.

Sed quavis illa gratia per se spectata, effectu illo
careat ad quem tendit, ad quem voluntatem excitat,
& ad quem per antecedentem Dei voluntatem desti
natur, adeoque falsum sit hoc sensu omnem Christi gra
tiam semper habere eum effectum quem Deus vult, si
tamen spectetur ut cum absoluta Dei voluntate con
iuncta, merito hoc sensu efficax dici potest, quia semper
id in corde hominis operatur, quod Deus absolutam vol
untate intendit. Certum est enim apud Thomistas, au
xilium sufficiens respectu unius actus, semper esse effi
cax respectu alterius, ad quem efficiendum decreto ab
soluta divina voluntate destinatur: adeoque apud illos
omnis gratia est efficax alicuius effectus, eius nimirum
ad quem proxime ordinatur, & Deus absolutam volun
tate intendit, iuxta illud Isaia: Verbum quod egre
ditur de ore meo, non revertetur ad me va
cuum, sed faciet quaecumque volui.

III.

Ad merendam & demerendum in statu natura laps
se, non sufficit libertas a coactione, sed requiritur liber
tas a necessitate: quamvis enim gratia per se efficax
infallibiliter & inseparabiliter voluntatem ad agen
dum determinet, atque ita nunquam voluntas illi actu
dissentiat, non tamen inducit necessitatem, quia non
tollit dissentendi potestatem. Est ergo perpetuo in ho
mine lapsa illud quod Thomista statunt activa indis
ferentia genus, quam proximam dicere nihil vetat,
dummodo ab hoc verbo semoveas illum sensum, ut vo
luntas per efficacem gratiam mota credatur nunc con
sentire, nunc dissentire: sive quod idem est, nunc actua
lem consensum, nunc vero ad aequalem dissensum, cum e
iusmodi gratia componere.

IV.

Tantum abest ut Semipelagiani ideo haeretici fue
rint, quod dicerent gratia nos consentire & dissentire
posse, ut potius certum & minime dubium sit, eumcum
que gratia, etiam efficaci, resisti posse: id est cum qua
cumque gratia simul remanere activam, atque, ut su
pra dictum est, proximam dissentendi potestatem: sicut
actu, ut etiam supra dictum est, nunquam efficaci gra
tia dissentiat.

V.

Gratuita praedestinationis doctrina maximam iure
merito apud omnes Scholas Catholicas auctoritatem
obtinere: huius autem doctrinae hac summa est, ab om
nibus eius defensoribus recepta: solis electis, si spectetur
non antecedens, sed absoluta & efficax Dei voluntas,
salutem aeternam absolutam Dei decreto destinatum esse
eam ea gratiarum ac beneficiorum serie, quibus certis
sime liberantur, quicumque liberantur: quorum bene
ficioium utique praecipuum est perseverantia donum,
quod nemo proprium esse praedestinatorum insciatur:
hinc sequitur Christum, cuius absoluta voluntas pater
nae semper conformis exiit hoc decretum, nec preci
bus, nec morte sua simpliciter & absolute mutare vo
luisse: Itaque solis illis absolute & efficaciter promere
ri voluit salutem aeternam, & perseverantia donum,
quos sibi a Patre datos & de manu sua a nemine rap
tam iri in Evangelio dicit. De his capitibus apud om
nes gratuita praedestinationis defensores convenit: qui
bus ea tantum Christi mortis omnibus impense genera
bitas excluditur, qua collata omnibus hominibus asse
runtur gratia ita sufficientes, ut praeterea efficacem ad
volendum seu operandum non requirant.

Sed

sed hac opinione dempta, nihil obstat, imò prorsus veritati consentaneum est, dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, ac sanguinem fuisse, tum quia antecedenti voluntate salutem omnium voluit, tum quia sufficiens pro omnibus precium obtulit. Falsum autem est, & hæreticum, dicere Christum pro salute duntaxat prædestinatorum mortuum esse, cum multis reprobis, omnibusque adeo iustificatis gratias tradita à Thomistis notione sufficientes meruerit, quibus ad salutem pervenire possent; quamvis nemo in bene utatur, & in accepta iustitia perseveret, nisi uberioribus illis & efficacibus auxiliis adjuvetur.

ARTICULUS IX.

Ex Adversariorum testimonio ostenditur, doctrinam Thomistarum, nihil habere cum Janseniana commercii.

Cum teste Novatiano cap. 13. de Trinit. firmum sit genus probationis quod ab Adversariis sumitur, ut veritas etiam ab ipsis inimicis veritatis probetur, non potest melius aut manifestius ostendi, doctrinam Thomistarum de decretis & auxiliis per se efficacibus, nullum cum Janseniana habere commercium; quam referendo plura Adversariorum testimonia, quibus id ita ingenue profitentur, ut eos conductos crederes in patrocinium & defensionem Thomistarum.

In primis enim P. Annatus, unus ex præcipuis ac illustrioribus Molinæ ac scientiæ mediæ defensoribus, librum Romæ edidit, cui hunc titulum præfixit: Jansenius à Thomistis gratia per se ipsam efficacis defensoribus, condemnatus, circa quinque propositiones quæ Romæ examinantur, ipsūque his verbis inchoavit. Janseniani Theologi, seu ut errorem tegant, seu ut in eo periculo in quo versantur, Patres Dominicanos habeant præcipuos, adulatores quædam simulatione fingunt pugnare se tantum pro gratia physice prædeterminante, quam vocant gratiam per se ipsam efficacem; nec aliud spectare, quam ut sartorectia sit illa doctrina, pro qua tanta contentione disputatum est, sub duobus Pontificibus, in Congregationibus de Auxiliis; & quia dicuntur id aliquibus persuasisse, interesse puto tum communitatis boni veritatis, quam omnes querimus, tum private Thomistarum dignitatis, autoritatisque, quam non expedit in censura damnabilium sententiarum implicari, ut omnes intelligant, præcipuos defensores gratiæ physice prædeterminantis, & qui causam illam ardentius egere circa tempora disputationum, contraria omnino posuisse principia, principis Jansenianis, quod ut spero, Lector adeo perspicue intelliget, ex oppositione doctrine illorum Thomistarum, ad quinque propositiones Jansenii, ut non dubitem, quin mecum dicitur sit, eos quæ tam facile sibi parantur imponi à Jansenistis, alterutram necessariò Theologiam necesse nempè vel Thomisticam, vel Jansenianam. Deinde toto illo opusculo, varia Thomistarum profert testimonia, quibus evincit Thomisticam doctrinam à Janseniana discrepare plurimè, nihilque adinvicem habere commercii. Id ipsum disertè declarat in libro de libertate incoacta, in libro contra Bajanos, & in opusculo, cui titulus est: Informatio de quinque propositionibus ex Jansenii Theologia collectis, ac demum in libro quem nuper edidit, & cui hunc titulum præfixit, La conduite de l'Eglise, in quo decem & octo Thomistas inter & Jansenianos insinuat discrimina.

Unde plurimum illi debet Schola Thomistica quod eam à Janseniana se junxerit; sed plus deberet, si eadem sinceritate, & æquitate, illam nihil cum Calvinistis affinitatis & commercii habere fateretur: nec solum in hoc Scholæ Thomistica, sed & sibi ipsi, ac veritati confiterer, cum (ut supra annotavimus) Thomistæ non possint à Jansenianis distrabi, nisi pariter à Calvinistis se jungantur.

Quantum etiam Thomistæ à Jansenio & Jansenianis dissent, disertè declarat nuperimus, ac celeberrimus Societatis scriptor, P. Stephanius Dechamps, libro 2. de hæresi Janseniana, disp. 6. cap. 9. his verbis: Glorientur licet Jansenianis, tot se nuperi dogmatis patronos habere, quot physica prædeterminationis defensores exierant, verè tamen mihi videtur esse diciturus, nullos huic doctrinæ insensiores reperiri, quam qui post natam Calvini hæresim, ex S. Dominici ordine, aliisque eiusdem sacramenti Theologia, maioris eruditionis & ingenii laude floruerunt. Adduciturque sigillatim eos, & eorum dicta. Et disp. 3. cap. 3. Quam invidiosè (inquit) novi dogmatis fautores queruntur, per Jansenii latius unversam S. Dominici familiam peti! Quam impertinè ratiunt eandem esse utriusque causam, nec solum Tridentina Synodi fulminibus percuti posse, quin ipsam physica prædeterminationis assertores omnes ambulantur! Hoc in circulis apud imperitos & mulierculas deblaterant; hoc in publicis Doctorum concertationibus urgent acerrimè; hoc in libellis, quos tam frequentes emittunt in lucem, magno verborum apparatu ac pompâ cum omnibus expostulant, ut istud tamen falsitatem omnem superat, & ab iis cum stomacho ridetur, quibus utraque opinio nota est atque perspecta.

Similia habet P. Martinius in Anti-Jansenii paginâ 708. ubi hæc scribit: Hanc esse Thomistarum & Jesuitarum causam qui dicunt, errant, vel ipsi Thomistis iudicibus. Nulla est ex illis quinque propositionibus ad summum Pontificem missis, ut eas spirituali censura à notare dignetur, quam duo illi Ordines non damnent, & Censurâ dignam iudicent; nulla, cuius oppositum sibi certam esse non profiteantur: nulla denique, quam utriusque familie Theologi, quotquot de rebus scripserunt, non graviter insectati sint. Item paginâ 131. proficitur gratiam efficacem quam docent Thomistæ, non necessitate voluntatem, sicut eam quam admittit Jansenius: Si falsum est (inquit) D. Augustinum docuisse gratiam necessitate voluntatem, & amissam esse libertatem indifferentiæ, consequens est, iuxta confessionem Adversarii, sententiam de electione & reprobatione independentem à præscientiâ operum, esse alienam à mente D. Augustini. Atqui evidens est, ut alibi ostendimus D. Augustinum non ita docuisse; ut neque ullum alium Doctorem Catholicorum ante Jansenium: ne ipsos quidem assertores physica prædeterminationis, qui nihilominus volunt gratiam non inferre necessitatem voluntati, sed salvam manere libertatem indifferentiæ, quæ non perit per peccatum originale, detestanturque doctrinam contrariam, ut errorem Eutheri in libro de servo arbitrio, & Calvinii libro 2. Infit cap. 2. & 3. damnatum à Tridentino sess. 6. cap. 5. & can. 4. & 5.

His adjungo Scubrochium in notis in primam Pauli Irenæi disquisitionem, ubi illi respondens, hæc habet: Multa effundis, vel effusis absque & heterodoxa, v. g. Jansenium rectè sensisse, ac anam duntaxat gratiæ efficacis assertionem ab illo astrui: Thomistica, inquit, falleris ex ipsius Jansenii confessione, At (inquit) Innocentius &

pro voce oraculo, & scripto, declaravit, se questio- nem de auxilio non attingisse. Sed quid hac ad errores & hereses Jansenii? frustra enim Thomistis vestris partibus accensere, qui vos ut damnatos hereticos respiciant. Et infra. Jesuita rem suo modo explicant, Thomista suo: utroque licito, & Catholico. Vos neutrum sequuti estis: non Jesuiticum, quem horretis: non Thomisticum, quia Thomista constantiter asserunt errare Jansenium, & ab ipsis non stare: Calviniana igitur modum tenetis, ac proinde prorsus here- ticum.

139 Non est etiam prætermittendus Martinez de Ripalda: Ille enim Tomo adversus articulos Michaelis Baii, à Pio V. & Gregorio XIII. damnatos pluribus in locis asserit, longè diver- sam esse Bajanos & Thomistarum doctrinam, utraque Bajanos, seu Jansenianos, in sui tutelam eos sibi patronos advocare. Nam libro 2. disp. 14. sect. 7. sic ait: Falluntur aperte, qui asserunt physica prædeterminationis à Baianis non differre, & fallunt Baiani volentes persuadere suam doctrinam sententia non esse diversam. Quod manifestum erit productis in lucem discriminibus, quibus curam sententia à Baiani discedit. Et mox quatuor inter Bajanos & Thomistarum doctrinam assignat discrimina, inter quæ secundum præcipuum est, quod Baiani ingenue admittunt per gratiam induci necessitatem antecedentem ad operan- dam, & eam non repugnare libertati, quia libertas sibi repugnat coactioni, atque violentie. Prædeter- minatoris verò renuunt admittere induci per gratiam esse eam necessitatem antecedentem, sed solam con- sequentem; libertatique asserunt contrariam, non solam coactionem, sed etiam antecedentem necessita- tem. Quippe potestus antecedens agendi bonum à Bai- anis solum asseritur constituta per gratiam intrinsecè efficacem, & determinantem ad agendum inevitabi- li necessitate voluntatem. A Prædeterminatoribus ve- ri asseritur constituta per gratiam sufficientem & in- differentem ad non agendum scilicet à gratia intrin- secè efficaci, que non pertinet ad posse agere, sed ad actuali actionem; quia Deus munus & effectus for- malis non est reddere arbitrium potens, & sufficiens operari bonum, sed applicare & facere ut eius potestus & sufficientia reducatur ad actum. At necessitate antecedenti ad consentiendum scelus, rectius possunt Prædeterminatores tueri potestatem liberam dissen- tiendi gratia, quam Baiani cum necessitate antee- dens consentiendi, potestatem dissentendi removeat; necessitas enim consentiendi dissuadet potestatem dissentiendi; ubi enim potestus dissentiendi est, non vi- detur esse consentiendi necessitas. Item disp. 15. sect. 15. referit plurimum Thomistarum testimonia, quibus indifferentiam ad libertatem necessa- riam esse asserunt, tandemque sic concludit: Ex his constat Baianos à Thomistarum sententia distare in tradenda definitione & conditione libertatis. Quippe Thomista constantissime tuerunt, libertatem non posse cum necessitate antecedenti componi, & vindica- re indifferentiam potestatis ad utrumque, demptaque potestate ad utrumque indifferenti, adimi liberta- tem. Baiani verò, libertatem cum necessitate ante- cedenti coniungunt, & indifferentiam potestatis ad utrumque, necessariam ad libertatem; instanter ex- pediant, & absque potestate ad utrumque indifferen- ti, voluntatem humanam mereri & demereri posse, tuerunt; nec ad hanc libertatem aliam conditionem desiderant, quam voluntariam & spontaneam, qua- lis competit dilectioni necessaria Dei. A quo Thomi- sta procul recedunt. Unde frustra Baiani in sui tutelam eos sibi advocant Patronos.

Tom. I.

A Denique ejusdem veritatis testem appello illusterrimum Caramelem, Satrianensium, & Campaniensium Episcopum: ille enim in Theo- logia fundamentali cap. 1. fundamento 1. respon- dens ad primam objectionem, sic ait: Ad primam respondeo, assignando disparitatem inter Thomistarum & Jansenistarum opinionem; illa enim est probabilis- sima, & ut talis ab Ecclesia sapientissime approbata: hæc autem à multis Pontificibus reiecta, & tandem ab In- nocentio X. hæresos condemnata: & hoc sufficit, ut altera defendatur, & altera non defendatur. Et in- fra Theli 3. notabili 2. Janseniani (inquit) non debent accenseri Thomistis, isti enim (etiam quando loquuntur sepe sepe) negant in sensu diviso neces- sitatem, quod probabiliter sufficit ut salvetur libertas. At Janseniani in omni sensu necessitatem protrudunt, & re sublata, retinent merum libertatis vocabulum. Tantam ergo habentes impositam nubem tes- tium, nemo prudens & sapiens potest Thomi- stis Jansenium obijcere, cujus præcipua in decursu hujus operis fundamenta convellemus; & totam ferè Jansenii doctrinam, Thomisticæ Scholæ principiis repugnare demonstrabimus. Interim placet hic brevem tabellam exponere, ex qua quinque propositiones ab Innocentio X. proscriptas, fuisse pariter à D. Thoma tribus ante sæculis damnatas, manifestum erit.

ARTICULUS X.

Quinque propositiones à Summo Pontifice In- nocentio X. damnatae, iuxta doctrinam D. Thomæ.

PROPOSITIO I. Aliqua Dei præcepta hominibus iu- stis, volentibus, & conantibus, secundum præsentis quæ habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, quæ possibilia fiant.

D. Thomas qu. 24. de verit. art. 14. ad 1. Illud quod præcipit Deus, NON EST IMPOSSIBILE HOMINI AD SERVANDUM. Quodlibeto 2. art. 6. Nullus tenetur ad hoc quod est supra vires suas, nisi per modum quod FIT SIBI POSSIBILE. In 2. dist. 28. art. 3. in 1. argumento sed contra, Hieronymus ait: Quæ Deum dicit PRÆCIPERE IM- POSSIBILIA, anathema sit. Et in 2. argumento. Deus non est magis crudelis quam homo: sed homini imputatur in crudelitatem; si obliget aliquem per præceptum, AD ID QUOD IMPLERE NON POTEST: Ergo hoc de Deo nullo modo est estimandū.

PROPOSITIO II. Interiori gratia in statu naturæ lapsa nunquam restituitur.

D. Thomas primè ad Thessalonicenses cap. 5. lect. 2. Aliquis dicitur extinguere spiritum in se, vel in alio, cum alius aliquid boni ex fervore Spiritus sancti vult facere, vel etiam cum aliquis bonus motus in ipso surgit, ET IPSE IMPEDIT: Actorum 7. Vos semper Spiritui Sancto resististis. Quibus ver- bis aperte agnoscit S. Doctor, in statu naturæ lapsæ gratiam aliquam interiorem moventem, cui resistitur. Similiter aliis in locis admittit auxilium quod homo non utitur, & quod in vanum recipit: ait enim 2. ad Corinth. cap. 6. lect. 1. Quicumque GRATIA RECEPTA NON UTILITUR ad vitandum peccata; & consequen- dam vitam æternam, hic gratiam Dei in vanum recipit, Et 1. 2. qu. 106. art. 2. ad 2. Si quis post acce- ptam gratiam novi Testamenti peccaverit, maiori pena est dignus, tanquam maioribus beneficiis ingra- tus.

ius, & AUXILIO SIBI DATO NON UTENS. A

142 Propositio III. Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

D. Thomas qu. 6. de malo, quæ est de electione humana: Respondeo dicendum, quod quidam posuerunt, quod voluntas hominis ex necessitate moveatur ad aliquid eligendum, nec tamen ponebant quod voluntas cogereetur; non enim omne necessarium est violentum &c. Hac autem opinio EST HÆRETICA, TOLLIT ENIM RATIONEM MERITI ET DEMERITI, in humanis actibus; non enim videtur esse meritum, vel demeritum, quod aliquis sic ex necessitate agit, quod vitare non possit. Quod nihil clarius & exprelius dici potest.

143 Propositio IV. Semipelagiani admittebant preventis gratiæ necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

D. Thomas quodlib. 1. art. 7. ad 2. Deus movet omnia secundum modum eorum, & ideo divina motio à quibusdam participatur, cui necessitate, à natura rationali cum libertate, propter hoc quod virtus rationalis se habet ad opposita; & ideo sic Deus movet mentem humanam ad bonum, quod POTEST HUIC MOTIONI RESISTERE.

144 Propositio V. Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem sudisse.

D. Thomas 1. ad Timoth. 2. lect. 1. Christus Iesus est mediator Dei & hominum, NON QUORUNDAM, sed inter Deum & OMNES HOMINES, & hoc non esset, nisi vellet omnes salvare. Nam voluntas Dei circa hominum salutem, & voluntas Christi mortem suam offerentis, & per eam media ad salutem sufficientia omnibus præparatis, sunt parallelæ, & sibi mutuo correspondent. Unde idem S. Doctor super caput 1. ejusdem Epistolæ, lect. 1. ait quod per illam voluntatem Deus omnibus proposuit salutis præcepta, consilia, & remedia. Et in 1. dist. 46. qu. 1. art. 1. huius voluntatis effectus, est ipse ordo in finem salutis, & promoventia in finem, tam naturalia, quam gratuita. Et super cap. 12. Epistolæ ad Hebræos lect. 3. Deus vult omnes homines salvos fieri, & ideo gratia nulli deest, sed omnibus, quantum in se est, se communicat. Similiter 3. contra Gentes cap. 159. Deus quantum in se est, paratus est omnibus dare gratiam, vult enim omnes homines salvos fieri.

DISPUTATIO VII.

De Ideis Divinis.

Ad questionem 15. D. Thomæ.

Postquam D. Thomas latè differuit de scientia Dei, breviter discurrit circa divinas ideas: id est circa exemplaria creaturarum, quæ intellectus divinus intra se habet, quæ pertinent ad ejus scientiam practicam. Cui etiam ordini inhærentes, post tractatum de scientia Dei, agimus in hac ultima disputatione, de ideis in mente divina existentibus, de quibus quatuor tantum discutienda occurrunt. Primum est, an sint ideæ in mente divina? Secundum, quid

illæ sint, & per quid formaliter in ratione ideæ constituantur? Tertium, an idea in Deo sit unica vel multiplex? Quartum, an Deus habeat ideas omnium creaturarum? Circa primum & secundum fit

ARTICULUS I.

An & quid sint idea in mente divina existentes?

§. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententia.

Notandum primò, Ideam sic rectè definitur, Idea est forma obiecta intellectui, intra ipsum existens, ad quam afficiens artifex operatur. Explicatur breviter hæc definitio. Idea forma appellatur: nam teste D. Augustino lib. 83. quæstionum, quæst. 46. & D. Thomæ hic art. 1. & quæst. 3. de veritate art. 1. idea græcè, latine forma dicitur, obiecta intellectui, ad differentiam habituum, & specierum intelligibilium, quæ non habent rationem obiecti intellectus, sed principii intellectiois. Intra ipsum existens, ad differentiam externorum exemplarium, ad quæ artifex respicit in suis operationibus. Denique additur, ad quam afficiens artifex operatur, ad differentiam formarum naturalium: non enim dicimus, quod forma hominis generantis sit idea vel exemplar hominis generantis, inquit D. Thomas de verit. quæst. 3. art. 1. Nam licet agentia naturalia producant effectus sibi similes in forma, non tamen operantur respiciendo illam. Pro cuius majori evidentiâ,

Notandum secundò ex eodem D. Thomæ qu. 3. de veritate art. 1. Triplicem posse dari formam alicujus: unam quæ dicitur forma ex qua: aliam quæ vocatur forma qua; & alteram quæ forma ad quam denominatur. Forma ex qua est illa quæ intrinsecè totum componit, & ex qua compositum constituitur. Forma à qua illa est, à qua ut ab agentis principio effectus egreditur. Forma vero ad quam illa dicitur, ad cuius similitudinem effectus producitur, & ad quam respiciens artifex operatur; & hæc est forma exemplaris, ad cuius similitudinem aliquid constituitur, & in hac significatione consuetum est nomen ideæ accipi, ut idem sit quod forma quam aliquid imitatur. Sed

Notandum tertio, Aliquid posse imitari formam aliquam dupliciter, ut ibidem notat S. Doctor. Uno modo ex intentione agentis; licet pictura ad hoc fit a pictore, uti imitetur aliquæ cuius figura depingitur. Aliquando autè prædicta imitatio per accidens est, ac præter intentionem, & à casu; sicut frequenter pictores faciunt imaginem alicujus, quem repræsentare non intendunt. Quod autem imitatur aliquam formam à casu, non dicitur ad illam formari; quia ly ad videtur importare ordinem ad finem; unde cum forma exemplaris, vel idea, sit ad quam formatur aliquid, oportet quod formam exemplarem, vel ideam, aliquid imitetur per se, non per accidens. Si ergo aliquid fiat ad imitationem alterius, per agens quod non determinet sibi finem, non ex hoc forma imitata habebit rationem exemplaris vel ideæ. Quare aliqui sic illam definiunt: Idea est forma quam aliquid imitatur, ex